

ΠΕΜΠΤΗ 6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Περίοδος Β'
Τεύχος 710
Δρχ. 700

Μπροστά στην κάλπη
Γράφουν:

ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΑΡΙΣΤΕΡΑ!

θανάσης Αθανασίου
Βασίλης Μαρουλάς
Αριστείδης Μπαλτάς
Τάσσος Παππάς
Στέφανος Πεσμαζόγλου
Βασίλης Ραφαηλίδης
Μάνος Στεφανίδης
Σοφ. Χρυσοστομίδης
Κοσμάς Ψυχοπαίδης

Από τη Στάζι
στον Μαξίμου

ΦΩΤΕΙΝΗ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ:
Ιστορία ενός πράκτορα
στον κατεχόμενο Έβρο

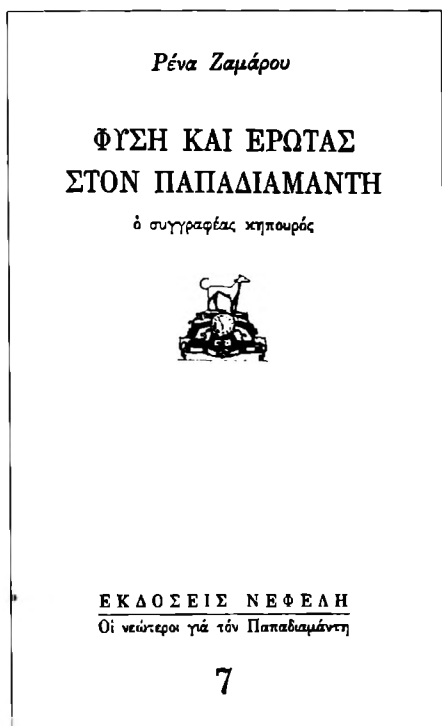
13 ΔΕΚ. 2001

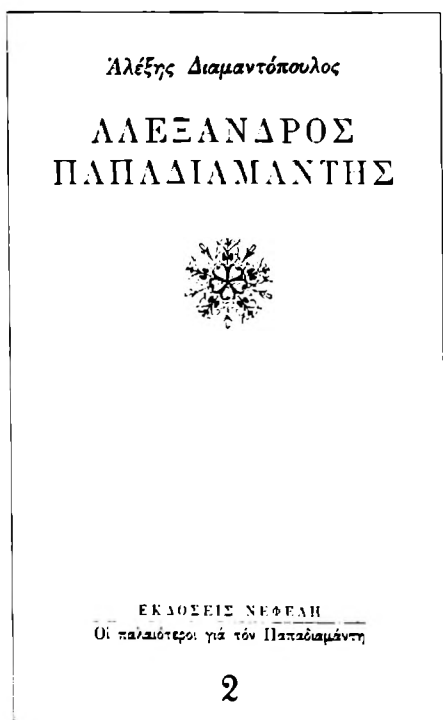
**ΠΟΤΕ ΠΙΑ
ΔΕΞΙΑ**

Ρένα Ζαμάρου
ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΩΤΑΣ
ΣΤΟΝ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ο συγγραφέας κηπουρός

Αλέξης Διαμαντόπουλος
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

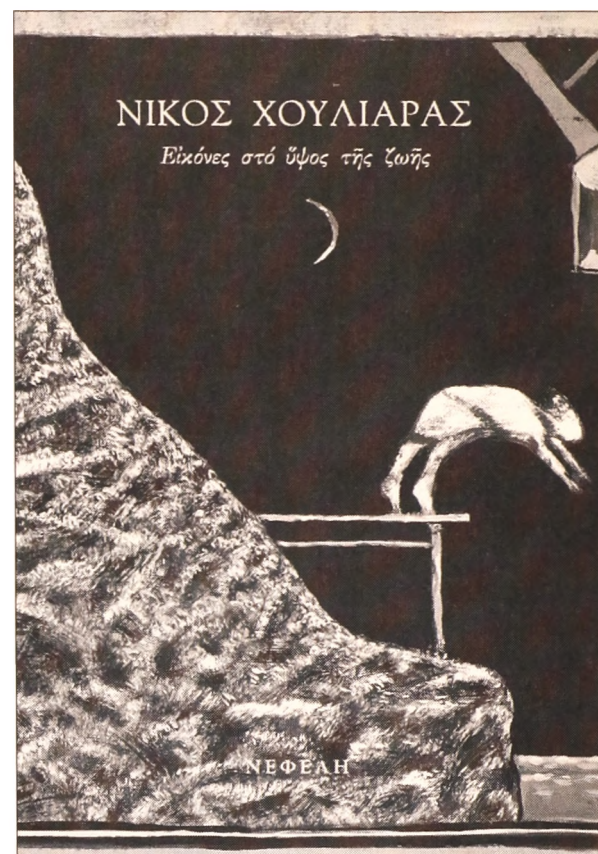
Σύμβουλος έκδοσης: Ν.Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ 10680

ΤΗΛ. 3607.744 • FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ
ΕΙΚΟΝΕΣ
ΣΤΟ ΥΨΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Πρόκειται για ένα βιβλίο ξεχωριστό, καμωμένο με τον μοναδικό τρόπο τού γνωστού συγγραφέα και ζωγράφου στις καλύτερές του στιγμές.

Ο τίτλος του είναι ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΤΟ ΥΨΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ και είναι ένα τυπογραφικό κομψοτέχνημα. Ένα βιβλίο όπου ποιήματα και δραστικά μικρά πεζά εναλλάσσονται με ζωγραφιές. Ζωγραφιές αναπάντεχες και αινιγματικές – γεμάτες χιούμορ και ποιητικότητα και κείμενα πικρά που μοιάζουν με “εικόνες στο ύψος της ζωής”. Κάτι σαν σημειώματα, ας πούμε, αφημένα σε διάφορα σημεία του σπιτιού για να τα βρούμε μετά από καιρό και να θυμηθούμε πως η ζωή πολύ συχνά είναι μονάχα η συνήθειά της κι όπου βρεθεί αφήνει ψυχονλάκια: κάτι σημάδια ασήμαντα αφήνει κάθε τόσο για να μη χαθεί, γι’ αυτό και ζει ακόμη.

Ο Νίκος Χουλιαράς, λοιπόν ξανά στο προσκήνιο. Επιστρέφει δριμύτερος μ’ ένα καινούργιο βιβλίο. Ένα βιβλίο χαρμολύπης – σαν μια υπέροχη εκδρομή στα καθημερινά αλλά ανέκαθεν άγνωστα ετούτης της ζωής.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ 10680

ΤΗΛ. 3607.744 • FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

Περίοδος Β' • Έτος 27ο • Τεύχος 710
 Πέμπτη 6 Απριλίου 2000 • Δρχ. 700
**ANTI - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
 ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
 Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
 ANTI ON-LINE: <http://www.otenet.gr/anti>
 e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Μάχη Γεωργιάδου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστερί
 Τηλ. 57.22.201
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: **26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη**
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 6.500 δρχ., Ετήσια 13.000 δρχ.,
 Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 50.000 δρχ.
 Φοιτητική ετήσια: 10.000 δρχ.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:
 Εξαμ.: 41 δολ., Ετήσια: 82 δολ.,
 ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:
 Εξαμ. 48 δολ., ετήσια 96 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
 Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 700,
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.400

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία
 της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,
 για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:
 Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
 Λοσσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 237. 463

ΤΟ ANTI ΚΑΙ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟ

Σε τρεις ημέρες θα σταθούμε μπροστά στις κάλπες. Το Αντί, πιστό στις προεκλογικές του παραδόσεις, κυκλοφορεί σήμερα Πέμπτη με το έκτακτο τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας. Και από την ερχόμενη Παρασκευή 14 Απριλίου θα επανέλθουμε στο γνώριμο, δεκαπενθήμερο ρυθμό. Με νηφάλια σκέψη, καλό βόλι!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....

ΣΕΛ. 9 Οι Σοφιανός Χρυσοστομίδης (Αντήνωρ), Σταύρος Ζουμπουλάκης, Κοσμάς Ψυχοπαίδης, Στέφανος Πεσμαζόγλου, Βασίλης Μαρουλάς, Στέλιος Καφαντάρης, Αριστείδης Μπαλτάς, Θανάσης Αθανασίου, Μάνος Στεφανίδης και Πέτρος Μαρτινίδης καταθέτουν την προβληματική τους μπροστά στην κάλπη. Εμείς καταλάβαμε ότι ψηφίζουν Αριστερά, δηλαδή ΣΥΝ. Υπάρχει όμως και ο αντίλογος. Γράφουν οι Βασίλης Ραφαηλίδης και Τάσος Παππάς.

ΣΕΛ. 29 Ο Ρεπόρτερ συνεχίζει τα αποκαλυπτικά του ρεπορτάζ για τον αξιότιμο κύριο πρόεδρο της Ιντρακόμ και γράφει για δυο συνεχόμενες εντός δεκαήμερου αναφορές του στην προϊσταμένη του αρχή, Στάξι.

ΣΕΛ. 32 Η Φωτεινή Κωνσταντοπούλου γράφει για τον Αλέκο Γεωργιάδη, έναν ελληνοαμερικανό πράκτορα της OSS που έδρασε στα χρόνια της Κατοχής και οργάνωσε, σε συνεργασία με το ΕΑΜ, το σαμποτάζ εναντίον των γερμανικών δυνάμεων στην περιοχή του Έβρου.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ψυχραιμία, παιδιά! σελ. 4

ΣΚΙΤΣΑ

Στάθης σελ. 5, Κουφογιώργος σελ. 17,

Αναστασίου σελ. 21

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 6

E-MAIL

Απόστολος Διαμαντής, σελ. 37

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 41

BIBΛIO

Κριτική, σελ. 47

Σχέδιο εξωφύλλου: ΤΑΣΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΨΥΧΡΑΙΜΙΑ ΠΑΙΔΙΑ!

ΣΕ ΤΡΕΙΣ ημέρες ψηφίζουμε! Επιτέλους. Ευχαριστούμε τον κύριο Σημίτη που, έστω και με την επίκληση ψευδών λόγων επίσπευσης, ψηφίζουμε τώρα και όχι το φθινόπωρο. Χαλάλι του!

ΞΕΡΕΤΕ τώρα εκείνους τους «εθνικούς λόγους» που επικαλούνται όταν δεν χρειάζεται και λησμονούνται όταν πρέπει. Μαϊμούδες που θά 'λεγε και ο κ. Καραμανλής.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, ο ίδιος ο κύριος Καραμανλής κορδώνεται, υπόσχεται, σχεδιάζει μια «άλλη Ελλάδα». Και τα διαπλεκόμενα, τα οποία απειλούσατε πριν από μερικούς μήνες; Δεν είδα, λ.χ., να συγκινείσθε για όσα γράφονται από τις στήλες αυτές για τον πρωτοκλασάτο κύριο Σωκράτη Κόκκαλη. Ούτε για τις τεκμηριωμένες αποκαλύψεις του Αντί.

ΜΑ ΑΥΤΟΣ σας περιμένει στη γωνία με τα σημειώματά του, τις προσαγές και τις επιταγές του. Η συμμαχία εργολάβων, μεγαλοεκδοτών, τραπεζιτών θα ορίσει τι ακριβώς θα κάμετε. Αφήστε, λοιπόν, κι εσείς τις υποσχεσιολογίες.

ΑΚΟΜΗ χειρότερα: Και οι δύο μονομάχοι τήρησαν σιγήν ιχθύος για το Κυπριακό. Αλλά και για άλλα θέματα εξωτερικής πολιτικής πολύ ολίγα ακούσαμε. Το Χρηματιστήριο ήταν που έκλεψε την παράσταση.

ΑΠ' ΤΗ ΜΙΑ, λοιπόν, ο κρυπτοφιλελευθερισμός του κ. Σημίτη με τους καθεστωτικούς αλαζόνες αστέρες, κι απ' την άλλη ο σκέτος φιλελευθερισμός της Ν.Δ., με την τρίτη γενιά των πολιτικών φιντανιών που υπόσχεται να μας αλλάξει τα «φώτα» τα παλαιά μέ νέα.

ΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ του δικομματισμού παραμένει ανιαρά αμετάβλητο. Ο λόγος (τους) υποβαθμίστηκε σε κενή εικόνα, τα επιχειρήματα σε διαφήμιση, η ιδεολογία –τι ταλαιπωρημένη λέξη– σε business και επένδυση.

Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ γειτονιά μας και ο κόσμος ευρύτερα αλλάζουν δραματικά, η Ε.Ε. αντιμετωπίζει δομικά αδιέξοδα, η παγκοσμιοποίηση απειλεί όχι μόνο τις συλλογικές μας συμπεριφορές αλλά και τις ατομικές μας ελευθερίες, οι δημοκρατικοί θεσμοί κατεξευτελίζονται διεθνώς, αλλά οι εγχώριοι πολιτικοί φωστήρες αδυνατούν να δουν, να ερμηνεύσουν, να προτείνουν. Δέσμοι της τηλεοπτικής τους εικόνας, αναπαράγουν τη φθορά και τη συναλλαγή.

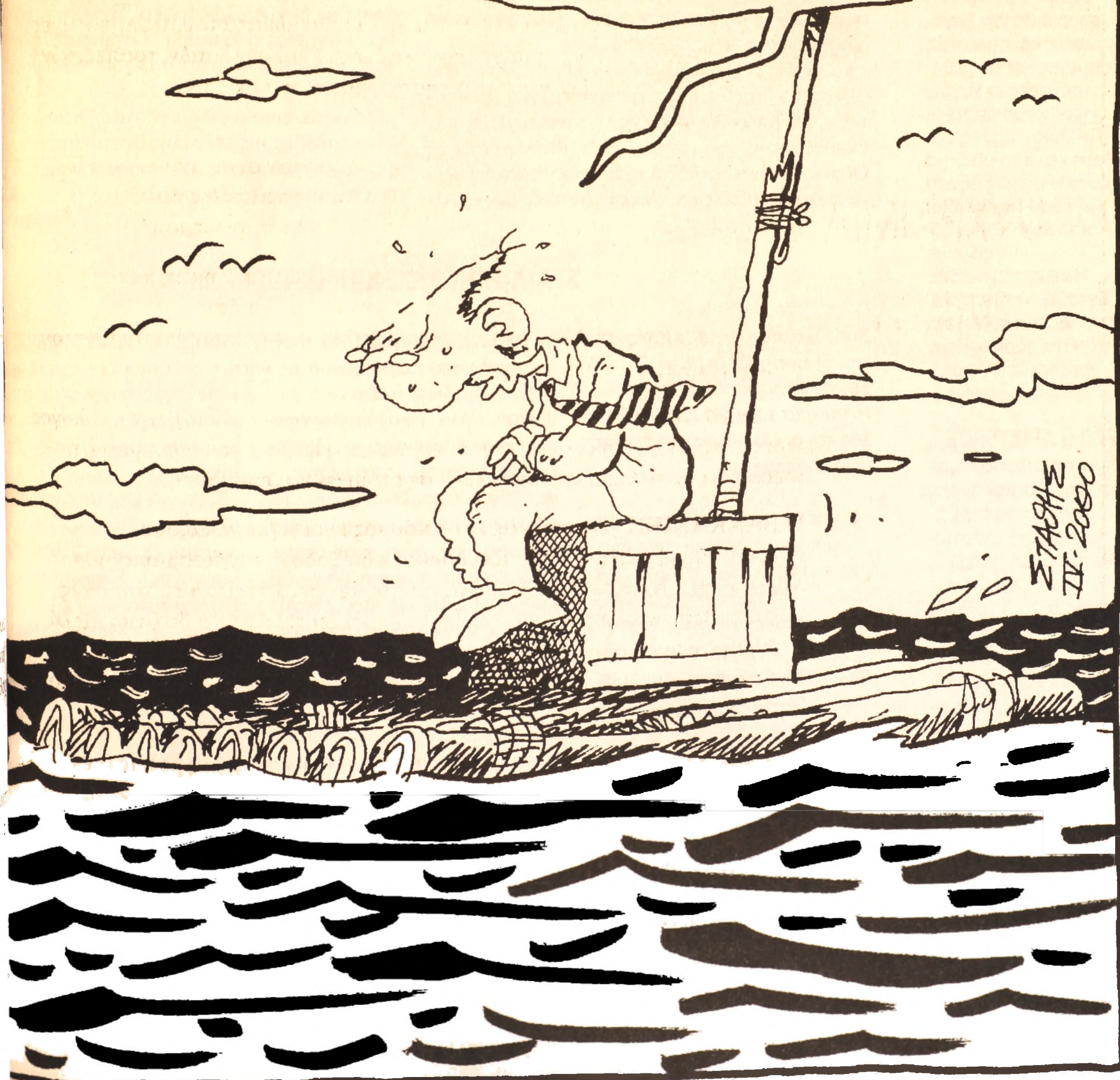
ΧΡΕΟΣ μας, λοιπόν, να καταψηφίσουμε την απάθεια και τη μετριότητα. Πρέπει να αλλάξουμε τους όρους που επιβάλλουν τα δύο μεγάλα κόμματα, σταθερά διαπλεκόμενα και σε πλήρη σύμπνοια με εξωθεσμικούς φορείς.

ΝΑ ΕΠΙΛΕΞΟΥΜΕ συνειδητά και με αξιοπρέπεια.

ΜΕ ΝΗΦΑΛΙΑ ΣΚΕΨΗ ...

αντί

ΠΑΝΤΟΣ,
ΑΝ ΧΑΣΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ,
ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΜΙΑ ΔΕΞΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΘΑ ΧΑΣΕΙ ΑΠΟ ΕΝΑ ΔΕΞΙΟ
ΚΟΜΜΑ...

ΕΓΩ, Ο ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ...

Το μάθατε; Ή μήπως δεν το μάθατε; Ε, λοιπόν, «εγώ ο αριστερός, που παλιά ήμουν μέλος αριστερών οργανώσεων αποφάσισα για το καλό του τόπου να ψηφίσω Σημίτη και ΠΑΣΟΚ. Δηλαδή να υποστηρίξω την εκσυγχρονιστική προσπάθεια της κυβέρνησης».

Αυτό το ξαναδιάβασα και πέρυσι. Αλλά να το θυμηθείτε: Την ίδια ιστορία θα την ξανακούσετε και πάλι, στις επόμενες και τις μεθεπόμενες εκλογές. Ήγουν όσο υπάρχει ΠΑΣΟΚ... Δεν το μάθαμε καλά το μάθημά τους; Ή μήπως δεν το χωνεύουν και οι ίδιοι και το λένε και το ξαναλένε;

Ηρεμήστε, παιδιά. Εντάξει. Υπηρετήσατε, ήσασταν μέλη και τώρα περάσατε στην εφεδρεία. Γι' αυτό, ηρεμήστε.

ΕΓΩ Ο ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ...

Είμαι αριστερός σημέρα. Θα είμαι και αύριο, όμως; Στους ανθρώπους μετρά τόσο πολύ το ποιοι ήταν χθες, ή ποιοι ήταν οι πατεράδες τους; Ή μήπως μετρά η συνέπεια και η συνέχεια στη ζωή; Σημασία έχει να αποδεικνύεις κάθε καινούργια ημέρα ότι παραμένεις «στην τιμή και στην πεποίθησή σου». Ότι διεκδικείς την αξιοπρέπεια και την ανεξαρτησία σου μακριά από συναλλαγές και συμβιβασμούς. Τα άλλα είναι ραβασάκια για το θυρωρό της εξουσίας: ή, έστω, για τους θιασώτες της πολιτικής τύπου «Βούγια».

Χ.Ν.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

«Στου διάολου τη μάνα» –πρωθυπουργική η ρήση–, στο ανατολικό άκρο της Κρήτης, στο ακρωτήριο Σίδερο υπάρχει μια τεράστια, παρθένα μέχρι στιγμής περιοχή, η οποία για επιχειρησιακούς λόγους ανήκει εν μέρει στη δικαιοδοσία του υπουργείου Άμυνας, της οποίας άλλα τμήματα είναι μοναδικοί αρχαιολογικοί χώροι –και που προστατεύεται από την συνθήκη Ramsar–, θα κατασκευαστεί τελικά μια τεράστια τουριστική μοναδική για 7.000 κλίνες!

«Πρόσφατα ξεπεράστηκαν και οι τελευταίες νομικές αγκυλώσεις που είχαν προηγηθεί σχετικά με το χαρακτηρισμό της έκτασης, και έτσι η κατασκευή του έργου εισέρχεται στην τελική ευθεία», διαβάσαμε στον τοπικό Τύπο.

Το Αντί έχει επανειλημμένα γράψει για το θέμα (βλ. τχ. 668 της 11.9.98 και επόμενα) και έχει καταγγείλει επώνυμα στελέχη του υπουργείου των Οικονομικών, έχει προκαλέσει τον υφυπουργό Οικονομικών κ. Δρυ και έχει επίσης καταγγείλει τις μοναστηριακές και εκκλησιαστικές αρχές αλ-

λά και την τοπική αυτοδιοίκηση. Οι βουλευτές περιοχής κόπτονται να «αναπτυχθεί» η εν λόγω περιοχή, εκτός από τον Σπ. Δανέλλη, βουλευτή Ηρακλείου του Συνασπισμού που έχει φέρει επανειλημμένα το θέμα στη Βουλή.

Καμιά ευαισθησία από πουθενά. Καλούμε «οικολογούντες μεταμοντέρνους αριστερούς» ΠΑΣΟΚ να κινηθούν. Τόσο λίγο και τόσο αβυσσικά. Αλλά αυτοί έχουν ενστερνιστεί προφανώς τις «αποφάσεις» του πρωθυπουργού ότι δεν μπορεί «να βράχος στου διαόλου τη μάνα» να ανακόψει την ανάπτυξη. Και η ανάπτυξη εισβάλλει. Έρχονται οι Ολυμπιακοί αγώνες, λ.χ. Για τους οποίους φωνά με τον κ. Κρίστοφερ Έγκλετον, πρόεδρο της εταιρείας-φάντασμα Loyalward, κατά την «πρώτη φάση του έργου θα έχουν τελειώσει 2.000 κλίνες».

Μάλιστα, επισκέφθηκε το Λασιόθι και ο «φιλόσοφος» πρέσβης της Μεγάλης Βρετανίας, για να βεβαιώσει επισήμως το ενδιαφέρον της φίλης συμμάχου χώρας. Τόσο πολύ!

Χ.

ΣΤΑ(Λ)ΗΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ INSIDER

Στην κόλαση του Μέλλοντός (τους) αντί για καζάνια θ' ανάβουνε τηλεοράσεις και μόνιτορ. Η τιμωρία τους θα είναι οι Ρούλες και οι Νίκαι που πρόσφεραν οι ίδιοι απλόχερα.

Επιμένω να παρατηρώ την –δραματική– λογική των ημερών και την εκ των υστέρων βάνανυση εννοημάτων της εικόνας. Διαπιστώνω με ανησυχία την καθ' ολοκληρίαν αντικατάσταση του Λόγου από το ισοδύναμο οπτικό του πάρισο. Π.χ., στο Debate κυριαρχούσε η προβολή του image και των μηχανισμών του επί της ιδεολογίας και ο υφέρων φασισμός των ΜΜΕ. Τουτέστιν, από τους 5 αρχηγούς εμείς επιβάλλουμε τους δύο επικρατέστερους. Κατ' ουσίαν όμως πλειοδοτούμε τους τηλεοπτικούς stars: όχι τους δημοσιογράφους. Έτσι δεν επελέγησαν οι αληθινοί δημοσιογράφοι, ο Καρκαγιάννης, ο Ζούλας, ο Νικολάου, ο Μπουκάλας, ο Κιάος, ο Χρυσόστομίδης, αλλά

τα γυάλινα υποκατάστατά τους: η κορυφή του παγόβουνου των διαπλεκομένων. Βλέπετε ο Ευθυμίου έγινε (και) κυβερνητικός ευρωβουλευτής, ο Πρετεντέρης εσχάτως τσακώθηκε – και άρα αποκλείσθηκαν. Το Debate υπήρξε λοιπόν μια άκρως ανησυχητική αστειοότητα. Το προετοίμασαν μια βδομάδα πριν τα Media ως κατ' εξοχήν πολιτικό θρίλερ, γιατί αυτό πουλάει και το σέρβιραν δεόντως τρομοκρατικά: Κατεβαίνει(!) έφτασε(!) γιατί αργεί(!) είναι όλα έτοιμα(!) η αγωνία στο κατακόρυφο (και η πλήξη επίσης). Στη δημοκρατία των τηλεοπτικών κριτηρίων, βλέπετε, οι TV stars είναι μοιραίο να υποκαθιστούν τους πολιτικούς και οι τελευταίοι, όλο και πιο ανυπεράσπιστοι και μοιραίοι, να εξαχνούνται τα επιχειρήματά σ' επίπεδο χρώματος γραβάτας ή παρέμβασης Νατάσας (η μυστηριώδης μακιγιέζ).

Άρα ήταν επόμενο αντ' αυτών να «λάμπουν» ο άνοστος συντο-

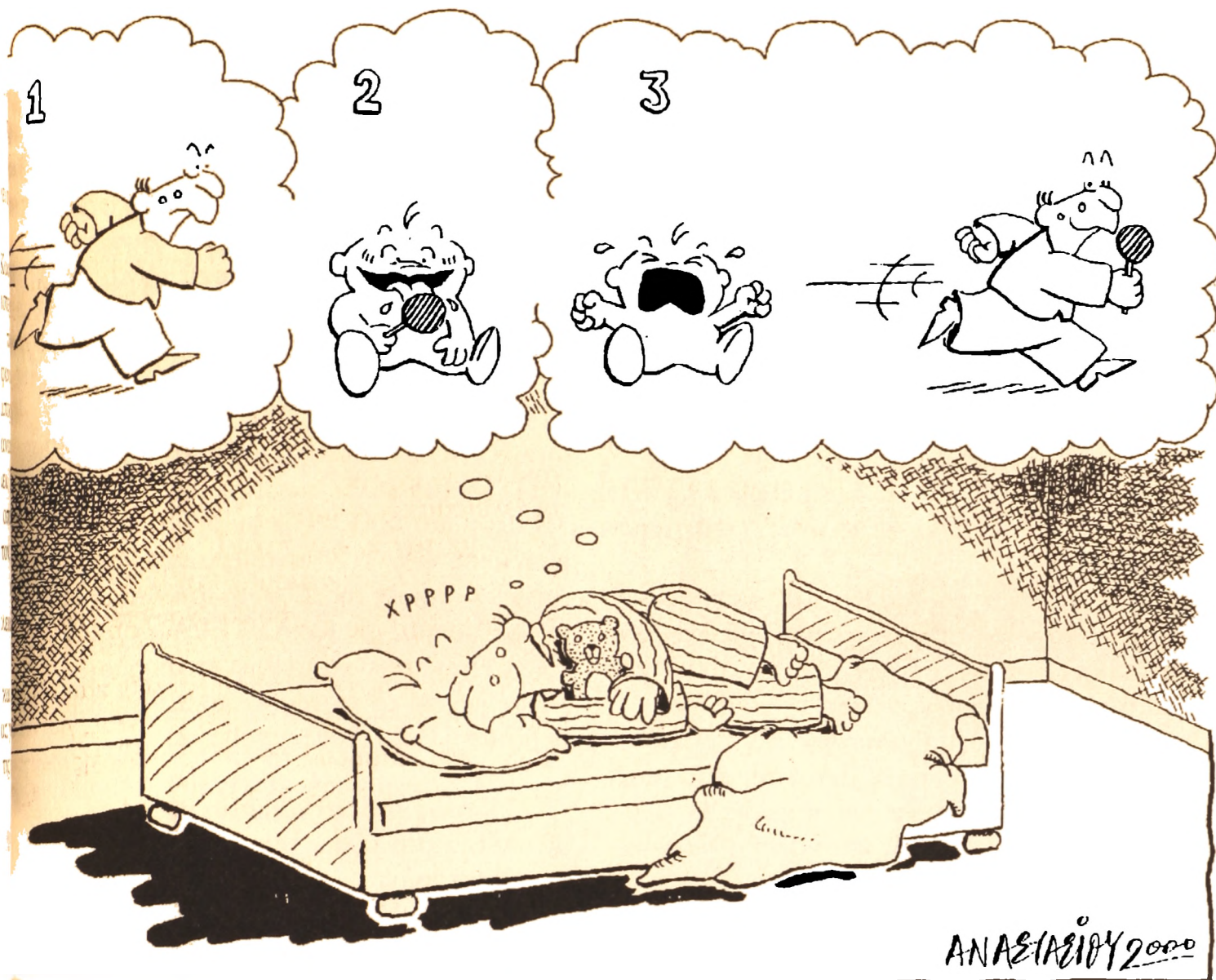
νιστής, η πολυόμιλος Ή και οι λοιποί ξεν πρεμιέ της style δημοσιογραφίας (της μοσιογραφίας τουτέστιν χ κείμενα, χωρίς λόγο, χωρίς ρέμβαση).

Όσο για μας τους σνομπ θεατές, η μόνη μας ελπίδα πως στο επόμενο debate θ' लाύσουμε Κακαουνάκη Ευαγγελάτο.

Μάνος Στεφαν

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗ

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΑΥΤΟΙ ΕΙΝΑΙ
ΒΑΡΥΤΑΤΑ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΙ
ΕΙΝΑΙ ΘΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ
ΤΟΥΣ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ.
ΔΕΙΞΤΕ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟ
ΣΑΣ. ΒΟΗΘΗΣΤΕ ΤΟΥΣ
ΑΠΕΞΑΡΤΗΘΕΟΝ.
ΜΗΝ ΤΟΥΣ ΨΗΦΙΣΤΕ
ΠΡΟΕΧΕΙ ΠΑΝΩ ΑΠ' ΟΛΑ
Η ΥΓΕΙΑ.

ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ ΟΤΙ:

- οι ασφαλιστικές εταιρείες διαμαρτυρήθηκαν έντονα στα διαφημιστικά τους γραφεία επειδή θεωρούν ανταγωνιστικές τις διαφημιστικές καμπάνιες των δύο μεγάλων κομμάτων;
- και τα μεγάλα σούπερ μάρκετ διαμαρτυρήθηκαν ακριβώς για τον ίδιο λόγο;
- μεγάλη εταιρεία παιχνιδιών αγόρασε τα δικαιώματα του παιχνιδιού «Το πουλί και το τρενάκι» από τους κυρίους Βενιζέλο και Μείμαράκη;
- το ΠΑΣΟΚ έδωσε εντολή στα σώματα ασφαλείας να συλλογάζονται όλους τους ετεροδημότες ψηφοφόρους της Ν.Δ. ως λαθρομετανάστες;

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

- Υπάρχει καλύτερη Ελλάδα. Με ήλιο, γαλάζια νερά και ησυχία. Μακρόνησος, Αη Στράτης, Γυάρος. Την θέλουμε;
- Το μέλλον ξεκίνησε, αλλά μην ανησυχείτε. Κάπου εδώ γύρω πετάχθηκε και θα επιστρέψει.
- Τα ριάλια*, ριάλια και πούντα για να τα βρείτε, ρωτήστε τον Τούντα.
* Ριάλια -> ρεάλια -> realia -> οικονομική μονάδα, όρος της θετικής φιλοσοφίας.
- Ευτυχώς που βρήκαμε την κ. Βάνα Μπάρμπα παρά τω πρωθυπουργώ στη βραδιά των διανοουμένων.
- Ξεχώριζε με διαφορά στήθους!

ΑΘΛΙΟΤΗΤΕΣ

Κακοπληρωμένοι είναι, ως αποδιοπομπαίοι τράγοι χρησιμοποιούνται, τώρα τους ξεφτιλίζουν και στα τηλεοπτικά σποτάκια. Για τους εργαζόμενους στο δημόσιο ο λόγος, που αντιμετωπίζονται ως ατιμωτικό υλικό. Πόσο λογικό είναι, άραγε, να εκμεταλλεύεται το ΠΑΣΟΚ τον αγώνα, την αυτοθυσία και τις επιτυχίες των αντρών της ΕΜΑΚ στην διάρκεια των ελλείψεων και να τους προβάλλει ως δικό του έργο στα τηλεοπτικά σποτ; Από πού κι ως πού αυτοί οι άνθρωποι αποτελούν υλικό προπαγάνδας και μάλιστα χωρίς αμοιβή τους; Κι από την άλλη, είναι δυνατόν η Ν.Δ. να δικά της σποτ να γελοιοποιεί στην κυριολεξία τους εργαζόμενους στα νοσοκομεία, προσπαθώντας να αποδείξει την κακή εικόνα του ΕΣΥ; Σιωπή κι από τα κόμματα για τους χαμηλούς μισθούς, για την έλλειψη στόχων και ουσιαστικής εξέλιξης για την ανάπτυξη μετεκπαίδευση στις νέες τεχνολογίες, και τις πρωτονοες -αρκετές φορές- συνθήκες εργασίας. Κι ακόμα τραγική η σιωπή από τα συνδικαλιστικά όργανα. Καμία διαμαρτυρία από την ΑΔΕΔΥ, την ΟΕΔΗΝ ή όποιο άλλο συνδικαλιστικό φορέα. Αλλά, οιες ώρες τέτοια λόγια. Υπεράνω όλων η νίκη του εκσυγχρονισμού. Πάση θυσία, ακόμη κι όσων δεν θέλουν να θυσιαστούν.

B.M.

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΤΟΥ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ

Αυτές τις έσχατες μέρες η ιδεολογική ζύμωση των 230 αγνών πρώην μελών αριστερών οργανώσεων έχει φτάσει σε δραματική κορύφωση.

(Όπως κάθε παραμονές εκλογών άλλωστε). Όλοι θυμούνται το επαναστατικό-ρομαντικό παρελθόν τους και αισθάνονται πως το επανενεργοποιούν υποστηρίζοντας τον κ. Βενιζέλο, τον κ. Γιαννόπουλο, το υπάρχον σύστημα Υγείας, το ισχύον σύστημα Παιδείας, το κρατούν σύστημα δημόσιας διοίκησης, την ηρωική αστυνομία μας, την ισχύουσα βιομηχανία της Νύχτας που ελέγχει η ηρωική αστυνομία μας, τα ρηξικέλευθα πανεπιστήμιά μας και τους κομματικούς τους εγκάθετους και, πάνω απ' όλα, τον εκσυγχρονισμό του Σημίτη με τα έργα, το Μετρό, την Ολυμπιάδα, τον αποχαρκτηρισμό των δασικών εκτάσεων, το κράτος Προνοίας, τις συντάξεις, το ασφαλιστικό σύστημα, τον κρατικό τζόγο του Χρηματιστηρίου κ.λπ. Κάτι τέτοιες στιγμές χαιρέται κανείς να είναι και να δηλώνει αριστερός.

Στ. Προτεστάκις

ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ ΟΤΙ:

- τα μαλλιά του Άκη πηγαίνουν προς τα πίσω, επειδή τα φυσάει ο άνεμος της νίκης;
- αν κερδίσει τις εκλογές ο Καραμανλής, θα κρατήσει για πρωθυπουργό τον Σημίτη και υπουργό τον Παπαντωνίου, επειδή –όσο κι αν έψαξαν– δεν μπόρεσαν να βρουν πιο καθαρούς φιλελεύθερους Έλληνες;
- ο Καραμανλής προσέλαβε τον Στέφανο Σαρτίνι για να σκηνοθετήσει τις δύο πανηγυρικές ομιλίες του, αφού πρώτα εισέπραξε την αρνητική απάντηση του μάγου Κόπερφλιντ;
- αν δεν κερδίσει τις εκλογές η Ν.Δ. ο Καραμανλής θα κερδίσει ως μάνατζερ του Σπανουδάκη και θα του κλείνει συναυλίες σε όλη την Ελλάδα;
- οι καλλιτέχνες Ρόμπερτ Ουίλιαμς, Τέρρυς Χρυσός και Λάκης Τζορντανέλλι νιώθουν πικραμένοι και δηλώνουν ότι θα ψηφίσουν ΠΑΣΟΚ;
- ο σκηνοθέτης Νίκος Κούνδουρος πήγε στις συναντήσεις και των δύο πολιτικών αρχηγών με τους καλλιτέχνες και με κρυφή κάμερα πήρε πλάνα για τη νέα του ταινία με τίτλο «το μεγάλο μας τσίρκο»;
- μετεκλογικά θα συγκρουστούν δύο μεγάλες τάσεις στη Ν.Δ., οι ρεβανσιστές και οι άλλοι; Οι πολύ ρεβανσιστές.
- το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ, ενωμένο, δυνατό; Σε ποιο γυμναστήριο πάει;

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΕΙΝΑΙ ΣΥΜΠΟΝΟΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ – Ή ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΙΠΟΤΑ

Αν σε ρωτήσουν γιατί ψηφίζεις Αριστερά απλά να πεις: γιατί αισθάνομαι ΣΥΜΠΟΝΟΙΑ για τους ανθρώπους. Εάν σου αντιτείνουν ότι αυτό είναι ένα συναίσθημα και όχι πολιτική μπορείς ν' αντιταχθείς: όμως το συναίσθημα αυτό είναι οικουμενικό και πάνω του στηρίζεται μια δημοκρατική πολιτική.

Και αν επιμένουν ότι αυτό είναι αναχρονιστικό, μπορείς να απαντήσεις: αυτό που φαίνεται σήμερα εκσυγχρονιστικό μπορεί νά 'ναι αύριο αναχρονιστικό – ΚΑΙ ίσως καταστροφικό.

Ο Ντοστογιέφσκι έλεγε: δεν μπορώ να είμαι ευτυχισμένος όταν υπάρχει κι ένας δυστυχισμένος στη γη.

Αυτό ακούγεται παράδοξα στην ηλεκτρονική εποχή: αυτή καταλαβαίνει πειθαρχημένες αποδοτικότητες και όχι ανθρώπινες ιδιότητες – και μάλιστα δυσσχετημένων και εξεγερμένων.

Όταν λες «δυσσχετημένων και εξεγερμένων» είναι σαν να λες Αριστερά: αυτοί που πρόστυχα την επικαλούνται σαν «τεχνικοί χωρίς πνεύμα» είναι άνθρωποι φρόνιμοι και καλοβουλευμένοι – νομίζοντας πως βρήκαν την ευτυχία.

Αν έχασαν και την παλιά «αναχρονιστική» ψυ-

χή τους; Α, ας είναι κάτι που να το βρούνε μόνοι τους.

Αν το ξέχασαν – ας κοιτάξουν μέσα τους, «στεγνή φωνή τους», όπως έλεγε και ο Έλιοτ.

Τι είναι η Αριστερά; Τι είναι σ' αυτή την εποχή των άκριτων επικοινωνιών και των αποχαλινμένων χρηματιστηριακών ροπών – σ' αυτή την εποχή των τρομοκρατημένων από την τεχνολογική έκρηξη σωμάτων;

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ; Είναι αυτό που ακριβώς ΑΝΤΙΣΤΕΚΕΤΑΙ – εμπλουτισμένο με την πλιά λέξη: ΠΑΘΟΣ.

Και με μια ΣΚΕΨΗ που μέσα από οδυνηρές εμπειρίες ψάχνει ν' αναβαπτισθεί στις πλατιές ιστορικές πηγές της. Σ' αυτά που άφησε πίσω της ανεκπλήρωτα – τα ΚΑΛΥΤΕΡΑ απ' αυτά.

Τα άλλα μπορεί να τα βρει στο δρόμο – το μεγάλο κοινωνικό εργαστήριο «από τα κάτω» που τότε σεβόταν η Ρόζα Λούξεμπουργκ.

ΥΓ. Και ως προς τα κόμματα εξουσίας: ας πέσει μια πέτρα στο τέλμα της αλαζονικής πασοκικής μονοκρατορίας.

Δημήτρης Καϊσ

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

Μια «Αριστερά 4x4» ζητάει με άρθρο του στην «Ε» της 31.3 ο Γιάννης Τούντας. Θα συμφωνήσουμε κι εμείς αν οδηγός είναι ο Πέτρος Κωστόπουλος.

Γιατί το lifestyle θέλει επιδεξιότητα. Στο ίδιο κείμενο διαβάζουμε: «Η ανάδειξη μιας σύγχρονης Αριστεράς είναι υπόθεση ευρύτερων κοινωνικών διεργασιών... πέρα από τη λογική του ηγεμονισμού, της στείρας αντιπολίτευσης ή των μεταγραφών ή διευρύνσεων...».

Πες τα Χρυσόστομε!

Στη συνέχεια κάτι λέει για «συννεύρωση σ' έναν ενιαίο αλλά πλουραλιστικό πολιτικό φορέα» και το πράγμα ξεκαθάρισε ακόμη περισσότερο.

Όχι στην διεύρυνση, ναι στην συνεύρωση!

(Να συνευρισκόμεθα, σύντροφοι, να συνευρισκόμεθα).

Από το τεύχος 1 της «Πρωτοβουλίας Πολιτών, της Ανανεωτι-

κής και Δημοκρατικής Αριστεράς και της Οικολογίας» διαβάζουμε:

α) σε άρθρο του Π. Πλαγιαννάκου «... Απαιτείται λοιπόν αξιοκρατική επιλογή κυβερνητικών στελεχών και αλλαγή νοοτροπίας στην άσκηση των καθηκόντων της. Σ' αυτή την κατεύθυνση η ευθύνη του πρωθυπουργού είναι μεγάλη... Και ναι μεν η κακή κατάσταση της δημόσιας διοίκησης μπορεί να λειτουργεί ως άλλοθι, αλλά είναι επίσης γεγονός ότι ελάχιστα κυβερνητικά στελέχη ενδιαφέρθηκαν πραγματικά να βελτιώσουν τις διαδικασίες λειτουργίας στον τομέα ευθύνης τους.

Συμφωνούμε, σύντροφοι, και επαυξάνουμε: οι άνθρωποι αυτοί είναι επικίνδυνοι και πρέπει να ξεκουρασθούν.

β) σε άρθρο του Ανδρέα Παππά: «Με ορισμένους από τους συντρόφους του Συνασπισμού

(ευτυχώς όχι μ' όλους και τινά πολιτικά) οι δρόμοι μας να βέβαιο ότι θα ξανασηκωθούν...»

Δυστυχώς!

γ) Σε άρθρο του Σωτήρη Ντέν: «... Αν ο ΣΥΝ στήριζε συνέπεια τον εκσυγχρονισμό ασκούσε από αυτή την σκεπτική στο ΠΑΣΟΚ και πώς πρέσβευε μια πορεία γκλισης με την πολιτική Ση, θα είχε για μένα λόγο ύλης...».

Τουτέστιν αποφασίσαντες μην υπάρχουμε!

Οι γενναίοδοροι!

Φυσικά θα ψηφίσω **Αριστερά** – δηλαδή **ΣΥΝ**!

του Σοφιανού Χρυσοστομίδη

ΜΑΣ ΛΕΓΟΥΝ ότι οι εκλογές της Κυριακής είναι «εξαιρετικά κρίσιμες» και ότι, από την έκβασή τους, «θα κριθεί το παρόν και το έλλον του τόπου»... Προσωπικά πιστεύω πως κάθε εκλογική αναμέτρηση είναι κρίσιμη· αλλά και ευκαιρία για να συρρικνωθούν τα δυο κόμματα του ένοχου δικομματισμού». Μια τέτοια προοπτική, όμως –ατυχώς– δεν διαγράφεται. Όλες οι σφυγμομετρήσεις και ενδείξεις πείθουν ότι τα δύο κόμματα της εξουσίας θα συγκεντρώσουν ποσοστό πάνω από το 80%. Και το ενδεχόμενο αυτό παυξάνει –εκ των πραγμάτων– την ευθύνη όλων όσων αισθάνονται μάχιμοι αριστεροί.

ΕΒΔΟΜΑΔΕΣ τώρα, τα δυο κόμματα της εξουσίας επιχειρούν να μας πείσουν ότι διαφέρουν αισθητά μεταξύ τους... Αυτό που εν λένε είναι ότι τα βρίσκουν, μια χαρά, μεταξύ τους: Και στην απένανση του ίδιου (άθλιου) εκλογικού νόμου, και στην επιλογή των ίδιων «αναθεωρητέων διατάξεων» του Συντάγματος (αλήθεια όσοι ξέρουν ή θυμούνται ότι η Βουλή που θα προκύψει από αυτές τις εκλογές είναι «Αναθεωρητική»);, και στην «αναδιοργάνωση» του σημερινού πολιτικού συστήματος, και στην μη διεύρυνση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων... Όσο για τις μεταξύ τους διαφορές, φυσικά και υπάρχουν. Μόνο που αναφέρονται και δευτερεύοντα, τα ασήμαντα, στον πόλεμο, λ.χ., των λέξεων και των εικόνων!

ΠΑΝΩ στο θέμα αυτό των «διαφορών» ΠΑΣΟΚ-Ν.Δ., θέλω να αναφέρω δυο χαρακτηριστικά παραδείγματα: Τον Μάιο του '95, και ενώ είχε αρχίσει η συζήτηση για την αναθεώρηση του Συντάγματος, η Νέα Δημοκρατία είχε επιφυλαχθεί να διατυπώσει άποψη πάνω στο κρίσιμο θέμα του διαχωρισμού κράτους και εκκλησίας: «Θα αναμένουμε τη θέση της Ιεράς Συνόδου, προτού διατυπώσουμε τη δική μας γνώμη» – δήλωνε ο εκπρόσωπος της Νέας Δημοκρατίας Γιάννης Βαρβιτσιώτης. Και η θέση του ΠΑΣΟΚ; Ίδου πως αντέδρασε ο συνταγματολόγος, ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ και σύμβουλος του τότε πρωθυπουργού, Δημ. Τσάτσος: «Διαφωνώ στην άποψη ότι δεν μπορούμε να διατυπώσουμε γνώμη για τα πεδία της εκκλησίας αν δεν αποφανθεί προηγουμένως η Ιερά Σύνοδος. Αυτό είναι απροσδόκητη επιστροφή στον Μεσαίωνα»... Μεσαίω-ις ή μη, γεγονός παραμένει ότι ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. συμφώνησαν απλώς να μη θίξουν το βασίλειο του «καμπανάρη» κ. Χριστόδουλου. (Δεν τόλμησαν καν ν' αποδεσμεύσουν τον όρκο από τον θρησκευτικό του χαρακτήρα!)

Και, φυσικά, ανάμεσα στις ενενήντα τόσες «αναθεωρητέες διατάξεις», δεν υπάρχει λέξη για την αυτονομία της πολιτικής από την οικονομία ή για τη μείωση, έστω, της σημερινής εξάρτησης των πολιτικών από τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης...

Το δεύτερο παράδειγμα σχετίζεται με τη «μικρή ιστορία» του χύοντος εκλογικού νόμου. Όταν κατατέθηκε, ως νομοσχέδιο, στην κυβέρνηση Μητσοτάκη, το ΠΑΣΟΚ είχε εκβάλει φωνή γάλην: «Αίσχος»! «Τερατούργημα»! – και άλλα ηχηρά παρόμοια... Δεσμεύθηκε, μάλιστα, μόλις γίνει κυβέρνηση, να τον καταργήσει αυθωρεί! Έγινε κυβέρνηση το ΠΑΣΟΚ και, φυσικά, το νόμο που δεν διανοήθηκε ποτέ ήταν να καταργήσει το «τερατούρ-

γημα»: Στις εκλογές του Σεπτεμβρίου '96, ο νυν (και τότε) πρωθυπουργός κάλεσε όλα τα μικρά κόμματα (Συνασπισμό, ΚΚΕ, ΔΗΚΚΙ, ΠΟΛ.ΑΝ.) να ψηφίσουν ΠΑΣΟΚ, επειδή –λόγω του εκλογικού νόμου, κ.λπ. – «δεν μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο στη Βουλή»! (Λες και δεν μπορούσε να καταργήσει ή τροποποιήσει το «τερατούργημα». Ο εκλογικός παρέμεινε ο ίδιος και σε αυτές τις εκλογές... Γιατί να τον αλλάξουμε, άλλωστε, αφού με μια διαφορά της τάξεως του 0,01% (680 ψηφοδέλτια) από το δεύτερο κόμμα (τη Νέα Δημοκρατία), το κυβερνών κόμμα σχηματίζει αυτοδύναμη κυβέρνηση με 115 έδρες, έναντι 114 εδρών του δεύτερου κόμματος. [Και το ΠΑΣΟΚ –ώς την ώρα που στοιχειοθετούνται οι γραμμές αυτές έχει σταθερό προβάδισμο έναντι της Νέας Δημοκρατίας.]

ΥΣΤΕΡΑ από την εμπειρία αυτή, γιατί να τους εμπιστευθούμε; Πού διαφέρει το «εκσυγχρονισμός» από τη «συντήρηση», το ΠΑΣΟΚ από τη Νέα Δημοκρατία;

* * *

ΕΛΕΓΑ, όμως, ότι το ποσοστό του 80% που αναμένεται να συγκεντρώσει ο «ένοχος δικομματισμός», επαυξάνει την ευθύνη όλων όσων αισθάνονται μάχιμοι αριστεροί. Και η απλή λογική λέει ότι μάχιμος αριστερός δεν μπορεί να είναι ο αιθεροβάμων αριστερός ή ο δογματικός αριστερός ή ο λαϊκιστής, εθνικιστής, εθελοτυφλών αριστερός ... Άλλο να σε προβληματίζει η πολιτική ή η ιδεολογική συγκυρία, και άλλο να σε απομονώνει. Άλλο τα πολιτικά διακυβεύματα που έχουν μεταβληθεί, και άλλο η πολιτική του καταγγέλει (και μόνο). Άλλο η αναζήτηση νέων θεμελιώσεων, για τον μετασχηματισμό του πολιτικού σου λόγου, και άλλο να σ' έχει κτυπήσει η πετριά ότι συ μόνον ορθοτομείς! [Εξ ου και το δόγμα: Πέντε κόμματα, δύο πολιτικές...]

ΑΛΛΑ ΠΡΟΣ τι οι περιφράσεις; Την Κυριακή θα ψηφίσω Συνασπισμό. Γιατί είναι η καλύτερη απάντηση στις αθλιότητες του εκλογικού νόμου ή στον συντηρητισμό των «αναθεωρητέων διατάξεων» του Συντάγματος – κοντολογίς στον δικομματισμό. Θα ψηφίσω Συνασπισμό, για όλους τους λόγους που αναφέρει το συγκλονιστικό κείμενο των 180 διανοουμένων, επιστημόνων και καλλιτεχνών που στηρίζουν, επίσης, μαζί με χιλιάδες άλλους πολίτες της ίδιας αυτής χώρας, τον Συνασπισμό. Θα ψηφίσω, όμως, Συνασπισμό και για έναν πρόσθετο λόγο: Επειδή, ακόμα και το βράδυ της Τρίτης, στην κεντρική συνάντηση του ΣΥΝ, στην Ομόνοια, οι παρατρεχάμενοι του κυβερνώντος κόμματος διέδιδαν ότι: **Πρώτη εκδοχή**: ο ΣΥΝ πάει καλά, ενώ το «ντέρμπι» ΠΑΣΟΚ/Ν.Δ. κρέμεται από μια κλωστή. Ο κίνδυνος να επανέλθει η Δεξιά είναι υπαρκτός. Συνεπώς, ψηφίστε κάποιοι από σας ΠΑΣΟΚ, «για να μην έλθει ο κατακλυσμός», δηλαδή η Νέα Δημοκρατία... **Δεύτερη εκδοχή**: Έτσι είτε αλλιώς, ο ΣΥΝ δεν μπαίνει στη Βουλή! Συνεπώς, ψηφίστε ΠΑΣΟΚ για να μην πάει στράφι και η δική σας ψήφος. Ε, λοιπόν, όχι! «Δεν είμαστε το μικρό κόμμα των δημοσκοπήσεων, γιατί η Αριστερά έχει μια μεγάλη, μια ιστορική προοπτική». Δαγκωτό, συνεπώς, στον ΣΥΝ!

«Παρά ταύτα»

του Σταύρου Ζουμπουλάκη

Δεν υπάρχουν μόνο πολλοί λόγοι για να ψηφίζει κανείς το τάδε ή το δείνα κόμμα, αλλά και πολλοί τρόποι να το κάνει. Οι ψηφοφόροι του Συνασπισμού, σχεδόν στο σύνολό τους, έχουν ένα εξαιρετικά πρωτότυπο –παγκοσμίως– τρόπο: δεν ψηφίζουν το κόμμα αυτό επειδή είναι ικανοποιημένοι από τις θέσεις και τις προτάσεις του ή, πολύ περισσότερο, με μια μικρή δόση περηφάνιας για αυτές, γενικώς δεν το ψηφίζουν ασμένως, αλλά δυσανασχετώντας για όσα δεν έχει κάνει και για όσα δεν έχει πει· το ψηφίζουν παρ' όλα τα στραβά του, το ψηφίζουν με ένα μόνιμο «παρά ταύτα» στα χείλη.

Κατ' αρχάς οι άνθρωποι που ψηφίζουν Συνασπισμό, τον πολιτικό δηλαδή οργανισμό στον οποίο μορφοποιείται σήμερα το κίνημα της ανανεωτικής αριστεράς, έχουν και παραέχουν λόγους, πολύ περισσότερους απ' ό,τι οι υποστηρικτές των άλλων κομμάτων να ψηφίζουν το κόμμα τους υπερηφάνως. Η συμβολή των ιδεών του χώρου αυτού ήταν και εξακολουθεί να είναι πολλαπλάσια της εκλογικής δύναμής του. Οι ιδέες που εκφράστηκαν μέσα στα ευρύτερα όριά του άρδευαν την πολιτική ζωή της χώρας και την επηρέαζαν γόνιμα σε κρίσιμες επιλογές της. Αν ο εθνικισμός έχει τεθεί σήμερα στο περιθώριο της πολιτικής ζωής ή, για να το πούμε λιγότερο αισιόδοξα, αν υπάρχει ένα πλειοψηφικό αντιεθνικιστικό μέτωπο, αυτό οφείλεται κατά μέγα

μέρος στους ανθρώπους του Συνασπισμού και του ευρύτερου ανανεωτικού αριστερού χώρου, που έδωσαν και δίνουν με συνέπεια και επιμονή τη μάχη κατά του εθνικισμού. Ανάλογα ισχύουν και για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά την σαφή ευρωπαϊκή κατεύθυνση της εξωτερικής πολιτικής μας: όταν αυτή την πρότεινε και την υπερασπιζόταν, με τον δικό της τρόπο, μόνο η Δεξιά, ο Συνασπισμός έπεισε μεγάλα και κυρίως κρίσιμα κομμάτια της ελληνικής κοινωνίας ότι υπάρχει και αριστερή ή, έστω, κοινωνικά ευαίσθητη ευρωπαϊκή πολιτική. Ας μην προχωρήσουμε άλλο.

Όσοι ωστόσο ψηφίζουν Συνασπισμό, δεν τον ψηφίζουν μετά χαράς για όλα αυτά και άλλα πολλά, τον ψηφίζουν επικαλούμενοι μονίμως ένα «παρά ταύτα». Ποια «ταύτα;» Ποικίλλουν κατά περίπτωση. Τον ψηφίζουν λοιπόν παρά τις πολλές λαθεμένες πολιτικές επιλογές του, παρά την ολιγωρία του, παρά την ανικανότητά του να λύσει ευεπίλυτα προβλήματα του δικού του χώρου, παρά την αδυναμία του να διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις για συγκεκριμένα ζητήματα, παρά τον ελιτισμό του, παρά την απουσία στέρεης κοινωνικής αναφοράς. Τον ψηφίζουν παρ' όλα αυτά. Τον ψηφίζουν γιατί γνωρίζουν ή διαισθάνονται ότι ο χώρος αυτός κρατάει ακόμα ζωντανές τις αξίες της ισότητας και της δικαιοσύνης, της αλληλεγγύης και της υπεράσπισης των φτωχών και των απροστάτευτων, και δεν τον ψηφίζουν μόνο, όπως τους προσάπτουν, για λόγους συναισθηματικής αδράνειας που έχουν να κάνουν με την προσωπική ιστορία του καθ' ενός.

Αλλά το θέμα μας είναι άλλο, δεν είναι δηλαδή για ποιους λόγους ψηφίζουν Συνασπισμό όσοι τον ψηφίζουν, αλλά γιατί τον ψηφίζουν, χρόνια τώρα, με τον τρόπο του «παρά ταύτα».

Ας το παραδεχτούμε κατ' αρχάς: οι άνθρωποι του Συνασπισμού είμαστε οι άνθρωποι του «παρά ταύτα». Αυτή η μοναδική φράση «θα ψηφίσω παρά ταύτα Συνασπισμό» είναι, κατά τη γνώμη μου, μία φράση-κλειδί για όποιον θέλει να γνωρίσει τον ψυχισμό των ανθρώπων του πολιτι-

κού αυτού χώρου και κυρίως για όποιον θέλει να κατανοήσει πολιτικά τον Συνασπισμό και την προοπτική του.

Αν η περίοδος δεν ήταν προεκλογική, θα σχολίαζα όλες τις όψεις αυτού του κρίσιμου «παρά ταύτα» –όσες τουλάχιστον μπορώ να συλλάβω. Τώρα, όμως, θα σταθώ μόνο σε μία: ότι οι άνθρωποι του Συνασπισμού είμαστε οι άνθρωποι του «παρά ταύτα» σημαίνει ότι δεν είμαστε αγελαίοι οπαδοί, αφελείς, άκριτοι υποστηρικτές, άνθρωποι της άνευ όρων προσχώρησης, ραβδούχης αλήθειας, αλλά ότι είμαστε, αντίθετα, άνθρωποι της αφανάτιστης συζήτησης, της κριτικής επιφύλαξης, της αμφιβολίας, της αντιδογματικού φρονήματος.

Σε αυτές τις δύο λέξεις κρύβεται ίσως μεγαλύτερο εύσημο για τον πολιτικό χώρο του Συνασπισμού και για τους ανθρώπους του. Ας αναλάβουμε λοιπόν περήφανα αυτό το «παρά ταύτα», ας το υπερασπιστούμε έναντι εκείνων που «είναι γεμάτοι από τένεση του πάθους». (Γ.Μπ. Γένης, *Η Δεξιά Παρουσία*, μτφρ. Γ. Σεφέρης) οι οποίοι είναι, κατά τον ποιητή, «οι χειρότεροι». Άλλωστε, στη φράση αυτή «θα ψηφίσω παρά ταύτα Συνασπισμό» υπάρχει για μένα η λέξη ένα αδιατύπωτο «ευτυχώς».

Δεν θα ήμουν όμως και εγώ ένας γνήσιος εκφραστής αυτού του «παρά ταύτα», περιοριζόμουν στην καλλιέργεια εύφορου προεκλογικού κλίματος και δεν πρόσθετο εξής πολιτικά, κατά τη γνώμη μου, κρίσιμο: μέχρι τώρα η ψήφος στον Συνασπισμό ήταν για τους ανθρώπους της ανανεωτικής αριστεράς μονόδρομος, είτε ασκούν την κριτική τους στο κόμμα από ασθενέστερες είτε την ασκούσαν από δεξιότερες θέσεις. Μπορούσαν επομένως τον ψηφίζουν με τον τρόπο του «παρά ταύτα». Η περίοδος αυτή πιστεύω πως έληξε γιατί, όπως φάνηκε και στις παρούσες εκλογές, είναι ανοιχτοί και άλλοι δρόμοι χωρίς να είναι κατ' ανάγκην οι δρόμοι προδοσίας ή της συναλλαγής.

Ανάγκη πάσα λοιπόν να το καταλάβει αυτό όλοι οι άνθρωποι του ιστορικού κλίματος της ανανεωτικής αριστεράς, ιδίως όσοι δεν ψάχνουμε για δουλειά ως συνηθισμένοι ιδεολογικών μουσειών.

Το κείμενο αυτό εκφώνησε ο διευθυντής του περιοδικού *Εστία* στη συνάντηση των διανοουμένων και καλλιτεχνών που πραγματοποιήθηκε στις 3 Απριλίου στην ΕΣΗΕΑ.

Το νόημα των εκλογών

του Κοσμά Ψυχοπαίδη

Οι έλληνες ψηφοφόροι βρίσκονται και πάλι προ της στιγμής όπου θα ασκήσουν τα δημοκρατικά πολιτικά τους δικαιώματα και θα εκλέξουν τον κυβερνήτη τους. Άλλη μία φορά θα αναδειχθεί η φύση της δημοκρατίας που χαρακτηρίζει την εποχή μας. Είναι δημοκρατία που υπακούει σε δεσμεύσεις τόσο ισχυρές, όσο και τα ιδεώδη της αυτοκυβέρνησης που την διέπουν. Διαφεντεύει δικαιώματα και ελευθερίες, αλλά παράλληλα στηρίζει την διοκτοσία και την ταξική διάκριση.

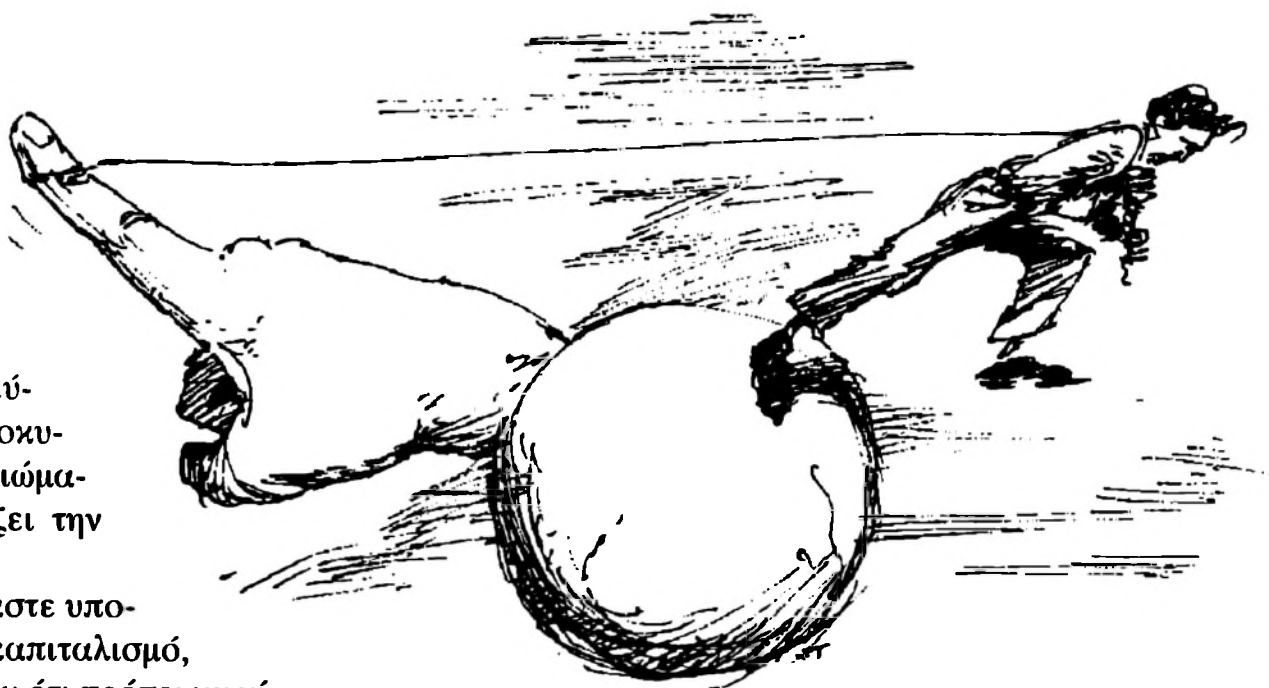
Δεν ψηφίζουμε για όλα από την αρχή. Είμαστε υποχρεωμένοι να σεβαστούμε ένα πλαίσιο, τον καπιταλισμό, το Μάαστριχτ, την παγκοσμιοποίηση, την ιδέα ότι πρέπει να γίνουμε πιο «αποτελεσματικοί» και πιο «ανταγωνιστικοί» για να επιβληθούμε εμείς στους άλλους στις παγκόσμιες αγορές, αντί να μας επιβληθούν αυτοί. Αυτό το πλαίσιο είναι η προϋπόθεση του μας επιβάλλεται να δεχτούμε, έστω και αν μας είναι ανυπόφορο.

Ωστόσο, θέλουμε με την ψήφο μας να δείξουμε ότι δεν συμβιβάζομαστε με αυτό και ότι θα προσπαθήσουμε να βρούμε τρόπους ως πολίτες να καταδολιεύσουμε αυτούς που μας διαβεβαιώνουν ότι δεν σκηκώνει συζήτηση για προαποφασισμένα πράγματα, όπως είναι ο ανταγωνισμός, και ότι η αλληλεγγύη είναι κάτι αναποτελεσματικό. Οι ψηφοφορίες, έτσι όπως γίνονται, είναι κάτι τεχνητό και αφηρημένο και ο πολιτικός διάλογος ακούγεται σαν τις διαρμήσεις της τηλεόρασης. Ωστόσο θέλουμε μέσα από την ψήφο μας να φωτιστεί κάτι που είναι κρυμμένο και πρέπει να αναδείξουμε, κάτι από τον «δήμο», που είμαστε εμείς και που αποφασίζει για τα κοινά.

Με τις εκλογές λοιπόν θα επιβεβαιωθούν κάποιοι όροι που έχουν ήδη αποφασιστεί, που ίσως ιστορικά είναι ανεπίστρεπτοι και που ίσως και εμείς οι ίδιοι, αν μας ρωτούσαν, δεν θα τολμούσαμε ή δεν θα θέλαμε να ανατρέψουμε ή που μπορεί να επιδιώκαμε να εξασφαλίσουμε.

Θα επιβεβαιωθεί η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και η ένταξη στην ΟΝΕ. Η υιοθέτηση της λογικής των αγορών ως «μοίρα» που δεν αποφεύγεται αλλά μόνο εξορκίζεται με την αποδοχή της. Η λογική της αποτελεσματικότητας, του χρήματος, της κερδοφορίας. Μαζί με αυτές η λογική του οικονομούντος ατόμου, των κερδοσυνώνων και χαμένων και του τζόγου.

Αλλά για να επιτευχθούν αυτά θα χρειαστούν θυσίες, μας λένε, και μοιάζουμε να το αποδεχόμαστε. Θα πρέπει να θυσιάσουν οι λογικές που είναι αντίπαλες προς τις λογικές που θα θριαμβεύουν την Κυριακή. Θα θυσιαστεί η αλληλεγγύη, η αναδιανομή της πολιτικής πρακτικής· θα συνεχίσει η ανεργία να θεωρείται ως αναγκαίο κακό, θα συνεχιστούν οι περικοπές στην υγεία, στην

παιδεία, στον πολιτισμό. Θα συνεχιστεί η συνενοχή των κυβερνώντων και των ΜΜΕ εις βάρος της ποιότητας στη γνώση και της κριτικής. Αυτά χάριν του εκσυγχρονισμού. Χάριν του εκσυγχρονισμού τα ράντζα στα νοσοκομεία, η ιδιωτικοποίηση των πανεπιστημίων. Χάριν του εκσυγχρονισμού θα συνεχίσουμε να είμαστε η χώρα με τις χαμηλότερες δαπάνες για την παιδεία.

Χάριν του εκσυγχρονισμού θα εξακολουθήσουμε να είμαστε η μόνη χώρα, συμπεριλαμβανομένων των αφρικανικών, χωρίς Μουσική Ακαδημία, χωρίς Ακαδημία Κινηματογράφου, χωρίς Όπερες, χωρίς Ορχήστρες, χωρίς Μουσεία Μοντέρνας Τέχνης. Αυτά όλα θα πρέπει με την ψήφο μας την Κυριακή, μας λένε, να συμφωνήσουμε ότι θα πρέπει να θυσιάσουμε.

Πώς εξηγείται, αλήθεια, ότι το σύστημα αυτό του εκσυγχρονισμού (αυτοί που θα εκλεγούν την Κυριακή) είναι απρόθυμο να αντιμετωπίσει με στοιχειωδώς επαρκή τρόπο ζωτικά εθνικά ζητήματα που αφορούν το θέατρο, την παιδεία, την μουσική εκπαίδευση, τις Πινακοθήκες; Με ποια λογική θα πρέπει να διασπαθίζονται και να μοιράζονται από εδώ και από εκεί τα χρήματα που έχει ανάγκη ο ελληνικός λαός για την Ανώτατη Εκπαίδευση και για την Επαγγελματική Κατάρτιση; Γιατί θα πρέπει να συμφωνήσουμε να είμαστε και στο μέλλον η μόνη χώρα, συμπεριλαμβανομένων των αφρικανικών, με την παγκόσμια πρωτιά να μην χορηγούν τα πανεπιστήμιά μας ένα πτυχίο Ιστορίας ή ένα πτυχίο Φιλοσοφίας;

Όπως είπαμε, η άσκηση της λαϊκής κυριαρχίας συνδέεται με το ερώτημα τι όρους θα πρέπει να αποδεχτούμε για την πολιτική μας συμβίωση και τι επιλογές είναι για μας ανοικτές; Τελικά τι θυσίες θα πρέπει να γίνουν και για να πετύχουμε τι;

Μας λένε ότι θα θυσιάσουμε τα προνόμιά μας για να πετύχουμε τον εκσυγχρονισμό. Μήπως, όμως, μας ζητούν στην πραγματικότητα να θυσιάσουμε κάτι από την αξιοπρέπειά μας για να διαιωνίσουμε ένα σωρό αναχρονισμούς;

Για μια ΣΥΝ-δετικότερη Αριστερή σκέψη

του Στέφανου Πεσμαζόγλου

Τρία θεμελιώδη ζητήματα μοιάζει να έχουν περιπέσει στην αφάνεια στην διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας, κυρίως των δύο μεγάλων κομμάτων: 1) Ο ρατσισμός, αν και λανθάνει σε κάποια τηλεοπτικά σποτάκια, 2) ο εθνικισμός σε συνάρτηση με την χάραξη της εξωτερικής πολιτικής (ιδιαίτερα τα ελληνο-τουρκικά), 3) ο πόλεμος στο Κόσσοβο σε συνάρτηση με την διεθνή χειραγώγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε ένα θεωρητικότερο επίπεδο, τα παραπάνω ομαδοποιούνται από την μια ως η Ρατσιστική και Εθνικιστική υπογράμμιση ή και επινόηση της Διαφοράς και, από την άλλη, ως πατρωνία της διαφοράς από τα κέντρα πλανητικής ισχύος.

Α) Η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με τα απόνερα αιώνων αποικιοκρατίας και τις επιπτώσεις δύο δεκαετιών ακραίας νεοφιλελεύθερης πολιτικής στην «επικράτεια» της. Αρκεί να ανοίξει κανείς τις ροζ σελίδες των εφημερίδων για να δει την τεράστια επιτάχυνση των ρυθμών συγχώνευσης του κεφαλαίου σε πλανητικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και, από την άλλη, τις στατιστικές διεθνών οργανισμών (που κατά κανόνα οι ροζ σελίδες αποστρέφονται) που καταδεικνύουν την όξυνση των ανισοτήτων: όχι μόνο των κοινωνικών μέσα στις δυτικές κοινωνίες, αλλά και περιφερειακών ανάμεσα σε χώρες και ηπείρους. Εδώ υπεισέρχεται μια πρώτη έννοια που έχει περιπέσει σε αχρηστία, εν πολλοίς είναι αλήθεια, λόγω της ξύλινης κατάχρησής της στο παρελθόν: *μονοπωλιακός* –(μονοπωλιακότατος θα έλεγα)– *καπιταλισμός*. Και μια δεύτερη παράγωγη (όπως τα χρηματιστηριακά παράγωγα), έννοια που ηχεί φριχτά παράταιρη στις μέρες μας: *νικτιάτ-δικτατορία του διεθνούς χρηματιστηριακού κεφαλαίου* (Βλ. Και πρόσφατη ομιλία στην Αθήνα του καθηγητή Stiglitz). Δύο παραστατικές και μόνο στατιστικές ενδείξεις (από πηγές του ΟΗΕ): οι 5 πλουσιότεροι άνθρωποι του κόσμου έχουν εισόδημα ισοδύναμο με εκείνο των 70 πτωχότερων χωρών. Απόρροια αυτής της κατάστασης, τα κύματα απελπισμένων μεταναστών που εισέρχονται από Ανατολή και Νότο στο Ευρωπαϊκό *El Dorado* και ταράζουν το ήρεμο δείπνο μας σχεδόν καθημερινά από την μικρή οθόνη. Οι

δημογραφικές προβολές είναι σαφείς: Σε 30 με 50 χρόνια το πλύ, η Ευρώπη και η Ελλάδα θα είναι πληθυσμιακά κατά το ήμισυ ξένοι μετανάστες. Μείζον θέμα για τις κοινωνίες μας, άρα και γ την Αριστερά, πώς θα αντιμετωπίσουν τα κύματα ξενοφοβίας και ρατσισμού – εάν και εφόσον επιθυμούμε η καθημερινότητα μην λούζεται στο αίμα αλλά, αντιθέτως, στο φως της αλληλεκατόνωσης και της αλληλεγγύης. Γιατί μια συνθετότερη αριστερή σκέψη σήμερα απαιτεί όχι μεμψιμοιρίες και απορρίψεις της Ο.Ε.Κ. και του ευρώ, που οδηγούν σε επικίνδυνες περιπέτειες, ούτε όμιθριαμβολογίες που αγνοούν, ξεχνούν ή αδιαφορούν για την ξφρενη πορεία των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Σε τέτοια ζήτημα (απασχόληση, ανεργία, ρατσισμό) ο χώρος του ΣΥΝ –και ιδιαίτερα το Δίκτυο ενάντια στον Ρατσισμό– έχει να επιδείξει αδιάπντα και σταθερά γόνιμους προβληματισμούς και παρουσία.

Β) Το δεύτερο μείζον ζήτημα στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια είναι η άμβλυνση και αναίρεση των ανταγωνιστικών εθνικισμών. Αναφερόμαστε στο πώς θα ξεριζώσουμε σταδιακά τα μίση και τις μισαλλοδοξίες που εκπέμπουν οι εθνικισμοί που μας περιβάλλουν ασφυκτικά. Κομβικό είναι το ζήτημα των ελληνο-τουρκικών και ευρω-τουρκικών σχέσεων. Την αντίληψη που επεξεργάστη εδώ και χρόνια η Ανανεωτική Αριστερά εξέφρασαν με σαφήνεια ο Κώστας Σημίτης και ο Γιώργος Παπανδρέου. Το Ελσίνκι υπήξε μια ιστορική καμπή, την οποία όμως δεν μπόρεσαν να στηξουν επικοινωνιακά τα περισσότερα στελέχη του ΠΑΣΟΚ υπουργοί, γραμματείς και φαρισαίοι: σε σειρά εκπομπών παρακολούθησα (είτε πείτε το από μαζοχισμό είτε από ειδικό ενδιαφέρον) αυτοί που ξελάσπωσαν τις ορθές κυβερνητικές επιγές υπήρξαν βουλευτές και εκπρόσωποι του ΣΥΝ – με μακί

Το κείμενο εκφωνήθηκε στη συνάντηση διανοομένων και καλλιτεχνών που πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 3 Απριλίου, στην ΕΣΗΕΑ.

Ο Στέφανος Πεσμαζόγλου διδάσκει στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου και είναι αρχισυντάκτης της Επιθεώρησης *Σύγχρονα Θέματα*.

και εις βάθος καλλιέργεια στα θέματα αυτά από την εποχή του ΚΚΕ Εσωτερικού. Αλλά και από την δική του σκοπιά, ο Στέφανος Μάνος (που υποθέτω πρέπει να νιώθει κάπως άβολα στο ρηφοδέλτιο της Ν.Δ.). Ο ΣΥΝ οφείλει να χαράξει σαφή όρια και σύνορα απέναντι σε όσους αποτελούν την πιο κραυγαλέα πνέχεια του παπανδρεϊκού λαϊκισμού και ταυτόχρονα απέναντι στην εθνικιστική στροφή του ΚΚΕ, με το άνοιγμά του σε ποιχεία του δικτύου 21 και ορθόδοξων φονταμενταλιστών: Ύπενθυμίζω, για όσους δεν ενθυμούνται, το μόνιμο μοτίβο των ηλεοπτικών και άλλων τέτοιων αστέρων: «ο πόλεμος είναι καλαρικός» ή «ο πόλεμος είναι πράξη αντίστασης». «Αέρας και ο άρτινος πύργος [η Τουρκία] θα γκρεμιστεί», κ.ά. Όσοι ομιλούν λοιπόν για κοινωνικο-πολιτικές συμμαχίες, ας μην ξεχνούν πως οι περισσότεροι ολοκληρωτισμοί είχαν αρχικά κοινωνική πολιτική και σοσιαλίζον προσωπείο. Κατά τα άλλα, εκσυγχρονισμοί και εκσυγχρονισμοί: τελευταία πράξη του υπουργού Παιδείας ήταν να ιδρύσει νέο τμήμα, εθνικιστικότατο, Βαλκανικών Σπουδών στο Πάντειο Πανεπιστήμιο (ενάντια σε απόφαση της Συγκλήτου) και –όπως έμαθα από συνάδελφο μόλις προχθές– και άλλο αντίστοιχο τμήμα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών: αντί να ανοίγουν νέες πόρτες και παράθυρα επικοινωνίας με τους συνοριαλούς λαούς, στήνουν πρόσθετα ταμπούρια περιχαράκωσης: το ζήτημα είναι σοβαρό αλλά και ενδεικτικό της κυβερνητικής αντιφατικότητας.

Γ) Το τρίτο μείζον ζήτημα που θέλει προσοχή είναι αυτό που περιγράφεται ως χειραγώγηση ή «πατρωνία της διαφοράς». Πρόσφατο και αποκαλυπτικό παράδειγμα, η διαχείριση της γνήσιας αγωνίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως ακριβώς αυτή του προσπάθησε να επιβάλει διά του εκφοβισμού στην περίπτωση του Κοσόβου η οργανωμένη πολιτικο-στρατιωτικά Δύση. Το κομβικό αυτό γεγονός την ακροτελεύτια χρονιά του 20ού αιώνα έφησε ανέπαφους προεκλογικά τους αρχηγούς των δύο κομμάτων εξουσίας. Ο κίνδυνος, που διαγράφεται σήμερα είναι η χειραγώγηση – στο όνομα της προστασίας της διαφοράς είτε μεταξύ κρατών είτε μεταξύ εθνοτήτων. Ένα ευρύτατο φάσμα δικαιωμάτων, θρησκευτικών ελευθεριών, περιβαλλοντικών ζητημάτων και τρομοκρατικών ενεργειών είναι ανά πάσα στιγμή διαθέσιμο για επιλεκτικές ερμηνείες που να εξυπηρετούν τα συμφέροντα του ισχυρότερου. (Πρόσφατη νομοθεσία του Αμερικανικού Κογκρέσου επιτρέπει την στρατιωτική επέμβαση σε οποιαδήποτε γωνιά του πλανήτη για την διευθέτηση τέτοιων καταστάσεων). Η Νέα Ιμπεριαλιστική πατρωνία της διαφοράς αναβιώνει, λοιπόν, με τον πιο εκρηκτικό τρόπο. Η Αριστερά οφείλει να αντιδράσει με περίσκεψη και με μια πιο σύνθετη σκέψη. Π.χ., ο ΣΥΝ ορθώς –ορθότατα– καταδίκασε απερίφραστα τους βομβαρδισμούς αλλά κακώς –κάκιστα– η συνισταμένη του (όχι όλοι) δεν καταδίκασε το καθεστώς Μιλόσεβιτς (συρόμενη ενδεχομένως από ένα γενικότερο κλίμα που διαμόρφωσαν ετερόκλητες δυνάμεις πολιτικές, δημοσιογραφικές και εκκλησιαστικές). Το Λαϊκιστικό-Ορθόδοξο μοτίβο που ασπάστηκε και η Αριστερά, ότι δήθεν οι Έλληνες είναι από την πλευρά του αδυνάτου, δεν ισχύει. Όταν οι αδύναμοι Βόσνιοι εβομβαρδίζοντο για δυόμισι χρόνια από τον σερβικό στρατό (και όχι δυόμισι μήνες που διήρκεσαν οι νατοϊκοί βομβαρδισμοί) ή όταν οι Αλβανοί Κοσοβάροι ευρίσκοντο για δέκα χρόνια σε κατάσταση πολιορκίας, στρατοκρατίας και εν τέλει εθνοκάθαρσης, ουδείς συγκινήθηκε εν Ελλάδα. Θεωρώ επικίνδυνο το φαινόμενο ενός γενικευμένου αντι-Δυτικισμού και ενός αντιαμερικανισμού που δεν εστιάζει

στο συγκεκριμένο – όπως λ.χ. στην κριτική της στρατιωτικής βίας: ας μας λείπει μια «θολή αριστεροσύνη σε απόχρωση γαλανόλευκη» – για να χρησιμοποιήσω μια εύστοχη διατύπωση του Γιώργου Γιαννουλόπουλου. Γνώμη μου είναι πως η κυβέρνηση μέσα σε αυτό το περιβάλλον σοφά δεν μας οδήγησε σε τυχοδιωκτισμούς ενόσω έστειλε προς πάσα κατεύθυνση το μήνυμα διαφοροποίησης. Η ταύτιση με το εγκληματικό καθεστώς Μιλόσεβιτς ουδεμία σχέση έχει με Αριστερά και με Δημοκρατία. Είναι όμως επίσης αυτονόητο πως οι τεχνολογικά υπερσύγχρονοι εγκληματικοί βομβαρδισμοί του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ ουδεμία σχέση είχαν όχι μόνο με Δημοκρατική ή Ανανεωτική Αριστερά, ούτε καν με τον πυρήνα της Φιλελεύθερης σκέψης. Όσοι τότε και εν Ελλάδα υποστήριξαν το ΝΑΤΟ χρειάζεται κάποτε να περάσουν από μια μαθητεία εν είδει διά βίου εκπαίδευσης για να καταλάβουν πως Ευρώπη δεν είναι μόνο οι αρχηγείες, κυβερνητικές και στρατιωτικές, ή και μια μέση διανόηση, αλλά και ένα 30% της κοινής γνώμης που στην πορεία έτεινε στο 50%. Ευρώπη και Δύση είναι και οι Bourdieu, Derrida, Wallerstein, Said, Pinter, Gore Vidal, Dario Fo και Hobsbawm εκτός εάν για τους νεο-εμπαθείς, νεο-μανιχαϊστές μας Ευρωπαίοι είναι μόνο οι ανυπόκριτοι υποστηρικτές των νατοϊκών βομβαρδισμών. Λογικές του είδους ότι εφ' όσον καταδικάζεις τους βομβαρδισμούς είσαι με τον Μιλόσεβιτς ή, αντίστροφα, εφ' όσον καταδικάζεις τον Μιλόσεβιτς εξυπηρετείς το ΝΑΤΟ, είναι ξένες σε μια πολιτική κουλτούρα που καταδικάζει κάθε μορφή βίας και τρομοκρατίας (κρατική, παρακρατική και Συμμαχική). Και, από την σκοπιά αυτή, δεν μας αφήνει αδιάφορους μια στρατηγική σύγκλισης –(κριτικής τοιαύτης) του Συνασπισμού– στους τομείς αυτούς με το Σημιτικό ρεύμα του κυβερνώντος κόμματος. Αλλά προς Θεού όχι γην και ύδωρ! Όσοι νεοφώτιστοι εξ Αριστερών ορμώμενοι ανακαλύπτουν στο ΠΑΣΟΚ το φως το αληθινό και το αντιπαρταθέτουν με το εξ αντιδιαστολής «σκοτάδι» του ΣΥΝ, απλώς μας φέρνουν πολύ πίσω.

Νομίζω πως πρέπει κάποτε να γίνει αντιληπτό ότι, πέρα από την κεντρική πολιτική σκηνή, ενδιαφέρει σε ένα άλλο επίπεδο, και η κοινωνία πολιτών. Για τον λόγο αυτό η σφυρίχτρα που δίνει το σύνθημα «τους ζυγούς λύσατε» με βρίσκει αντίθετο. Ο Συνασπισμός και οι δυνάμεις που τον στηρίζουν έχουν να επιδείξουν ένα δίκτυο οργανώσεων και δραστηριοτήτων σε κρίσιμους τομείς. Προσέφεραν ένα πολιτικό επικοινωνιακό πλαίσιο, όπου έντυπα όπως η *Αυγή* και η *Εποχή*, πληθώρα πολιτικών περιοδικών, επιστημονικών, θεωρητικών και πολιτισμικών επιθεωρήσεων με αναλύσεις και θεωρητικές επεξεργασίες έδωσαν ένα μάχιμο δημιουργικό παρόν. Ώς έναν βαθμό διαμόρφωσαν την περιρρέουσα ιδεολογικο-πολιτισμική ατμόσφαιρα. Η αξία της περιφρούρησης της πληθυντικής Αριστεράς δεν θα έπρεπε όμως να εκφυλιστεί σε έναν άνευ ορίων πολυσυλλεκτισμό, που αναμφίβολα θα ακύρωνε την φυσιογνωμία του χώρου.

Τελειώνω με έναν εύγλωττο καθρέφτη: Ιδού πώς ένας ακραιφνής πολέμιος του χώρου τον προσδιορίζει στις επιφυλλίδες του στην *Κυριακάτικη Καθημερινή*:

«Η κοινωνική ανάγκη για αναπλήρωση του κενού που δημιουργούσε η απουσία “εθνικής ιδεολογίας” κατέστησε το σχεδόν περιθωριακό κόμμα της “προοδευτικής Αριστεράς” δύναμη ελέγχου κάθε πτυχής του κοινωνικού βίου σχετικής με την παιδεία, την ενημέρωση, την διακίνηση των ιδεών, την “κουλτούρα”. Δύο τα κόμματα εξουσίας, ένα τρίτο μιάς καταδυναστεύει».

Ναι, ας είμαστε τουλάχιστον γι' αυτό υπερήφανοι!

Δημοσιογραφική ενημέρωση Απελθέτω απ' εμού την φάρσαν ταύτην

του Βασίλη Μαρουλά

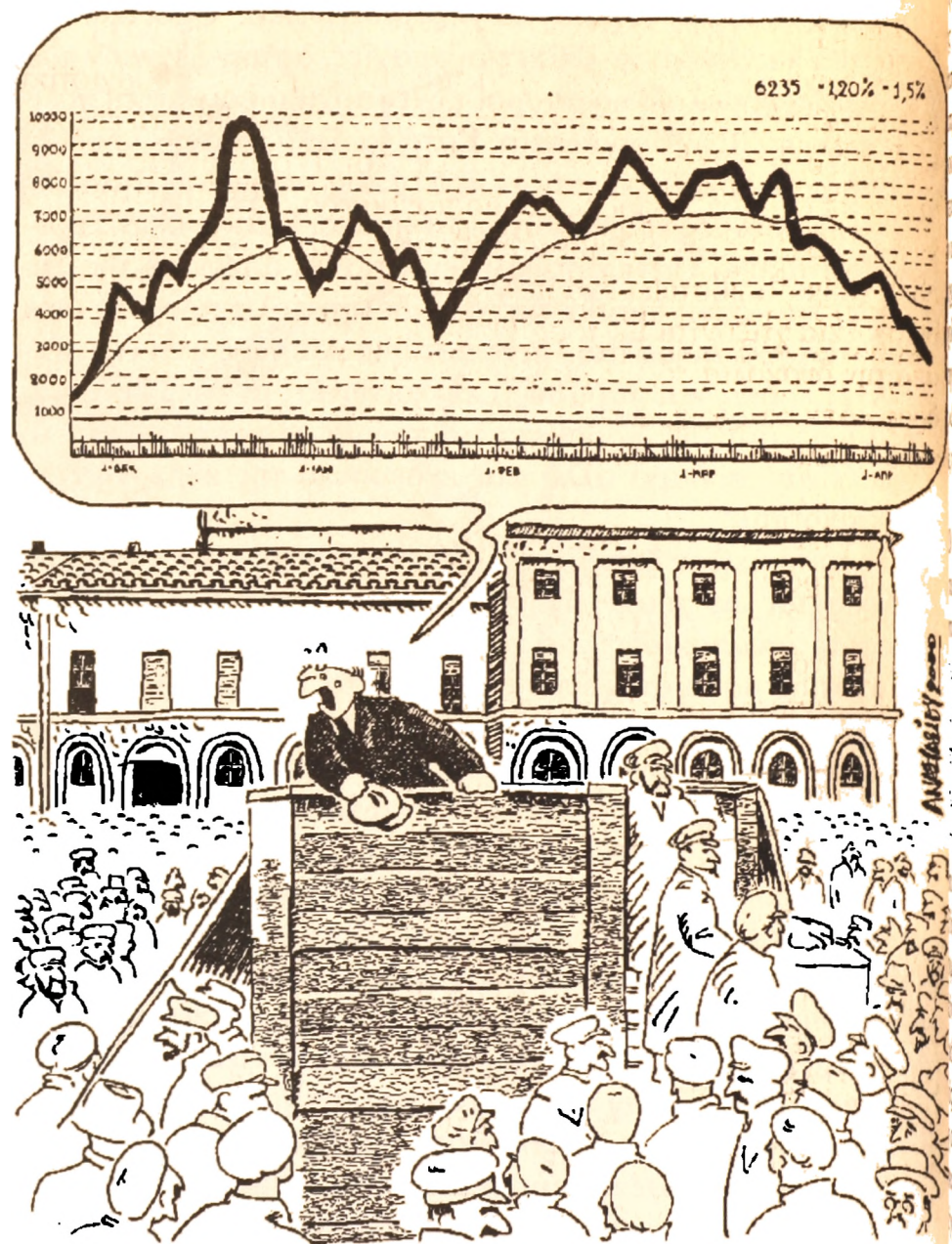
Δυστυχώς στην εποχή μας η διατήρηση της αξιοπρέπειας έχει μετατραπεί σε έργο δύσκολο και άσκηση συνεχή. Είναι δρόμος στενός και γεμάτος παγίδες. Όπως φαίνεται, όμως, οι παγίδες αυτές και προσοδοφόρες είναι και ευχάριστες. Γι' αυτό, λοιπόν, η πτώση σε αυτές αποτελεί και τον κανόνα. Την κυρίαρχη επιλογή. Η δημοσιογραφία παλιότερα, πάρα πολύ παλιότερα, αποτελούσε την ελεγκτική εξουσία. Προτίμησε, όμως, στην αρχή να απορροφηθεί από τις υπόλοιπες, ενώ αργότερα κατάφερε να τις απορροφήσει. Κι εκεί ξεκινάει το μεγάλο δράμα.

Συζητώντας με φίλους –μόνο ο κ. Καψής θα έχει, δηλαδή, φίλους;– λεπτά μετά την λήξη του debate, αγανάκτησα από την προσπάθειά τους να με πείσουν ότι η εν λόγω –εκπομπή να την πω; Disneyland να την πω;– ήταν στημένη και πως οι ερωτήσεις των –δημοσιογράφων να τους πω; κλακαδόρους να τους πω;– είχαν από πριν δοθεί στους πολιτικούς αρχηγούς.

Μα είναι δυνατόν να κυκλοφορούν τέτοιες αηδίες; Είναι δυνατόν να πιστέψουμε πως ο Σημίτης και ο Καραμανλής είναι τόσο ανόητοι ώστε είχαν δεχτεί από πριν να απαντήσουν σε τέτοιες ερωτήσεις που θα ψύλλιαζαν όλο τον κόσμο πως το παιχνίδι ήταν στημένο; Είμαι βέβαιος ότι αν για κάτι διαμαρτυρήθηκαν οι πολιτικοί αρχηγοί ήταν για το επίπεδο των ερωτήσεων, που το μόνο που κατάφερε ήταν να τους εξευτελίσει – δυστυχώς όχι με την έννοια που όλοι οι υπόλοιποι ονειρευόμαστε.

ΙΣΩΣ ΟΙ ΑΓΑΠΗΤΟΙ τηλεοπτικοί αστέρες που υποδύονται τα τελευταία χρόνια τους δημοσιογράφους να τακτοποιήσαν έτσι τα πράγματα από υπερβάλλοντα ζήλο. Ας μην ξεχνάμε, βεβαίως, και το εργοδοτικό καθεστώς το οποίο εκπροσωπούν και υπερασπίζονται. Κόκκαλης, Λαμπράκης, Βαρδινογιάννης, και –σιγά μην το πιστέψαμε– Αλαφούζος. Παρ' όλα αυτά, προσπάθησαν να μας πείσουν ότι οι ερωτήσεις θα ήταν αντικειμενικές και το σώου ζόριζο.

Από πότε, όμως, τα ζόρικα έχουν όρους που γίνονται άμεσα αποδεκτοί; Από πότε τα ζόρικα χωρούν συνεννοήσεις, χαμόγελα,

δουλοπρέπειες κι ευχαριστίες; Δηλαδή, στα εύκολα τι γίνεται, ρε παιδιά; Ξεντυνόμαστε κι αρχίζουμε τα χάδια;

Είναι δυνατόν ο Χατζηνικολάου να κορδώνεται για τα συγχαρητήρια που έλαβε για την επιτυχημένη παρουσία του –ως τι άραγε;– από τους εκπροσώπους των κομμάτων; Αν αυτό εννοούν πολιτισμένο διάλογο, τότε πώς εννοούν την εξυπηρέτηση; Ακόμη κι ένα debate μεταξύ Άννας Βίσσου και Δέσποινας Βανδή πιο σκληρό θα ήταν.

ΥΠΗΡΞΑΝ ΣΤΙΓΜΕΣ σε αυτό το γκαλά που πραγματικά σε άφηναν άφωνο. Άκουγες τον δημοσιογράφο να διαπραγματεύεται το ποσό της σύνταξης στα 100 ή 150 χιλιάδικα, κι ήσουν σίγουρος ότι αυτός ο άνθρωπος δεν πρέπει να έχει καμία σχέση με ποσά. Δηλαδή, ο άρχων της ενημέρωσης ένιωθε ικανοποιημένος με

τα 150 χιλιάδικα που θα έπαιρνε ο συνταξιούχος και δεν αναρωτιόταν αν θα υπάρξει ειδικό κονδύλι στους Δήμους για τις κηδείες δημοσία δαπάνη;

Αυτό δεν ήταν ενημερωτική εκπομπή, η μεγάλη συνάντηση των μέντιουμ ήταν: «Θα ζήσουν οι Έλληνες ευτυχισμένοι;» «Θα ζήσουν αν ψηφίσουν Ν.Δ.» ερχόταν η απάντηση. «Θα γίνουν νοσοκομεία, σχολεία, γάμοι πολλοί και μεγάλες πόρτες θα περάσουμε. Φυλακή θα 'ναι, πανεπιστήμιο θα 'ναι, δεν το λέει το φλιτζάνι». Κι οι δημοσιογράφοι ευτυχισμένοι περνούσαν στην επόμενη ερώτηση ανάλογης δυσκολίας «Σπίτι όλοι καλά;»

Αυτή η φάρσα, όμως, δεν έχει όρια. Τι να πεις για τον Θεοδωράκη της «Τελευταίας Σελίδας» στο Μέγκα που φιλοξένησε τον πρωθυπουργό – ή και το ανάποδο, μια χαρά κολλάει. Εξοργιστική δουλοπρέπεια σε μια lifestyle εκπομπή που δικαίωσε στο έπακρο τις προσδοκίες του έτερου εργοδότη κ. Άρη Τερζόπουλου. Να φανταστείτε ότι ο αθεόφοβος – δημοσιογράφος να τον πω; στυλίστα να τον αποκαλέσω; – ρώτησε κάποια στιγμή τον Σημίτη αν γνώριζε πόσα χρήματα κοστίζει ένα πολεμικό αεροπλάνο κι αν ήξερε πόσα σχολεία χτίζονται με τόσα χρήματα. Και τρομάζοντας ο ίδιος από την δυσκολία του θέματος, πρόλαβε να συμπληρώσει κάθιδρος «Δεν το ρωτάω επιθετικά, καταλαβαίνετε...» Καταλαβαίνουμε, καλέ, μην αγχώνεστε.

ΟΣΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ του υπόλοιπου Τύπου, τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα. Ειδικά στον φιλοκυβερνητικό Τύπο ο έλεγχος στην εξουσία σπάει κόκαλα. Τόσο σκληρά σχόλια από την εποχή της επταετίας είχαμε να διαβάσουμε. Να φανταστείτε ότι η πιο σοβαρή καταγγελία των ημερών δημοσιεύτηκε στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* και αφορά στην διαφημιστική αφίσα του ΕΟΤ, που δείχνει έναν τουρίστα να κρατάει την εφημερίδα του στο κεφάλι για να προστατευτεί από τον δυνατό ήλιο. Κι αναρωτιέται ο αρμόδιος περί των δικαιωμάτων του Τύπου συντάκτης αν αυτός είναι κατά τον ΕΟΤ ο ρόλος και η χρησιμότητα του Τύπου. Γιατί, ρε παιδιά; Μήπως κάνει και για ταμπόν και δεν το ξέραμε; Εδώ μέχρι και γκάλοπ στους μετανάστες κάνατε για να μας πείσετε ότι αφού επιλέγει ο έρμος ο Πακιστανός ΠΑΣΟΚ πρέπει να το επιλέξουμε κι εμείς, ο ΕΟΤ φταίει που η ανυποληψία σας μετέτρεψε τις εφημερίδες σε καπελάκι για την σκιά; Και, παρεμπιπτόντως, εκείνα τα χαριτωμένα σχολιάκια που έγραφε για τον Κόκκαλη ο κ. Τεγόπουλος στα πολιτικά παρασκήνια της *Ελευθεροτυπίας*, τι απέγιναν τελικά; Πώς σταμάτησαν; Μάλλον κουράστηκε από τον αγώνα κι εγκατέλειψε. Ε, έτσι είναι ο αγώνας, θέλει χρόνο για να προκόψει. Δεν πειράζει, μια άλλη φορά.

ΤΙ ΘΥΜΗΘΗΚΑ ΤΩΡΑ τον άλλο δημοσιογράφο. Τον κ. Γιώργο Οικονομέα, ο οποίος είχε εμφανιστεί στην *Ζούγκλα* την εποχή των ροζ σκανδάλων και τα «έριχνε» άσχημα στον Τριανταφυλλόπουλο και στην νοσηρότητα της ελληνικής τηλεόρασης. Τον θυμάμαι αγριεμένο να υπερασπίζεται τα δίκια του τηλεθεατή-πολίτη και να αναζητεί τον απολεσθέντα σεβασμό. Τον είδα τώρα στο διαφημιστικό σποτάκι της εκπομπής του στον ALPHA. Μάλλον θα έχει τα επιχειρήματά του για την είσοδο στον «τηλεοπτικό βόθρο», όπως τον αποκαλούσε πριν από λίγο καιρό. Μάλλον θα έστρωσαν τα πράγματα και δεν θα το πήραμε χαμπάρι. Ούτως ή άλλως η απώλεια της όσφρησης και μάλιστα πάνω από ή και μέσα σε βόθρους έχει εξελιχτεί σε επιδημία.

Η όλη κατάσταση γίνεται χειρότερη αν σκεφτούμε ότι κάποτε οι

δημοσιογράφοι ήταν το πιο προοδευτικό κομμάτι αυτής της κοινωνίας. Αλλά θα μου πείτε και οι εκδότες τότε ήταν εκδότες, όχι εργολάβοι, πράκτορες και μεγαλέμποροι. Και επίσης μπορείτε να μου πείτε, αν δεν βαρεθήκατε, ότι ποιος το περίμενε κάποτε ο Αντώνης Καφετζόπουλος να έβγαινε να λιβανίζει τον Σημίτη. Άλλη πονεμένη ιστορία κι αυτή. Μισή ώρα πρόλογος για την συμμετοχή του στην εξωκοινοβουλευτική Αριστερά για να ξεφουρνίσει ότι στηρίζει Σημίτη. Εμ, δεν σκοτώνονται έτσι οι τύψεις, κύριε Καφετζόπουλε, με προλόγους και αναφορές στην προσωπική μας ιστορία. Αλλά μήπως είναι μόνο ο συγκεκριμένος καλλιτέχνης; Εδώ με όλη αυτή την στήριξη, έχω αρχίσει να πιστεύω ότι το ΠΑΣΟΚ είχε αποσπασμένους οπαδούς στον Συνασπισμό τόσα χρόνια για να τους χρησιμοποιήσει σε μια δύσκολη ώρα. Τόσες δηλώσεις, ούτε στην κατοχή. «Και τι σοβαρός που είναι ο κ. Σημίτης, και τι έξυπνος και τι ακούραστος». Μέχρι και η Δήμητρα Γαλάνη βγήκε και τον είπε χαριτωμένο. Ο Βούγιας δε – η σύγχρονη αντίληψη της Αριστεράς – τα είπε και τα έκανε ακόμη πιο χοντροκομμένα. Κι αναρωτιέστε γιατί όλοι αυτοί οι άνθρωποι δηλώνουν κάποτε αριστεροί; Τι όραμα βλέπουν ξαφνικά κι αλλάζουν έτσι; Την κυρα-Δάφνη να εμφανίζεται στον ύπνο τους σαν άλλη πασιονάρια ή τον Σημίτη παρέα με τον Τρότσκυ; Παίζουν χρηματιστήριο όλοι οι Βούγιας μαζί, και τους υποσχέθηκαν καλά χαρτιά ή φοβούνται ότι θα έρθει ο κομμουνισμός να τους πάρει τα θέατρα και τις θέσεις στα πανεπιστήμια; Τι είναι αυτό που τους τρομάζει και γίνονται όλοι εκσυγχρονιστές; Γιατί γέμισε ο μπερντές φιγούρες κι απέμειναν τόσοι λίγοι θεατές; Αγέλαστοι, αμίλητοι και λίγο τρομαγμένοι. Περιμένουν...

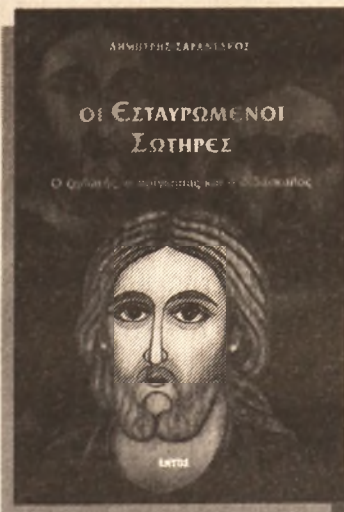
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΝΤΟΣ»

Δημήτρης Σαραντάκος

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΟΙ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ

Ο ΖΗΛΩΤΗΣ, Ο ΠΡΙΓΚΗΠΑΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Το βιβλίο αυτό δεν υπόσχεται την παραμυθία ή τη λύτρωση, αλλά σας προσκαλεί σε μια αέναη και κοπιαστική περιπλάνηση στα μονοπάτια της Ιστορίας και του μύθου, ακροβατώντας μεταξύ «πίστης» και «κρίσης» με μόνη πυξίδα την πεποίθηση ότι δεν υπάρχει η «απόλυτη αλήθεια»

Παρουσίαση του βιβλίου
του Δημήτρη Σαραντάκου

«ΟΙ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ»

διοργανώνουν οι Εκδόσεις «ΕΝΤΟΣ»

την Πέμπτη 13 Απριλίου 2000 στις 7.00 μ.μ.

στην Αίθουσα Συνεδρίων της ΕΣΗΕΑ (Ακαδημίας 20, 1ος όροφος)

Θα μιλήσουν οι Πανεπιστημιακοί Δημήτριος Κυρτάτας
και Ευτύχης Μπιτσάκης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΝΤΟΣ» • Τηλ.: 76.48.900 • Fax: 76.48.901
Internet: www.defacto.gr • e-mail: entos@defacto.gr

Πασοκικά ερανίσματα

του Στέλιου Καφαντάρη

Το κυβερνητικό πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ (οι προτάσεις μας - οι δεσμεύσεις μας) κυκλοφόρησε με σχετική καθυστέρηση, όπως τα περισσότερα προγράμματα άλλωστε, δέκα μέρες πριν από τις εκλογές. Το ΠΑΣΟΚ μπορεί να μην αιφνιδιάστηκε με την προκήρυξη των προώρων εκλογών αλλά το πρόγραμμα του μοιάζει εξαιρετικά πρόχειρο, χωρίς πνοή και πολύ βιαστικά γραμμένο.

Από το παλιό Συμβόλαιο με το Λαό (ίσως και με τον Λαό δεν έχω το τεύχος πρόχειρο) περάσαμε στο Συμβόλαιο με το μέλλον (σ. 13, και ας μην ξεχνούμε την βαθυστόχαστη εξέλιξη του συνθήματος με το Λαό για τον Άνθρωπο).

Οι διαφορές των δύο κειμένων είναι αξιοσημείωτες. Ακόμα και η σύγκριση της ποιότητας του χαρτιού και της τυπογραφίας δείχνει την εξέλιξη του ΠΑΣΟΚ από την προοδευτική (έστω και με ερωτηματικά) αντιπολίτευση στην μακρόχρονη διακυβέρνηση. Επί της ουσίας, το αρχικό είχε την αθωότητα της υπερβολής, λαϊκιστικό μεν αλλά τουλάχιστον περιείχε κείμενα με πλήρεις φράσεις, με κάποια στοιχειώδη ανάλυση και με ξεκάθαρες έστω και σουρεαλιστικές προτάσεις. Το παρόν έχει την υποψιασμένη συνθηματολογία για την διαίω- νιση της εξουσίας με την βοήθεια γλασέ χαρτιού και γραφικών τεχνημάτων.

Ένα χαρακτηριστικό κριτήριο της καλώς εγκαταστημένης εξουσίας είναι και τα πάμπολλα ονόματα και αρχικά που μνημονεύει. Ενώ θα ήταν μάλλον αφελές το βιβλιαράκι του 1981 να βρίσκει, ονόματα και αρχικά, φερ' ειπείν για τον νέο οργανισμό μαρμά- ρου, τώρα είναι απολύτως εύλογο λόγω του «αέρα της νίκης». Πολλοί οργανισμοί ακόμα υπό εκκώλαψη, έχουν το αρχικό τους, ή το όνομα τους, λ.χ. ΟΠΕΚΕΠΕ, ΟΠΕΓΕΠ, ΟΠΙΛΟΓ, οργανισμοί περί την Γεωργία που θα λειτουργήσουν, όπως και η ΑΓΡΟΚΑΡΤΑ μέσω της οποίας θα συναλλάσσονται οι αγρότες με συμφέροντες όρους. Ο ΚΑΝΩΝ θα καθιερώσει πρότυπα στην πληρο-φορική και η ΣΥΖΕΥΞΙΣ (δημοτική μπρε!) θα δημιουργή- σει Εθνικό Δίκτυο Δημόσιας Διοίκησης (το ΕΔΔΔ φαίνεται απερ- ρίφθη ως πληκτικό).

Το τεύχος έχει ισχυρή ποιητική θεμελίωση: «Για πρώτη ίσως φο- ρά το παρόν προβάλλεται τόσο έντονα στο μέλλον» (σ. 11). «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 και η Πολιτιστική Ολυμπιάδα δίνουν ρυθμό, τόνο και συγκεκριμένο ορίζοντα στις προσπάθειες μας» (σ.12). «Το μέτωπο προς τη θάλασσα, αυτή την μεγάλη άγνωστη της Αθήνας, θα έχει αποκατασταθεί» (σελ. 148).

Δεν θα ήταν βεβαίως γραπτό του ΠΑΣΟΚ, έστω και υπό Σημίτη, χωρίς νεολογισμούς, ασυνταξίες και κακόζηλο ύφος. Αναφέρο-

νται εν τάχει, κόμβος και υποκόμβος (στο κείμενο και αγγλιστί hub & sub-hub — σχέδια για τα αεροδρόμια Αθήνας & Θεσσαλονί- κης), με τους συνδετήριους κάθετους οδούς, διανοησιωτική (μεταξύ νήσων) και ενδοησιωτική (στο ίδιο το νησί), σύστημα αεροδιακο- μιδών, ...να οχυρωθούν απέναντι στις πρακτικές της κοινωνικής φυγής..., ...μια χώρα με έναν τεράστιο ανθρώπινο πλούτο, την δια- σπορά ...

Υπάρχουν και πονηρές αντιστροφές της λογικής που δίνονται με περισσή ευθύτητα και αφέλεια: «Το 2004 ο υποβαθμισμένος βιό- τοπος του Σχοινιά θα είναι πάλι ζωντανός χάρις στο Ολυμπιακό Κέντρο Κωπηλασίας». Και για όποιους ανησυχήσουν με το σωτή- ριο κωπηλατοδρόμιο, προσφέρεται το μέλλον ως παρόν «Ο βιότο- πος του Σχοινιά προστατεύεται με προεδρικό διάταγμα που είναι στο τελικό στάδιο επεξεργασίας».

Στο κείμενο κυριαρχεί το τρίτο πακέτο, η ανάπτυξη, η ποιότητα ζωής, το ιντερνέτ, η νέα αλληλεγγύη, η συνοχή και ο κοινωνικός ιστός ασφαλείας. Το τελευταίο υπήρξε πνευματικό τέκνο του Κ Σημίτη από τον ανύποπτο χρόνο του Οκτωβρίου 1995, προ τοι Ωνασείου, όταν ανέπτυξε την έννοια σε δείπνο του Ελληνοαμερι- κανικού επιμελητήριου. Λογικά θα έπρεπε να ήταν το πρώτο μέ- λημα του Σημίτη όταν ευτύχησε να αναδειχθεί στην πρωθυπουρ- γία. Και όμως ακόμα τώρα, στο πρόγραμμα της δεύτερης τετραε- τίας, εισάγεται ως έμπνευση της στιγμής, χωρίς ούτε απολογισμό ούτε περιγραφή των σχεδιαζομένων.

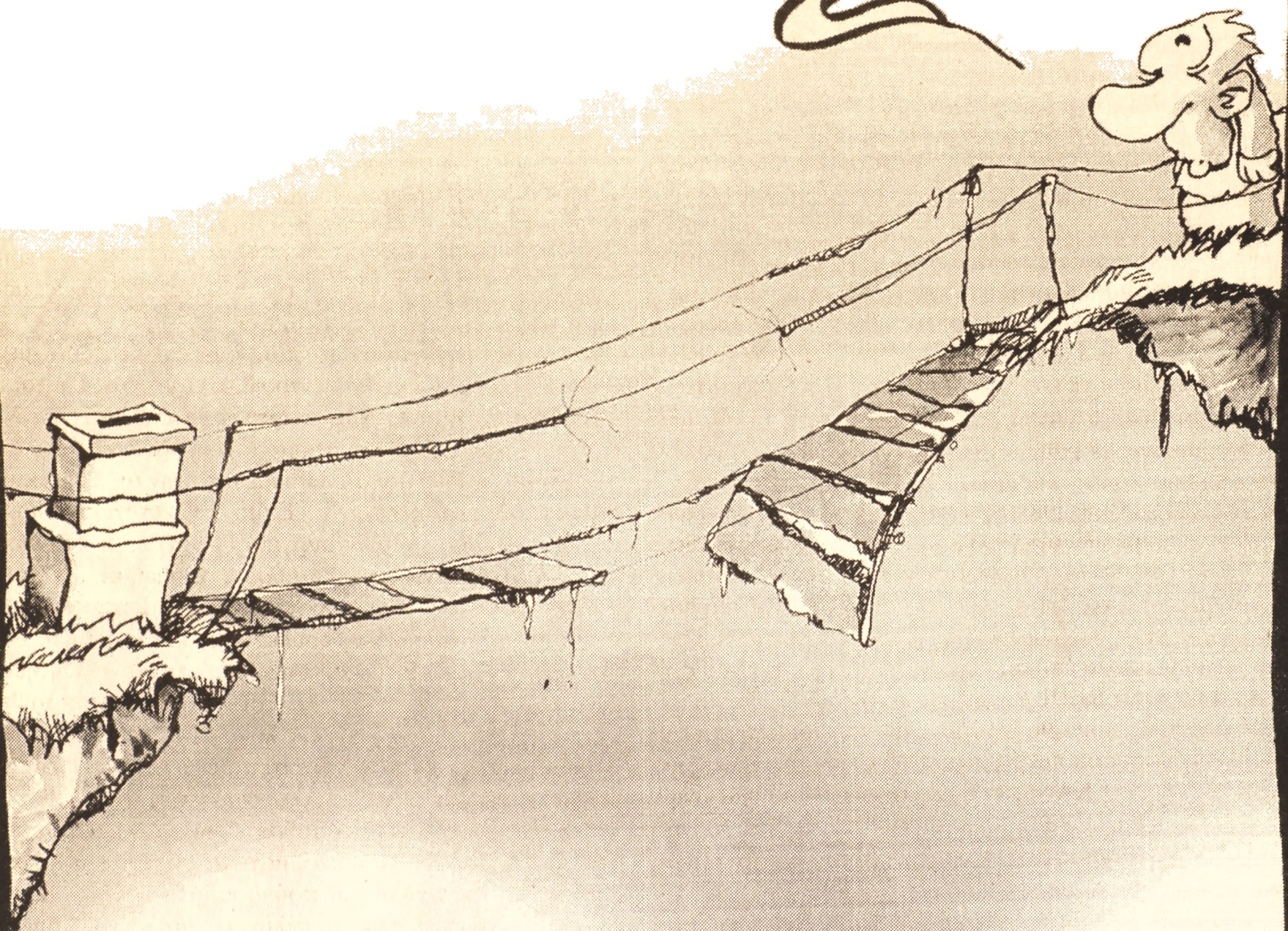
Οι εξαγγελίες δίνουν και παίρνουν. Τίποτε δεν μένει απρο- γραμμιάτιστο. Ακόμα και κέντρο διαχείρισης φάσματος (συχνότη- των) θα μας εγκατασταθεί ανελλιπώς από 1.1.2001. Μια ενδια- φέρουσα και επιτέλους σοσιαλιστική ιδέα είναι η δημιουργία πάρκου κεραιών για να σωθούμε από την ανεξέλεγκτη τηλεψία ραδιοφωνία και τηλεφωνία. Επιπλέον, ευτυχώς με πρώτη ευκαι- ρία θα μετατραπεί το Υπουργείο Γεωργίας σε Υπουργείο Γεωρ- γίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου, προκειμένου «να σηκώσει» όπως γράφεται, το βάρος της ανασυγκρότησης της υπαίθρου.

Αυτά τα ολίγα για τις ιδεούλες του ΠΑΣΟΚ 2000. Όποιος εν- διαφερθεί για περισσότερα ας σπεύσει να αναζητήσει το πρό- γραμμα προ των εκλογών γιατί σε λίγο θα πολτοποιηθεί ούτως ή άλλως. Πιθανότερα βεβαίως λόγω νίκης ΠΑΣΟΚ, για την εξα- φάνιση των πειστηρίων των εκτεταμένων εξαγγελιών, παρά λόγω αχρηστίας από την ήττα. Άλλωστε, όπως έχει υποστηριχτεί και άλλοτε, και η ΝΔ θα μπορούσε ευκόλως να αποδεχτεί το πρό- γραμμα αυτό· ίσως δε ο δικομματισμός οδηγήσει στο μέλλον στην από κοινού εκπόνηση των προγραμμάτων για εξοικονόμηση δυ- νάμεων. Όπως φαίνεται οι εκλογικές μάχες του λοιπού θα κρίνο- νται στο επίπεδο προσώπων.

Είναι πάντως κρίμα που όλα αυτά τα προεκλογικά έντυπα χάνο- νται τόσο γρήγορα μετά την δημιουργία τους. Όσο άχρηστα και πα- ραπληνητικά και αν είναι, θα μπορούσαν να έχουν κάποια συνει- σφορά υπέρ της συλλογικής μνήμης. Όθεν, ας θεσπιστεί, μαζί με τις εκλογικές δαπάνες, οι υποψήφιοι και τα κόμματα να καταθέτου- υποχρεωτικά τα φυλλάδια τους στη Βιβλιοθήκη της Βουλής.

Οι Έκουγγρονιστάι

ΟΧ, ΜΠΗΚΑΜΕ
ΣΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ
ΕΥΘΕΙΑ...

Κ. ΚΟΝΦΟΤΟΡΤΟΣ 004

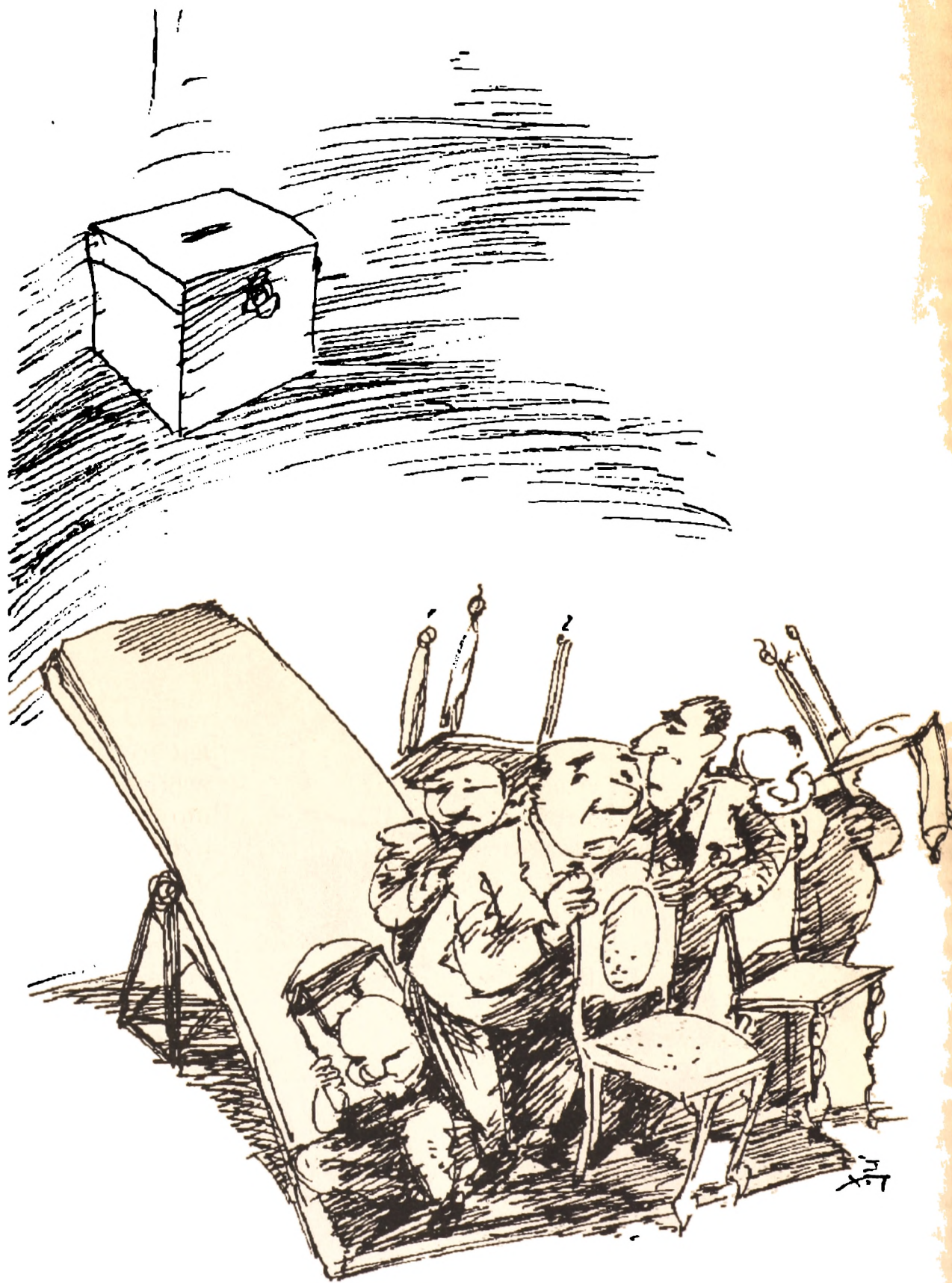
Όροι ξεμουδιάσματος της **Αριστεράς**;

του Αριστείδη Μπαλτά

Χρειάστηκαν περισσότερα από δέκα χρόνια για να φθάσουμε κάπως σε θέση να αρχίσουμε να αποτιμούμε με την απαιτούμενη νηφαλιότητα εκείνα που επέφερε η κατάρρευση της Σοβιετικής αυτοκρατορίας.

Η περίφημη παγκοσμιοποίηση, πρώτα απ' όλα, δηλαδή η επέλαση άνευ όρων, άνευ ορίων και άνευ φραγμών του θριαμβεύοντος καπιταλισμού σε όλα τα πλάτη και μήκη του πλανήτη θα ήταν αδιανόητη αν εξακολουθούσε να υφίσταται, ακόμη και με τον πολλαπλώς άθλιο τρόπο που διήγε πριν καταρρεύσει, η «πατρίδα του σοσιαλισμού». Ήταν το ίδιο αντίπαλον δέος, δεύτερον, που στήριζε αόρατα, ή όχι και τόσο αόρατα, το κράτος προνοίας μέσα στις χώρες του «ελεύθερου κόσμου». Η εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης, η όξυνση της ανεργίας, η επίθεση στα κεκτημένα δεν μπορούσε τότε να αφηθεί στους ξέφρενους ρυθμούς που διαπιστώνουμε σήμερα, γιατί η ύπαρξη του άλλου πόλου, ακόμη και με κομμένα φτερά και μειωμένη την αίγλη, διατηρούσε τη δύναμη, έστω και μόνο στο φανταστικό επίπεδο, να προσανατολίζει την ταξική πάλη σε κατευθύνσεις που θα μπορούσαν να γίνουν μέχρι και ανεξέλεγκτες. Στην κατεύθυνση, ας πούμε, του σοσιαλισμού. Καπιταλισμός, σοσιαλισμός, εκμετάλλευση, ταξική πάλη: λέξεις που ακούγονται σήμερα άκαιρες, αναχρονιστικές, ξεπερασμένες. Το τρίτο αποτέλεσμα της κατάρρευσης ήταν ο εγκλεισμός των εννοιών της Αριστεράς και των λέξεων που ήθελαν να τις εκφράσουν στο μουσείο της ιστορίας. Ομολογώ πως, ενώ τις γράφω, δυσκολεύομαι να τις προφέρω.

Αυτό ακριβώς φαίνεται πως ήταν το μήνυμα που έλαβαν τα περισσότερα κόμματα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς. Έσπευσαν έτσι να αλλάξουν όνομα, σύμβολα, ιστορικές και κοινωνικές αναφορές, λεξιλόγιο. Με μια λέξη, έσπευσαν να εκσυγχρο-

σθούν. Γιατί τους έγινε γρήγορα σαφές πως έτσι εκσυγχρονισμένα θα μπορούσαν ακόμη και να κυβερνήσουν μόνοι τους, χωρίς τοποτηρητές. Είναι ηλίου φαινότορο πως μια εκσυγχρονισμένη σοσιαλδημοκρατία μπορεί να εγγυηθεί ασφαλέστερα τους σημερινούς όρους της οικουμενικής

ανάπτυξης του καπιταλισμού. Από όλες τις μεγάλες σοσιαλδημοκρατικές οικογένειες της Ευρώπης, μόνον ο Λαφονταίν φαίνεται πως δεν το κατάλαβε. Και παραδόξο επέμεινε να μένει ανεκσυγχρόνιστος.

Στους χώρους των ιδεών, τα αποτελέσματα αυτά συμποσούνται στην φράση «εν

ία σκέψη»: η αγορά είναι φυσική δύναμη, ανεργία μοίρα, η εργασία ευέλικτη απασχολησιμότητα και η παιδεία το όργανό της, οι ιδιωτικοποιήσεις πανάκεια, τα συταξιοδοτικά και ασφαλιστικά κεκτημένα νιδραστικά προνόμια. Σε αυτές τις επιλογές οφείλουμε όλοι, πλούσιοι και φτωχοί, να υποταγούμε, με αυτές τις ακλόνητες ταθερές καλούμαστε όλοι, αριστεροί, δεσλοί και κεντρώοι, να διαλογιζόμαστε και να διαλεγόμαστε, να σκεφτόμαστε, να μιλούμε, ακόμη και να ονειρευόμαστε.

Η ανανεωτική Αριστερά με την ευρεία έννοια, εκείνη που προσπάθησε να μην περιεργάζεται ριζικά την κριτική της στάση και να μην υποταγεί πλήρως στην ενιαία σκέψη, ήρωσε αυτές τις συνέπειες ακριβώς. Η χρησιμοποιούμενη εις βάρος κριτική της στα καπιταλιστικά σοβιετικού τύπου δεν της χάριζε κανένα συγχωροχάρτι: μολονότι οι απόψεις της αυτές δικαιώθηκαν εντυπωσιακά από τις εξελίξεις, ενόσω ήθελε να παραμένει αριστερά, μόνη θέση που της επεφύλασσαν κυρίαρχες πολιτικές και ιδεολογικές δυνάμεις, τα ΜΜΕ και όλη η συναφής συγκορδία, άρα τελικά και ο κόσμος όλος, ήταν σκουπιδοτενεκές της Ιστορίας. Θα μπορούσα μάλιστα να προσθέσω πως, απέναντι η λαίλαπα της ενιαίας σκέψης, ούτε το ΚΕ δεν έμεινε απολύτως αλώβητο. Τα πρόσφατα προεκλογικά του ανοίγματα δείχνουν πως δεν του φτάνει πλέον η περιχαίριση σε ό,τι πιο οπισθοδρομικό, για να μην πω απάνθρωπο, είχε να προσφέρει η ελιά άκριτη προσκόλλησή του στη Σοβιετική πατρίδα. Σήμερα ανακάλυψε πως του ειάζεται επιπλέον και η οπισθοδρομικότητα του εθνικισμού και της ορθοδοξίας. Τέναντι στην γκλαμουριά της εκσυγχρονισμένης ενιαίας σκέψης, αυτό έχει να προσφέρει τον αναχρονισμό της ενιαίας σκέψης του προηγούμενου αιώνα.

Αλλά όμως. Με την αφορμή των εκλογών τι άρχισε να κινείται στο χώρο της Αριστεράς. Ο Συνασπισμός (και εννοώ ο Συνασπισμός ολόκληρος), η ΑΚΟΑ, οι οικογενεές, άλλες οργανώσεις που έδιναν έμφαση στα επιμέρους μεγάλα προβλήματα, αρτοί ανένταχτοι άρχισαν κάπως να ξεδιαλλάζουν, να βρίσκονται, να κουβεντιάζουν, να συσπειρώνονται, να ανακαλύπτουν ότι, εκτός από εκείνα που τους χωρίζουν και τους χωρίζουν, υπάρχουν και εκεί που τους συνδέουν και τους ενώνουν: σχέσεις και στάσεις ζωής, διαδρομές συλλήψεων και αποκλίσεων, οι λογής περιπέτειες της περίπλοκης ιστορίας της Αριστεράς στον τόπο μας και, ίσως πάνω απ'

όλα σήμερα, η ωριμότητα που φέρνει η αίσθηση ότι μοιράζονται όλοι, ότι μοιραζόμαστε όλοι μαζί, την ίδια ήττα. Θέλω να πως οι αρειμάνιες βεβαιότητες που πρυτάνευαν στους διαχωρισμούς θέσης και στις κατά καιρούς διασπάσεις ίσως έχουν αρχίσει να κλονίζονται, γιατί είναι βέβαιο πως καμιά απολύτως πλευρά δεν νίκησε, ενώ βρισκόμαστε όλοι από κοινού αντιμέτωποι με τον ίδιο πανίσχυρο αντίπαλο.

Ο Συνασπισμός, παρά τα πολλά του προβλήματα, είναι ουσιαστικά η μόνη πολιτικά υπαρκτή δύναμη της Αριστεράς. Διαθέτει την κουλτούρα της συζήτησης, ανέχεται τη διαφωνία, επιτρέπει σε πολλές απόψεις να συνυπάρχουν. Τελευταία έχει δείξει με τρόπο απτό πως επιδιώκει να συμπορευτεί και με εκείνους τους αριστερούς που μέχρι πολύ πρόσφατα δεν τον εμπιστευόνταν.

Με αυτήν την έννοια, ο Συνασπισμός ολόκληρος (το επαναλαμβάνω με κάθε δυνατή έμφαση γιατί θα ήταν πολλαπλά καταστροφικό ένα άνοιγμα προς μία κατεύθυνση να εκληφθεί ως ήττα ή ακόμη χειρότερα, ως αποκλεισμός άλλων γόνιμων σκέψεων) και οι σύμμαχοί του στις παρούσες εκλογές είμαστε εμείς οι ίδιοι. Με τα καλά μας και τα κακά μας, με τις δυνατότητες και τις αδυναμίες μας, με τις απόψεις και τις θέσεις μας, με τις συμφωνίες και τις διαφωνίες μας, με την ιστορία μας ολόκληρη. Ψηφίζοντας Συνασπισμό ψηφίζουμε τους εαυτούς μας. Και ταυτόχρονα, ξεμονοιάζοντας έτσι, αρχίζουμε να αναλαμβάνουμε έμπρακτα την ευθύνη για το παρόν, για το παρελθόν και για το μέλλον της Αριστεράς στον τόπο μας.

31 Μαρτίου 2000

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (1996)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού (Δημοχάρους 60, Αθήνα) δυο ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη 595 έως και 608 (ο 44ος) και 609 έως και 624 (ο 45ος). Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών. Στους τόμους του περιοδικού ANTI αποτυπώνεται η σύγχρονη ιστορία μας.

Ένα μοναδικό αφήγημα.
Ένας αγνός, πηγαίος,
γυναικείος λόγος

ΦΑΝΗ ΜΑΝΩΛΚΙΔΟΥ-BETTA

Θα σε λέμε Ισμήνη

Μια απίστευτη ιστορία
προσωπικής δοκιμασίας,
αντοχής και μεταμόρφωσης

στα βιβλιοπωλεία

Εκδόσεις φιλίστωρ: Θεμιστοκλέους 31, τηλ.: 3818457
Παραγγελίες-διανομή: ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ Ιπποκράτους 10, τηλ. 3607876

ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ 2000:

Είχε αρθρογραφήσει... ο **Α. Γκράμσι** πριν από 70 (περίπου) χρόνια!

του θανάτου Αθανασίου

Τώρα που η παραδοσιακή Δεξιά, εκπροσωπούμενη από τη Ν.Δ., και η νέο-δεξιά, εκπροσωπούμενη από το κυβερνών ΠΑΣΟΚ, έχουν αρκούντως συγκλίνει στο νεο-φιλελεύθερο δόγμα – με τις αναγκαίες «αποχρώσεις» και με δεδομένο ότι το ΠΑΣΟΚ διαχειρίζεται πιο αποτελεσματικά τα προτάγματα του νεο-φιλελευθερισμού, για λόγους που δεν είναι του παρόντος να αναλυθούν – τώρα, λοιπόν, που μεταξύ των εκπροσώπων του δικομματισμού και της μονόδρομης σκέψης δεν υπάρχει πεδίο ουσιαστικής συζήτησης επί της πολιτικής και της ιδεολογίας, τώρα που το αποκλειστικό διακύβευμα είναι η νομή της εξουσίας και επομένως η ουσιώδης αντιπαράθεση υποκαθίσταται στη σχηματική ή πιο σωστά την προσχηματική αντιπαράθεση, ας δούμε συνοπτικά και σε αδρές γραμμές τον πολιτικό πολιτισμό που εκπέμπει ο προεκλογικός ανταγωνισμός των δύο μονομάχων, υπό την καθοδήγηση «επικοινωνιολόγων», κατασκευαστών εικόνων και δημιουργών... ειδικών εφέ, μακιγιέζ και... καφετζούδων!

Το ρητό ή άρρητο εννοιολογικό ή συγκινησιακό πλαίσιο, οι κυρίαρχες «αξίες», που εκπέμπει ο προεκλογικός ανταγωνισμός τους, αναδεικνύουν, συμπυκνωμένα, την παθογένεια της πολιτικής (υπο)-κουλτούρας, τον εκπεσμό και ευτελισμό της δημοκρατικής διαδικασίας. Με τη συνδρομή του Αντόνιο Γκράμσι* θα σχολιάσουμε ορισμένα από τα «μηνύματα» αυτά:

- Ο καιροσκοπισμός, η έλλειψη οραμάτων και αρχών, η φτηνή προπαγάνδα και η Δημαγωγία. Κατά τον Γκράμσι, προπαγάνδα σημαίνει να μεταχειρίζεσαι το λαό σαν εργαλείο, αφού έντεχνα τροφοδοτείς και εξάπτεις τα πάθη του, για δικούς σου σκοπούς (ιδιοτελείς κομματικούς ή προσωπικούς) και όχι ως φορέα για την επίτευξη οργανικών πολιτικών σκοπών. «Ο δημαγωγός (στην περίπτωση μας ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.) θεωρεί τον εαυτό του αναντικατάστατο, δημιουργεί γύρω του ερημιά, συστηματικά εκμηδενίζει και εξαλείφει τους ανταγωνιστές του...». Παρακολουθώντας τις ομιλίες τους στις συγκεντρώσεις και τις τηλεοπτικές τους αντιπαραθέσεις δεν έχουμε καμιά αμφιβολία περί αυτού.

- Ο «απολιτικισμός» που απευθύνεται στα λαϊκά στρώματα, παραλλαγή του οποίου –κατά τον Γκράμσι– είναι «το περίπου» της φυσιολογικής των παραδοσιακών κομμάτων, το περίπου των προγραμματίων και των ιδεολογιών (αν και τώρα δεν ενδιαφέρονται ούτε καν για το... περίπου, αφού προσπαθούν να μας πείσουν για το τέλος τους)! Έτσι, τα κόμματα υποβιβάζονται από πρωτοπορία ελίτ σε «σύνολο ρουσφετολόγων και εκλογικών μηχανορράφων, μια συλλογή μικρών διανοουμένων της επαρχίας...». Όταν η πρακτική της εξουσίας έχει ήδη αναιρέσει κατ' επανάληψη, μάλι-

στα, κάθε έννοια πολιτικού προγράμματος και διακηρύξεων ακόμη και αυτό το «περίπου» φαντάζει... πολυτέλεια!

- Οι προσωπικές φιλονικίες, οι ύβρεις και η ψευδολογία, η μαύρη και κίτρινη δια(δυ)φήμιση –προσθέτουμε– είναι ένδειξη π «απλοϊκότητας της πολιτικής λογικής», του πιο χαμηλού επιπέδου της εθνικής ζωής. Γιατί; – διερωτάται ο Γκράμσι, για να απαντήσει: «Γιατί υπάρχει ένα τεράστιο στρώμα που βιώνει την πολιτική χωρίς πεποιθήσεις». Η μοναδική «πεποίθηση» που προωθείται είναι της «αρπαχτής», του βολέματος με κάθε τρόπο, του κυνισμού

- Και ο πνευματικός κόσμος;

Σήμερα, ο «πνευματικός», επιστημονικός και καλλιτεχνικός κόσμος –πλην ελάχιστων εξαιρέσεων– αυτοαναιρούμενος, εντάσσεται στην τεράστια γραφειοκρατία του νέου κομματικοκρατικού και ημι-κρατικού βοναπαρτισμού και άμεσα ή έμμεσα υποκαθίσταται στη σύγχρονη διαχειριστική γραφειοκρατία απολαμβάνοντας μερτικό από την εξουσία, αφού ομνύει στη μονόδρομη σκέψη, στο «πολιτικώς ορθό», στον νεοφιλελεύθερο εκσυγχρονισμό

- Συναφώς, δεν μας εντυπωσιάζει, πλέον, η από μακρού εξελισσόμενη διαδικασία, στελέχη της Αριστεράς να εκπίπτουν ή να μεταπίπτουν σε «πρώην», εντασσόμενα στην ευρύτατη, άμεσα ή έμμεσα, κρατικοδίαιτη νομενκλατούρα της εξουσίας. Θα μου πείτε... φιλοδοξίες είναι αυτές... ναι, αλλά δεν είναι οι «μεγάλες» φιλοδοξίες αλλά οι «μικρές», διάκριση για την οποία ο Γκράμσι μιλώντας υπενθυμίζει: «η φιλοδοξία (η μικρή) πολύ συχνά οδηγεί στον παταγινό καιροσκοπισμό, στην προδοσία των παλαιών αρχών και των παλαιών κοινωνικών σχηματισμών που είχαν δώσει στο φιλοδοξο τους όρους για να περάσει σε υπηρεσία πιο επικερδή και γρηγορής απόδοσης... Εγκαταλείπουν τη μεγάλη φιλοδοξία που είναι αξεχώριστη από το συλλογικό καλό για να επιδιώξουν τη μικρή φιλοδοξία» – του ατομικού... καλού, δηλαδή!

- Και η Αριστερά;

Η Ανανεωτική Αριστερά περισώζει –ακόμη– τουλάχιστον 1 ατομική αξιοπρέπεια του αριστερού, του ευαίσθητου και σκεπτόμενου πολίτη (αυτό, ασφαλώς, δεν σημαίνει ότι μόνο στην Αριστερά κατοικούν οι ευαίσθητοι και σκεπτόμενοι πολίτες!), γι' αυτό εξέρχεται και θα την ψηφίσουμε όπως εκπροσωπείται σήμερα από ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟ. Όμως, ας θυμίσουμε την άποψη του Γκράμσι, η οποία και απολύτως ασπαζόμαστε, άποψη που αφορά κάθε κόμμα, κάθε πολιτική ηγεσία και πολύ περισσότερο, ισχυριζόμαστε, η Αριστερά. «Δεν μπορεί να υπάρξει επεξεργασία... εκεί όπου απουσιάζει η θεωρητική δραστηριότητα, εκεί όπου δεν αναζητούνται στηματικά και δεν μελετούνται οι λόγοι ύπαρξης και ανάπτυξης εκπροσωπούμενης τάξης. Έτσι, προκύπτει στενότητα των πολιτικών ανθρώπων, αθλιότητα της κοινοβουλευτικής ζωής... και συνεπώς αθλιότητα της πνευματικής ζωής... αντί για σοβαρή πολιτική».

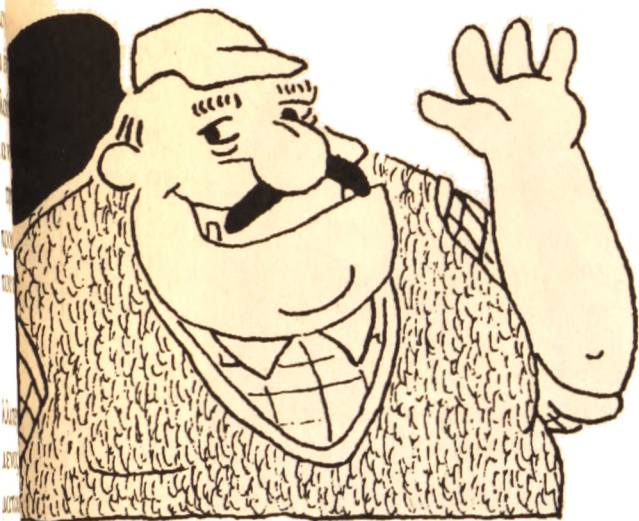
Αν τα προαναφερθέντα σας φαίνονται λίγο... αρχαία, λίγο καθόλου... εκσυγχρονιστικά, αιρετικά ή παλαιοκομματικά τότε απλώς λυπάμαι!

* Οι αναφορές που ακολουθούν περιέχονται στο Παρελθόν και Παρόν του Α. Γκράμσι.

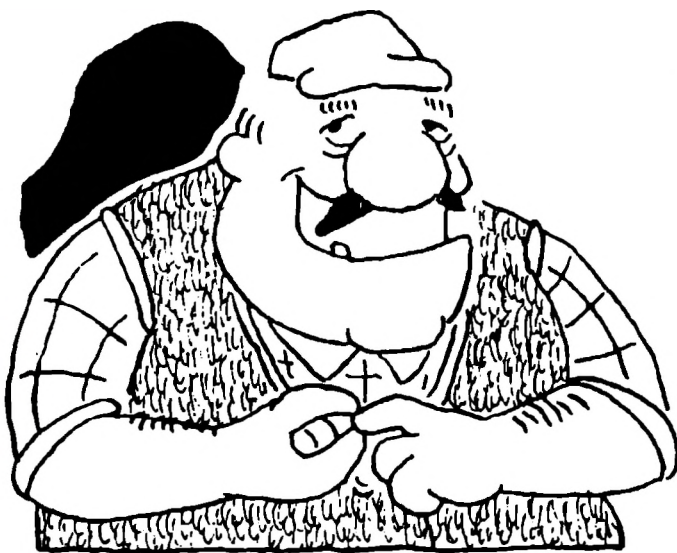
ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΝΕΡΟ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ 2000

ΓΕΙΑ ΣΑΣ! ΜΕ ΛΕΝΕ
ΣΩΤΗΡΗ! ΕΙΜΑΙ ΑΓΡΟΤΗΣ
ΚΑΙ ΨΗΦΙΖΩ ΠΑΣΟΚ!

ΤΟ 1996 ΔΕ ΞΕΧΡΕΩΣΑ ΤΟ
ΔΑΝΕΙΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΚΑΙ ΜΟΥ ΚΑΤΕΣΧΕΣΑΝ ΤΟ
ΜΠΟΣΤΑΝΙ ΜΕ ΤΑ ΚΑΡΠΟΥΖΙΑ!

ΤΟ 1997 Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΜΕ
ΕΔΕΙΡΕ ΚΑΙ ΜΟΥ ΕΣΚΑΣΕ
ΤΑ ΛΑΣΤΙΧΑ ΤΟΥ
ΤΡΑΚΤΕΡ ΜΟΥ!

ΕΠΙΣΗΣ, ΟΤΑΝ ΔΙΑΔΗΛΩΣΑ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ, Η
ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΜΕ ΞΑΝΑΕΔΕΙΡΕ
ΑΛΛΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΦΟΡΑ ΛΙΓΟΤΕΡΟ!

ΤΟ 1998 Ο ΓΙΟΣ ΜΟΥ ΕΦΥΓΕ ΑΠ' ΤΑ
ΚΑΡΔΙΤΣΟΜΑΓΟΥΛΑ ΚΙ ΑΝΟΙΞΕ
ΣΟΥΒΛΑΤΖΙΔΙΚΟ ΣΤΑ
ΣΕΠΟΛΙΑ!

ΤΟ 1998 ΠΟΥΛΗΣΑ ΜΙΣΟΤΙΜΗΣ
ΟΛΗ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΠΝΟΥ!
-ΜΟΥ ΕΙΠΑΝ ΝΑ ΚΑΛΜΙΕΡΓΩ
ΛΑΧΑΝΑΚΙΑ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ-

ΤΟ 1999 ΜΕ ΠΑΡΑΤΗΣΕ
Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΜΟΥ ΚΙ ΕΦΥΓΕ
Μ' ΕΝΑΝ ΟΛΛΑΝΔΟ
ΟΙΚΟΛΟΓΟ ΤΟΥΡΙΣΤΑ!

ΤΟ 2000 ΠΟΥΛΗΣΑ ΕΠΑΙΞΑ ΚΙ
ΕΧΑΣΑ ΟΛΑ ΤΑ ΓΟΥΡΟΥΝΙΑ ΜΟΥ
ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ!

ΑΛΛΑ ΕΓΩ ΠΑΛΙ ΠΑΣΟΚ
ΘΑ ΨΗΦΙΖΩ! ...ΓΙΑΤΙ ΤΟ
ΑΙΜΑ ΝΕΡΟ ΔΕ ΓΙΝΕΤΑΙ!

Δημοκρατία και μακιγιάζ

του Μάνου Στεφανίδη

Εμείς μπορούμε να δώσουμε τη ζωή μας σ' ένα συλλαλητήριο. Εσείς, τι μπορείτε;

Ν. Καρούζος

— Τις παίζει για το debate;

Προφανώς η —βαθύτατη πλέον— ανάγκη μας να καταναλώνουμε εικόνες χωρίς αιδώς, εδώ και τώρα, με τον λόγο απόντα. Η «σύγκρουση» των δύο αρχηγών ήταν απλώς ένα θέαμα, οργανωμένο απόλυτα ως προς τις ανάγκες του θεάματος. Δηλαδή στημένο μ' έναν τέτοιο τρόπο ώστε το δευτερεύον ή το ασήμαντο να καθίσταται πρωταρχικό: φερ' ειπείν, η κατασκευασμένη και προδιαφημισμένη «ένταση», η αναμονή της εξόδου των αρχηγών από τις οικίες τους, η στρατηγική της γραβάτας —ο κ. Σημίτης έμοιαζε σαν να φοράει θηλεία στο λαιμό— η μυθολογία του μακιγιάζ —όπου πρωτοστατούσε ως Άγγελος Πρωτοστάτης η μυστηριώδης πληροφορία περί μιας μυστηριώδους κ. Νατάσας— και άλλα τέτοια τερπνά. Και ο πολιτικός λόγος; Α, αυτός πέρασε στα συμπεφωνημένα χείλη των stars-δημοσιογράφων οι οποίοι ανήγαγαν τις κρυφές και φανερές υποχρεώσεις τους προς τα ορατά και αόρατα αφεντικά τους σε... δεοντολογία. Έτσι δεν έσπασαν τ' αυγά αλλά επέμειναν στην πολιτική των φιλοφρονήσεων και της γοητείας. Ούτε εξ άλλου παρατήρησαν την έλλειψη όχι μόνον διαλόγου αλλά και των λοιπών πολιτικών αρχηγών σπεκουλάροντας έτσι έναν απίστευτο, πολιτικό ρατσισμό.

— Μήπως όμως οι μειοψηφίες είναι εξοβελιστέες από την τηλεοπτική δημοκρατία; Και ναι μεν στ' αμερικανικά debates είναι δύο οι μονομάχοι επειδή δύο είναι τα κόμματα. Στην Ελλάδα όμως; Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν το καθαυτό debate, χωρίς διακύβευμα, να είναι ανούσιο και το «ενδιαφέρον» να έχει εστιασθεί στα πριν και τα μετά: Στην υποδοχή του ΠΑΝ-ΠΑΝ και στις Τράπεζες των κ.κ. Εισαγγελάτων. Αφίστε που η κ. Στάη ζήτησε, όπως το συνήθιζε στις εκπομπές της, να ονομασθεί

το debate, ΕΛΛΗ κάτι, π.χ. ΕΛΛΗ-ΚΟΔΡΟΜΙΟ (Ανδρέας Πετρουλάκης, ΑΥΓΗ)!

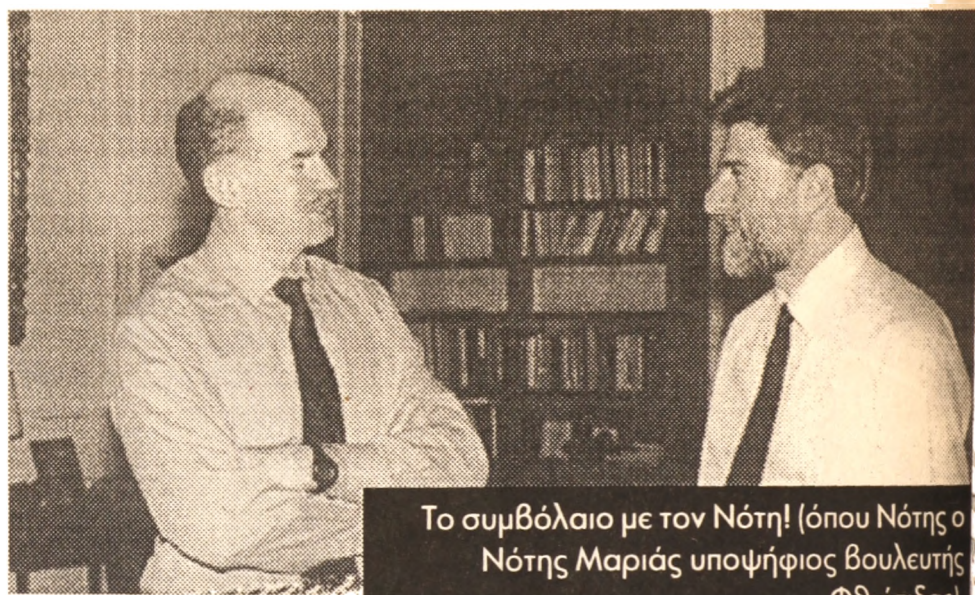
Στα σοβαρά τώρα: Είμαστε όλοι υπεύθυνοι για την παρακμή του πολιτικού λόγου και για την αποθηρίωση των δικομματικών διλημμάτων. Εμείς, η χαρούμενη τηλεοπτική πλειοψηφία, θα δώσουμε στα δύο κυρίαρχα κόμματα πάνω από 70% και θα στείλουμε στη Βουλή τους talking heads εκπροσώπους τους. Εμείς που δεν διανοούμεστε ότι πολιτική μπορεί να είναι το κυνήγι της ουτοπίας και η διεκδίκηση της ρήξης· η επανάσταση της καθημερινότητάς μας, ο έρωτας για τα πράγματα, για τις ιδέες για ό,τι καλύτερο έχει ο τόπος αλλά το αποκρύπτει επιμελώς η μετριότητα και η ροπή προς αναξιοκρατία των καθεστωτικών μας αρχόντων. Εμείς που ξεχνάμε και τα Ίμια και τον κρατικό εξευτελισμό στην υπόθεση Οτσαλάν και τον —διαρκή— πόλεμο στη Σερβία και την παρακμή της παιδείας με αποτέλεσμα κάθε χρόνο οι νέοι μας να παρουσιάζονται ακόμη πιο γυμνοί σε μιαν εποχή αμείλικτη η οποία δεν θεωρεί τη γνώση ηδονή αλλά μέσον επιβίωσης.

Μήπως παρατηρήσατε ότι στο debate ούτε που ακούστηκε η λέξη «παιδεία», ούτε που αναφέρθηκε η έννοια «πολιτισμός»; Και βέβαια οι λέξεις αυτές είναι εκτός της κουλτούρας και των stars δημοσιογράφων και των «δεδομένων» ή «αναντικατάστατων» πολιτικών. Τη θυμούνται μόνο παραμονές εκλογών και για προφανείς λόγους.

Απ' την άλλη πλευρά οι «διανοούμενοι», οι φυσικοί υπερασπιστές του πολιτιστικού μας προϊόντος, ιδιωτεύουν ως πλήρως υπαλληλοποιημένοι χειροκροτητές. Να, γιατί πρέπει ν' αντιδράσουμε ως πολίτες. Να γιατί πρέπει να ψηφίσουμε Αριστερά.

Ομορφιά μου! Σου λάτρεψα το κοντομάνικο και την ταυτότητα στο τσεπάκι. Μαζί σου και μετά τις εκλογές.

Για ν' αποδείξουμε ότι δεν μας πείθουν ο ετοιματζήδικες —τηλεοπτικές συνταγές ευημερίας, ούτε οι τσιμενταρισμένες «βεβαιότητες» των καθεστωτικών εκπροσώπων της εξουσίας. Για να διεκδικήσουμε και τα πάθη μας και την διαφορετικότητά μας συλλογικά και την αξιοπρέπειά μας ατομικά. Για να υποστηρίξουμε, σε μια εποχή κυνικού ατομισμού, την ωρίμανση της ελληνικής κοινωνίας και να τραγουδήσουμε σαν τον Ουίτμαν το τραγούδι το «Εμείς».

Γιατί η κοινωνία μας πάσχει από τη νόστιμη ήσσονος προσπάθειας, από το σύνδρομο της εύκολης και άνευ όρων επιτυχίας (όρα το life style που προπαγανδίζει starlet δημοσιογραφία) και από την υστέρια του τζόγου, ο οποίος έχει πλέον ανιχνωθεί σε μείζον πολιτικό επιχείρημα.

Και κάτι τελευταίο:

Γιατί δεν μας αρέσει η γραβάτα τους! ❧

Ισόπαλον δέος και De-battere σκύλοι αλέστε!

του Πέτρου Μαρτινίδη

Στην εισαγωγή ενός από τους πολλούς Αβραάμ και Ισαάκ του αναγεννησιακού θεάτρου –σ' εκείνους του Feo Belcari, στη Φλωρεντία του 1449– ακούγονταν οι στίχοι:

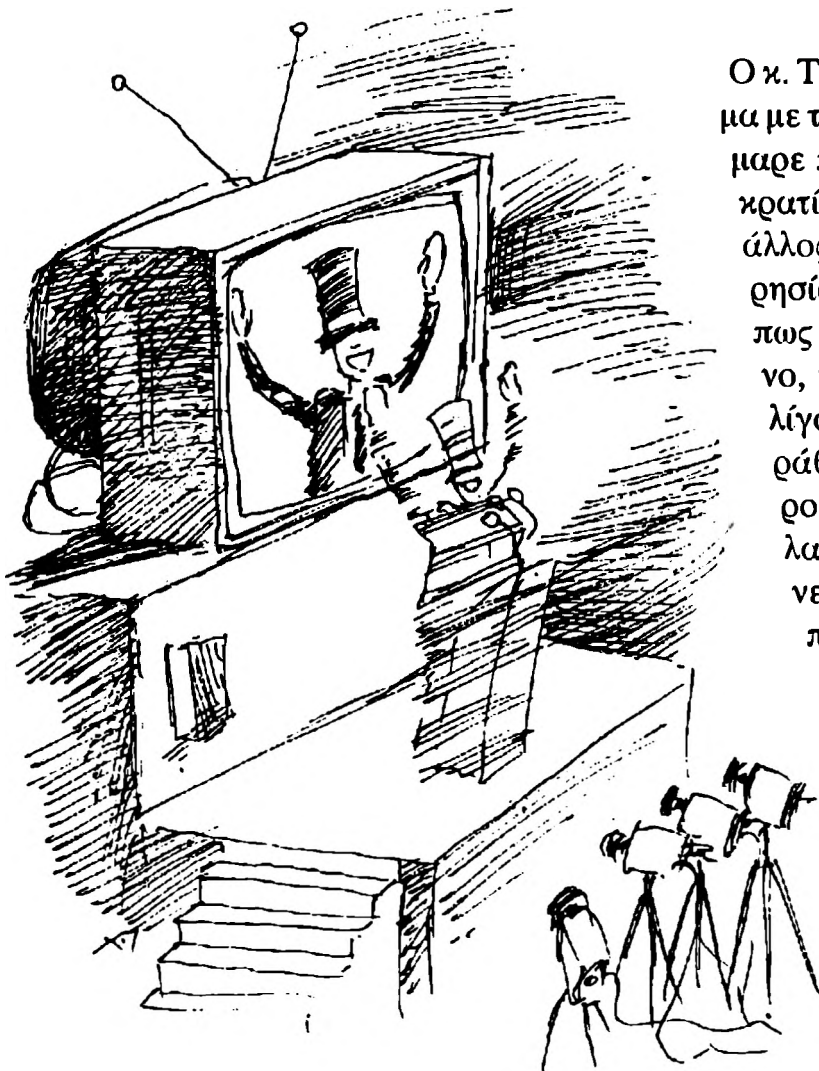
Τ' αφτί έρχεται δεύτερο, το λόγο έχει οδηγό
Που δίνεις εις την νόηση δύναμη και παλμό.
Πρώτο όμως το μάτι, ν' ανοίγει θύρες ξέρει,
Χάνει το πνεύμα γεύση της μάθησης να θέλει.

Πεντακόσια χρόνια αργότερα, η τηλεόραση δικαίωσε απολύτως τους παραπάνω στίχους. Αλλ' όχι πάντα σε όφελος της μαθησιακής έφεσης. Πολύ πιο συχνά, η βουβωνία του βλέμματος ακυρώνει κάθε δύναμη και κάθε παλμό της νόησης. Το "debate" της περασμένης εβδομάδας μεταξύ πρωθυπουργού και αρχηγού αξιωματικής αντιπολιτεύσεως ήταν, κατά τούτο, χαρακτηριστικότατο.

Οι δύο "debaters" φρόντισαν τα μακιζάζ, τα κοστούμια, τις γραβάτες, τις χειρονομίες και το φόντο που τους πλαισίωνε, ριζιμένοι (πρωτίστως και αποκλειστικώς) για το ποιος ανταποκρίνεται καλύτερα σε: «εικόνα πρωθυπουργού». Αυτό ήταν το κεντρικό ζητούμενο, κι αυτό ξάλλου – ήταν το θέμα για τους περισσότερους τηλεοπτικούς σκυλοκαβγάδες που ακολουθήσαν το επόμενο 24ωρο.

Ο κ. Χατζηνικολάου επεσήμανε, μόνο, ο κ. Σημίτης «διολίσθησε» προς τις θέσεις του κ. Καραμανλή, ενώ ο κ. Καραμανλής «διολίσθησε» προς τις θέσεις του κ. Σημίτη. Κι ο κ. Βενιζέλος παρενέβη να οδεύσει ότι, έτσι, «ο κ. Χατζηνικολάου ύψωσε και τους δύο αντιπάλους – διά διολισθήσεων»! Εκεί εξαντλήθηκε ό,τι πιο ευματώδες ακούστηκε από και περί το ριζιλόητο "debate".

Κανείς από τους δύο υποψηφίους πρωθυπουργούς δεν μίλησε για την παιδεία, λ.χ., ή τους όρεξε να κατανοήσει κάποιος κόσμος και τον εαυτό του και την ίδια κατανόησή του ως τμήματα αυτού του

κόσμου. Όλες οι σχετικές απαντήσεις εστιάστηκαν στο ποια σχολή ή ποιο δίπλωμα επιτρέπει σ' έναν μαθητή «να τη βολέψει» κατά τον ταχύτερο κι αποδοτικότερο τρόπο. Και σχεδόν κανείς από τους μετέπειτα αξιολογητές δεν σχολίασε το περιεχόμενο τέτοιων στενών και στεγνών θέσεων.

Η κ. Κάραλη, φερ' ειπείν, έσπευσε να καγχάσει το σαρδάμ: «πρώτ' απ' όλο», του πρωθυπουργού, παραβλέποντας εκείνο τον νέο ιδιωματισμό που εισήγαγε ο κ. Καραμανλής με το να συνδυάσει τις εκφράσεις: «τα βγάζει πέρα» και: «τα φέρνει βόλτα», στο μάλλον αμφίσημο: «τα βγάζει βόλτα». Όπως και το ότι με το να «βάξει ψηλά τον πήχυ», ακόμη και στο λόγιο ύφος των παρεμβάσεών του, ο κ. Καραμανλής έχει ξεφουρνίσει, σε άλλες ευκαιρίες, ένα: «πλαίσιο υπαρχόντων αρμοδιοτήτων» και μια: «διάσωση κλυδωνισθέντων αξιών»!

Ο κ. Τράγκας πάλι, δίχως να στάζει χολή μα με τη μόνιμα γλοιώδη μαγκιά του, τέκμαρε πως «μετά το debate η Νέα Δημοκρατία κέρδισε ήδη τις εκλογές», ενώ ο άλλος πρωταθλητής της μάγκικης παρηρησίας, ο κ. Κακαουνάκης, τέκμαρε πως ο κ. Καραμανλής «κατάφερε, μόνο, να σώσει την καρέκλα του»! Και λίγο πριν από την έναρξη της αντιπαράθεσης, στις σκάλες του Ραδιομεγάρου, η κ. Καλογεροπούλου –δασκάλα μιας δημοσιογραφίας που επιμένει, με γνήσια απορία, να ρωτά τους πενθούντες γονείς εάν λυπούνται για τον θάνατο των παιδιών τους– ορμούσε να ρωτήσει τους εισερχόμενους αρχηγούς εάν έχουν άγχος (!)

Νομίζω ότι το πρόβλημα της χώρας μας, πολύ περισσότερο από το αν την ερχόμενη τετραετία θα μας κυβερνά ένα ΠΑΣΟΚ με καπιταλιστική αναλγησία ή μια Νέα Δημοκρατία με χουντοδεξιά εκδικητικότητα, είναι αν θα μας εξαμερικανίζει ο λειτουργικός αναλφαβητισμός που προωθεί η τηλεόραση. Αν η εικονολαγνεία των διαφημίσεων θα καταργεί κάθε περίσκεψη, αν ο πολιτικός λόγος θα εξαντλείται στη φαντασμαγορία του τηλεοπτικού «σποτ», κι αν η «αρμανιώδης» προσήλωση στα ενδύματα θα καταλύει κάθε ενδιαφέρον για τα πρόσωπα που τα φορούν... Με συνταξιούχους να εξαγοράζονται από μιαν αύξηση 21.000 δρχ., χωρίς άλλη μέριμνα για το περιβάλλον του βίου τους, εργαζόμενους να εξαγοράζονται από συμφέρουσες χρηματιστηριακές επενδύσεις, χωρίς την παραμικρή υποψία ότι υπάρχουν συμφέρουσες επενδύσεις στην κουλτούρα, και μαθητές να εξαγοράζονται από σπουδές με εγγύηση απασχόλησης, χωρίς καμία έγνοια για όρους όπως: μεράκι, κλίση, ταλέντο, καθώς και: αλλοτρίωση.

Η Δημοκρατία των Κανγκασείρος

του Βασίλη Ραφαηλίδη

Για λόγους συναισθηματικούς, οικογενειακούς και ιστορικούς θα ψηφίσω και πάλι ΚΚΕ, όπως πάντα από τότε που νομιμοποιήθηκε το υπέρ το δέον σήμερα νομιμόφρων και εθνικόφρων παλιό κόμμα των πάλαι ποτέ παράνομων «εμαμοβούλγαρων», που κάποτε πήγαν να πουλήσουν την Ελλάδα στους Ρώσους, αλλά δυστυχώς γι' αυτούς δεν έπιασαν καλή τιμή τότε και δεν την πούλησαν, με συνέπεια καλύτεροι έμποροι και πατριώτες να την πουλήσουν αργότερα στους Αμερικανούς.

Πολιτικά σκεπτόμενος θα έπρεπε να ψηφίσω Συνασπισμό της Αριστεράς και της Προόδου. Αλλά, δυστυχώς, δεν διακρίνω ευχερώς την Αριστερά σ' αυτό το εξ αποκομμάτων συγκείμενο κόμμα της Προόδου των πολλών προοδευτικών περυγών, η τυχαία συνύπαρξη των οποίων κάνουν τούτο το μίνι ανεμόπτερο της ελληνικής πολιτικής ζωής να είναι μονίμως εκτεθειμένο στα ρεύματα της δύσκολης ελληνικής ιστορίας.

Αν ήμουν στ' αλήθεια σοβαρός άνθρωπος δεν θα έπρεπε να ψηφίσω ούτε ΚΚΕ ούτε Συνασπισμό ούτε κάποιο άλλο κόμμα. Αλλά δυστυχώς δεν είμαι, αφού παρακολουθώ περισσότερο με κινηματογραφικό και λιγότερο με πολιτικό ενδιαφέρον την πολιτική «με τους καλούς και τους κακούς» μέσα της. Η δραματοποιημένη πολιτική με διασκεδάζει τόσο, όσο και ένα φιλμ γουέστερν ή μια αστυνομική ταινία με καλούς και κακούς. Όσοι αγαπούν το ποδόσφαιρο βάζουν το ποδόσφαιρο στη θέση που εγώ βάζω τον κινηματογράφο. Πάντως δεν δραματοποιήσαμε και δεν ποδοσφαιροποιήσαμε εμείς την πολιτική. Αν θέλαμε θέαμα, θα πηγαίναμε εκεί που προσφέρουν θέαμα και όχι εκεί που προσφέρουν θέαμα αντί άρτου.

Δεν έχω κανένα λόγο να αποφασίσω εγώ ποιοι θα κοιμούνται στα έδρανα της Βουλής τα επόμενα τέσσερα χρόνια, κατάκοποι από τα συνεχή σούρτα φέρτα από

υπουργείο σε υπουργείο προκειμένου να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα της πατρίδας, δηλαδή της ιδιαίτερας τους πατρίδας, δηλαδή της εκλογικής τους περιφέρειας, δηλαδή της οικογενείας τους, δηλαδή τα προσωπικά τους. Ως γνωστόν, στην Ελλάδα η έννοια της πατρίδας προκύπτει (με την επέμβαση του Αγίου Πνεύματος) από το αλχημικό άθροισμα οικοπέδων και τραπεζικών λογαριασμών.

Αν ήμουν βλαξ, που όπως όλοι οι βλάκες δεν θα ήξερε πως είναι βλαξ (έξυπνος είναι αυτός που έχει συνείδηση της βλακείας του, λέει ένας αρνητικός ορισμός της εξυπνάδας) ίσως και να ψήφιζα με σοβαρότητα ένα σοβαροφανές δημοκρατικό κόμμα. Αν ήμουν λιγότερο βλαξ ώστε να μπορώ να είμαι ιστορικά ενημερωμένος, μπορεί και πάλι να ψήφιζα ένα δημοκρατικό κόμμα, αλλά εν πλήρη συνειδήσει ότι ενεργώ ρωμαϊκά εφόσον είμαι ενήμερος του γεγονότος ότι η σύγχρονη ελληνική δημοκρατία δεν είναι δημοκρατία αλλά ρεπούμπλικα, όπως άλλωστε όλες οι σοβαρές αλλά και οι λιγότερο σοβαρές αστικές «δημοκρατίες» του κόσμου όλου.

Δημοκρατία, εξουσία του Δήμου, του λαού, υπήρξε μία και μοναδική φορά στην ιστορία, στην αρχαία Αθήνα. Εκείνη η δημοκρατία σε νεοελληνική μετάφραση λέγεται λαοκρατία. Οι κομμουνιστές, τότε που υπήρχαν, βιάστηκαν πολύ να επανεγκαταστήσουν την αθηναϊκή λαοκρατία στη σύγχρονη κοινωνία, αλλά τελικά εξαφάνισαν και τη ρωμαϊκή ρεπούμπλικα, που σημαίνει «διαχείριση των δημοσίων πραγμάτων» (από το ρες πούμπλικα).

Στην Ελλάδα δεν χρειαζόμαστε δημοκρατία, χρειαζόμαστε ρεπούμπλικα. Κυρίως όμως δεν χρειαζόμαστε τραγικόλα

Η λέξη είναι ρουμάνικη και σημαίνει ζήτω. Επειδή το φτηνό καπέλο, που σήμερα λέγεται έτσι, το φορούσαν κατά κύριο λόγο οι εργάτες, που εύκολα το έβγαζαν στη διαδηλώσεις και το πετούσαν στον αέρα φωνάζοντας ζήτω, η τραγιάσκα έγινε κάποτε το ανταγωνιστικό καπέλο της αστικής ρεπούμπλικα, που τη φορούν οι αστοί, διαχειριστές των δημοσίων πραγμάτων, εκείνοι που τρώνε τους καρπούς της καλής διαχείρισης των καλών διαχειριστών αφήνοντας τώρα πλέον την μαλακή τραγιάσκα στους ζητιάνους. Τα κέρματα του ελεήμονα χριστιανού, που μπαίνει ή βγαίνει στην εκκλησία και σκοντάφτει στο τσιτάνο, δεν πρέπει να κουδουνίζουν στον κεφάλι και να τρομάζουν οι άγγελοι.

Εκτός από τη συναρτημένη με την προγο-
ική ιστορία απάτη του ονόματος της νεο-
λληνικής δημοκρατίας, που δεν είναι ελ-
ληνική δημοκρατία αλλά ρωμαϊκή ρεπού-
πλικα, μια δεύτερη απάτη πρέπει κανονι-
ά να μας κρατάει και για έναν δεύτερο
όγο μακριά από τις κάλπικες ελληνικές
ιάλπες. Στην Ελλάδα της παραδοσιακής
τουμπλ-φας απάτης, της άτυπης και της
ομότυπης, η ψηφοφορία είναι μεν υπο-
ρεωτική αλλά ο σχετικός νόμος δεν εφαρ-
ίστηκε ούτε μία φορά. Παλιότερα αντί
ου νόμου εφαρμόζονταν κάποια τιμωρη-
ικά διοικητικά μέτρα, όπως η συμπτωμα-
ική άρνηση της θεώρησης του διαβατηρί-
ου στους μη ψηφίσαντες, όταν η θεώρηση
ημπτωματικά γινόταν στο μικρότερο ή με-
αλύτερο χρονικό διάστημα ανάμεσα σε
ύο ψηφοφορίες.

Ίσως να μην είχα αντίρρηση να τιμωρούν
άποιον δικτατορικά οι δημοκράτες όταν
ενφύεται δημοκρατικά και δεν ψηφίζει,
μως υποκριτικά δεν μπορούν να φέρο-
ται. Εφ' όσον οι δημοκράτες ψήφισαν δι-
τατορικό νόμο και αποφάσισαν να τιμω-
ούν όσους δημοκρατικότατα αρνούνται
α μετέχουν στην κωμωδία που λέγεται
σική δημοκρατία οφείλουν να εφαρμό-
ουν το νόμο και να μην τον αφήνουν να
ρέμεται πάνω απ' τα κεφάλια μας σαν
κιάχτρο. Αφού δεν τον εφαρμόζουν, να
παργήσουν αυτό το γελοίο σκιάχτρο που
άρχει για να φοβίζει τους ήδη φοβισμέ-
ους για λόγους σοβαρότερους. Η τρομο-
κρατική ύπαρξη και η μη δημοκρατική
ραρμολογία αυτού του νόμου μεταγγίζει δια-
ηρικά τρομοκρατία στη δημοκρατία και
ίνει να φαίνεται αδιάκριτα δημοκρατική
γνήσια τρομοκρατία, ας πούμε αυτή που
κεί η 17η Νοέμβρη.

Απ' όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένω-
ης η ψηφοφορία είναι υποχρεωτική μόνο
ην Ελλάδα και την Ιταλία. Τόσο στην
λάδα, που έγινε κράτος το 1830, όσο και

στην Ιταλία, που έγινε ενιαίο κράτος 31
χρόνια αργότερα, το 1861, ο τοπικισμός εί-
ναι πολύ έντονος. Το καντονιακό-αποκε-
ντρωτικό διοικητικό σύστημα που είχε στο
νου του ο Καποδίστριας θα μπορούσε να
δουλέψει πολύ καλά στην Ελλάδα αν οι
«φίλοι και σύμμαχοι» δεν χρειάζονταν μια
γραφειοκρατία εγκατεστημένη στην πρω-
τεύουσα για να συνεννοούνται απ' ευθείας
μ' αυτήν και απ' αυτήν να μεταβιβάζονται
ακτινωτά προς την περιφέρεια οι εντολές.

Στην ιταλική χερσόνησο, με τη μεγάλη
παράδοση στα μικρά βασίλεια και τις πό-
λεις-κράτη, το ενιαίο κράτος, που θα προ-
κύψει το 1861 στη θέση της ομοσπονδίας
που ήταν το λογικά αναμενόμενο, αποτέ-
λεσε ένα τεράστιο λάθος, τις συνέπειες του
οποίου πληρώνουν ακόμα οι Ιταλοί.

Η μαφία θα εμφανιστεί αυτόματα το 1861
με τη μορφή ενός άτυπου θεσμού, που
έκτοτε θα παρεμποδίζει συνεχώς τη συ-
γκέντρωση της διοικητικής και της οικονο-
μικής εξουσίας σε ένα κέντρο και σε λίγα
χέρια. Ο ρόλος της θα μπορούσε να είναι
και προοδευτικός, αν δεν την έβαζε στο χέ-
ρι, συνεργαζόμενο μαζί της, το παραδο-
σιακό μεγάλο και μικρό κεφάλαιο. Πά-
ντως, στο ξεκίνημά της η μαφία δεν ήταν
αυτή που είναι σήμερα.

Στην αρχή οι μαφιόζοι ήταν ιδιωτικοί
αστυνομικοί στην υπηρεσία των μεγαλο-
τσιφλικάδων του ιταλικού νόμου και της
Σικελίας, που πλούτισαν κι άλλο όταν αγό-
ρασαν τη μισή εκκλησιαστική περιουσία
που πούλησε το νεοσύστατο ενιαίο ιταλικό
κράτος προκειμένου να υπάρξει σαν κρά-
τος. Όταν το ενιαίο ιταλικό κράτος από-
χτησε στοιχειώδη υπόσταση, οι τσιφλικά-
δες αντέδρασαν κατά της κεντρικής εξου-
σίας. Αλλά οι μπράβοι τους αντέδρασαν
και κατά της κεντρικής εξουσίας και των
τσιφλικάδων. Κι έτσι η μαφία συνεχίζει μέ-
χρι τις μέρες μας να παραμένει κράτος εν
κράτη, κατάλοιπο της παλιάς αντίδρασης

που προκλήθηκε από τη μετατόπιση των
εξουσιών από την περιφέρεια προς το κέ-
ντρο, προς τη Ρώμη.

Λαϊκή αφετηρία έχουν και οι δικοί μας
παρακρατικοί και υποκρατικοί όλων των
ειδών και όλων των κοινωνικοπολιτικών
αποχρώσεων. Που, ωστόσο, ποτέ δεν κα-
τάφεραν να αποκτήσουν τόσο καλές και
σταθερές οργανωτικές δομές όσο οι μα-
φιόζοι. Αυτός μάλλον είναι ο λόγος που
ανάμεσα στο ελληνικό κράτος και το ελλη-
νικό παρακράτος δεν υπάρχουν σαφή
όρια, τουλάχιστον από το 1940 και μετά,
που οι τελευταίοι ληστές των ορέων προ-
σχωρούν στον Άρη Βελουχιώτη, πράγμα
κάθε άλλο παρά τυχαίο. Ληστεία ιστορι-
κής διάρκειας 110 ετών είναι ένα συναρ-
παστικό φαινόμενο διαρκούς λαϊκής αντί-
στασης στον κοτζαμπασισμό. Μόνο στη
βόρεια Βραζιλία θα εμφανιστεί ένα ανά-
λογο φαινόμενο με τους Κανγκασέιρος,
που συνεχίζουν να είναι μεγάλοι λαϊκοί
ήρωες και πρόσωπα σχεδόν μυθικά.

Και στις δύο χώρες, την Ιταλία και την
Ελλάδα, η διοικητική συνοχή είναι τεχνητή
και συντηρείται με μια δημοκρατία επιβε-
βλημένη δικτατορικά. Γιατί, λοιπόν, ένας
γνήσιος δημοκράτης πρέπει να στηρίζει
μια τόσο γελοία, μια τόσο κάλπικη δημο-
κρατία; Οι ληστές των ορέων τότε που
υπήρχαν εδώ σε μας ήταν περισσότερο δη-
μοκράτες. Στο κάτω κάτω τα κλοπιμαία
δεν τα κρατούσαν για τον εαυτό τους, όπως
οι βουλευτές, όπως οι «ευπρεπείς» πολιτι-
κοί. Τα μοίραζαν στο λαό. Γι' αυτό και ο
λαός τους λάτρευε, γι' αυτό και τους αγά-
πησε ο Βελουχιώτης.

Είμαι σαφώς με τη μεριά των ληστών των
ορέων με την άκρως εντυπωσιακή κοινωνι-
κή συνείδηση. Είμαι απροκάλυπτα με τη
μεριά των Κανγκασέιρος του κόσμου
όλου. Κάτι τέτοιους θα ψήφισα αν κάτι τέ-
τοιο ήταν δυνατό σε μια φανταστική δημο-
κρατία σουρεαλιστικού χαρακτήρα.

Φαίη Γουέλντον
ΟΤΑΝ Ο ΓΑΜΟΣ
ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΟΝ
ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Ν Ε Φ Ε Λ Η

Ηλίας Πετρόπουλος

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΚΑΠΟΤΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ναι, το ΠΑΣΟΚ θα κερδίσει...

του Τάσου Παππά

Τελευταίες μέρες και τα δύο μεγαλύτερα κόμματα ρίχνουν το βάρος τους στην προσέλκυση των αναποφάσιστων καθώς και στους ψηφοφόρους των μικρών κομμάτων που δεν ανήκουν στον σκληρό πυρήνα. Οι πολίτες που ευκαιριακά στις ευρωεκλογές ψήφισαν ΔΗΚΚΙ, ΣΥΝ, ΚΚΕ και περιθωριακά σχήματα –αν κινηθούν μαζικά προς το ένα ή το άλλο μεγάλο κόμμα– μπορούν να δώσουν τη νίκη. ΗΝ.Δ απορροφά τον κύριο όγκο των ψηφοφόρων που βρίσκονται στην ΠΟΛΑΝ και τους «Φιλελεύθερους». Η σχέση λέγεται ότι είναι 70%-30% εις βάρος του ΠΑΣΟΚ. Χάνει βεβαίως ένα ποσοστό ψήφων προς τις ακροδεξιές συσπειρώσεις.

Την ίδια στιγμή όμως καταγράφεται μια μικρή μετατόπιση ψήφων από το ΔΗΚΚΙ προς τη Ν.Δ. Πρόκειται για εκείνους τους πολίτες που είναι περισσότερο αντισημιτικοί παρά αντιδεξιοί. Προφανώς, αυτό είναι το αποτέλεσμα του μονομέτρου αγώνα που κάνει εδώ και χρόνια ο αρχηγός του ΔΗΚΚΙ. Επιπλέον, ο πρόεδρος της Ν.Δ. κ. Καραμανλής προσπαθεί να εξουδετερώσει τις αιχμές της εκλογικής καμπάνιας του ΠΑΣΟΚ, βασικός στόχος της οποίας στην παρούσα φάση είναι η ενεργοποίηση του εν υπνώσει ευρισκόμενου αντιδεξιού συνδρόμου. Ευάλωτοι σ' αυτή την τακτική είναι κυρίως οι ψηφοφόροι του ΔΗΚΚΙ και δευτερευόντως ένα μικρό τμήμα της εκλογικής βάσης του ΣΥΝ (κυρίως όσοι θεωρούν τον Σημίτη πρωθυρέα του εκσυγχρονισμού, αλλά και οι μεγάλης ηλικίας που δεν μπορούν να συμφιλιωθούν με την ιδέα ότι η Ν.Δ. του κ. Καραμανλή δεν έχει σχέση με τον Συναγερμό του Παπάγου και την ΕΡΕ του Θείου του). Το σποτ που δείχνει τον Κ. Καραμανλή

να μιλάει για «καθαρούς Έλληνες» και –σκηνοθετική αδεία– παραπέμπει στη δεκαετία του '50 επιβεβαιώνει την εγκυρότητα των προρρηθέντων. Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης με τις συχνές αναφορές του στην ιστορία της Αριστεράς, την οποία λέει ότι σέβεται, αλλά και με τις «αποκαλύψεις» του ότι διαβάζει τους κλασικούς του μαρξισμού («έχω πάρει πάρα πολλά απ' αυτούς») επιχειρεί να δείξει προς την Αριστερά ένα φιλικό πρόσωπο και να πείσει ότι οι εξαλλοσύνες διαφόρων αστερών του κόμματός του (Καρατζαφέρης, Καμμένος, Ψωμάδης κ.ά.) δεν συνάδουν με τον επίσημο λόγο της Ν.Δ.

Από την άλλη πλευρά τα μέτωπα του ΠΑΣΟΚ είναι δύο: Η οργανωτική προσπάθεια λεηλασίας της εκλογικής βάσης του ΔΗΚΚΙ είναι περίπου βέβαιο ότι θα υπονομεύσει τη συνοχή του κόμματός του κ. Τσοβόλα. Όλες οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι η συσπείρωση των οπαδών του ΔΗΚΚΙ είναι σε πολύ χαμηλά επίπεδα (κοντά στο 60%). Αν ένα κόμμα παραιμό-

νές μιας κρίσιμης εκλογικής αναμέτρησης παρουσιάζει τέτοια χαλαρότητα, δεν μπορεί να προσδοκά πράγματα από την κάπνη. Το δεύτερο μέτωπο αφορά την Κινητροδεξιά και την αντιολοκληρωτική Αριστερά. Αυτό το έχει αναλάβει προσωπικά ο Κώστας Σημίτης. Είναι χαρακτηριστικό γεγονός ότι ο πρωθυπουργός στις τελευταίες συνεντεύξεις του μνημονεύει συνεχώς τον Γ. Σουφλιά, ενώ οι προπαγανδιστές του Μαξίμου διαδίδουν ότι ο θεσπικός πολιτικός θα καταλάβει υπουργική θέση αν κερδίσει το ΠΑΣΟΚ στις εκλογές. Οι πυκνές αναφορές του πρωθυπουργού στην ανάγκη ανανέωσης ιδεών και προσώπων καθώς και η εξαγγελία του ότι θα αξιοποιήσει στελέχη και από άλλους χώρους συγκροτούν το «πακέτο υποσχέσεων» προς την ανανεωτική Αριστερά.

Το δυσκολότερο έργο απ' όλους τους «μικρούς» έχει, όπως προκύπτει από τα παραπάνω, το ΔΗΚΚΙ. Ο αρχηγός του καλεί τους πολίτες να καταδικάσουν τον δικοματισμό, αφήνει όμως να εννοηθεί ότι, δεν υπάρξει αυτοδυναμία, το κόμμα θα στηρίξει μια δημοκρατική κυβέρνηση (προφανώς και με το ΠΑΣΟΚ, το οποίο βεβαίως στεντορειώς καταγγέλλει), ενώ έφτασε στο σημείο να προειδοποιήσει τους ψηφοφόρους λέγοντας ότι «θα έχει την ευθύνη αν priμοδοτήσετε ξανά τον δικοματισμό». Ο ΣΥΝ μάλλον δεν θα αντιμετωπίσει σοβαρό πρόβλημα. Άλλωστε όπως επισήμανε η Μ. Δαμανάκη στη συνέντευξή της στην *Κυριακάτικη Ελευθεροπία* «ο ΣΥΝ έχει καλή άμυνα». Όλες δημοσκοπήσεις τον «βγάζουν» στη Βουλή και σ' αυτό συνέβαλε η προσεγμένη προεκλογική συμπεριφορά του Ν. Κωνσταντίνου. Δεν ξεχνά την Ν.Δ. στην κρίση του, ενώ αποφεύγει τον εισαγγελικό τόνο στις ομιλίες του. Προκρίνει την τακτική επικοδομητικής αντιπολίτευσης και τη δημιουργικών προτάσεων. Τέλος, το ΚΚΕ μπορεί να μην πλησιάζει τα ποσοστά των ευρωεκλογών, όμως η δύναμή του θα είναι κοντά στο 5,5%. Άγνωστο αν μ' αυτή την επίδοση θα καταφέρει να ξεπεράσει εσωκομματικά προβλήματα που δημιουργήσαν τόσο ο εξοβελισμός του Δ. Κωστόπουλου όσο και ο συγχρωτισμός με παλαιότερους εθνικιστές.

Προτεραιότητες απέναντι στη νέα διεύρυνση

του Σωτήρη Ντάλη

Το ζήτημα της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί μια ανεπίστρεπτη φυγή προς τα εμπρός. Όμως το ερώτημα, μήπως η διεύρυνση πραγματοποιείται εις βάρος της εμβάθυνσης, είναι σημαντικό, τόνιζε εύστοχα ο πρώην πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζακ Ντελόρ σε πρόσφατη συνέντευξή του στην γαλλική εφημερίδα *Le Monde*. Ο Ντελόρ αναγνωρίζει «το ιστορικό μας καθήκον» να επανενώσουμε την Ευρώπη, υπογραμμίζει όμως ότι θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι διακινδυνεύουμε να διαλύσουμε το ευρωπαϊκό «μοντέλο».

Τις αγωνίες του Ζακ Ντελόρ ενστερνίζεται και ο πρώην ευρωβουλευτής Τάκης Λαμπριάς στο βιβλίο του *Η Ευρώπη-Φάντασμα. Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και του αμερικανικού ηγεμονισμού που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Ποταμός*. Εύστοχα ο συγγραφέας επισημαίνει την αποδυνάμωση της Ευρωπαϊκής Ιδέας. Κι έχει απόλυτο δίκιο ο Τάκης Λαμπριάς όταν τονίζει στον πρόλογό του ότι η ευθύνη βαρύνει την πολιτική ηγεσία της Ευρώπης, που δεν φαίνεται να βρίσκεται στο ύψος που απαιτούν οι προκλήσεις των καιρών.

Σήμερα, είναι έντονη η αίσθηση ότι η θεσμική δομή της Ε.Ε., όπως καθιερώθηκε στη δεκαετία του '50, δεν ανταποκρίνεται σε μια Ευρώπη των «15». Η επιτυχημένη συνταγή της μετάβασης από την Ευρώπη των «6» σε εκείνη των «9», των «10» ή των «12» φαίνεται ότι δεν αποτελεί πλέον την ορθή μέθοδο για τη μετάβαση στην Ευρώπη των «27» ή των «30».

Μια τέτοια διευρυμένη Ευρώπη μπορεί από γεωπολιτική άποψη να αποτελέσει μεγάλη επιτυχία, όμως θα έχει απομακρυνθεί από την ενωμένη Ευρώπη με την πολιτική έννοια του όρου.

Αν θέλουμε να συνεχίσουμε με στόχο μια πολιτική Ευρώπη, θα ήταν χρήσιμο να πάψουμε να αντιμετωπίζουμε τις υποψήφιες χώρες ως ευεργετούμενες από τα αγαθά

ενός κοινού οικονομικού χώρου. Οι Βρυξέλλες θα πρέπει να ανοίξουν την πόρτα της Ε.Ε. και με άλλο τρόπο, με έναν πολιτικό διάλογο με μεγαλύτερο ειδικό βάρος. Και κυρίως θα ήταν πολλαπλώς χρήσιμο αν επιχειρούσαμε να απαντήσουμε στο ερώτημα: *Τι επιθυμούμε να πράξουμε από κοινού;*

Σήμερα οι Ευρωπαίοι ως σύνολο απολαμβάνουν περισσότερη αφθονία και ελευθερία σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη περίοδο του 20ού αιώνα. Όμως διακατέχονται ταυτόχρονα από ένα έντονο αίσθημα ανασφάλειας εξαιτίας της όξυνσης των κοινωνικών ανισοτήτων, του περιορισμού του κράτους πρόνοιας και της ανεξέλεγκτης δράσης του οργανωμένου εγκλήματος.

Εδώ εντοπίζεται και η ανάγκη να έρθει η

Ε.Ε. πιο κοντά στον ευρωπαϊκό πολίτη. Η νέα θεσμική μεταρρύθμιση της Ε.Ε., που προωθείται στο πλαίσιο της νέας Διακυβερνητικής Διάσκεψης, θα πρέπει να φέρει την Ε.Ε. πιο κοντά στον ευρωπαϊκό πολίτη, απαντώντας σε κορυφαία αιτήματα όπως είναι η επίλυση προβλημάτων απασχόλησης, οικονομικής ανάπτυξης και εσωτερικής ασφάλειας. Τα παραπάνω σε συνδυασμό με την ανάγκη να προετοιμαστεί θεσμικά η Ε.Ε. για τη νέα διεύρυνση, αλλά και να λάβει εκείνες τις πρωτοβουλίες που θα την αναδείξουν σε αποτελεσματικό παράγοντα στη διεθνή σκηνή, αποτελούν τις στρατηγικές προτεραιότητες τις οποίες θα πρέπει να προωθήσουν οι Βρυξέλλες προκειμένου η Ε.Ε. να μπορέσει να απαντήσει στις προκλήσεις του 21ου αιώνα.

Ελλάδα-Τουρκία: η διπλωματία των πολιτών

Αποκλειστικές δηλώσεις του συντονιστή της ελληνικής
ανθρωπιστικής βοήθειας στην Τουρκία κ. Κώστα Γεωργίου

του Ευάγγελου Αρεταίου

Στις 28 Μαρτίου, ο νομάρχης του Ντούζτζε, που επλήγη από τους πρόσφατους καταστρεπτικούς σεισμούς, απένειμε ευχαριστήριες πλακέτες στον συντονιστή της ελληνικής ανθρωπιστικής βοήθειας στην Τουρκία κ. Κώστα Γεωργίου καθώς και στους Έλληνες Γιατρούς του Κόσμου και στην ελληνική ανθρωπιστική οργάνωση «Ευρωπαϊκές Προοπτικές».

«Για εμάς, αυτό που έχει σημασία δεν είναι τόσο η απονομή αυτή καθεαυτή, αλλά το γεγονός ότι, ύστερα από οκτώ μήνες έντονων και διακριτικών προσπαθειών, μπορούμε πια να πούμε ότι οι τουρκικές αρχές κατάλαβαν πως η ελληνική ανθρωπιστική βοήθεια ήταν εντελώς ανιδιοτελής», μας είπε σε αποκλειστικές δηλώσεις ο κ. Γεωργίου.

«Δεκατέσσερις μόλις ώρες μετά τον πρώτο σεισμό στην Τουρκία, στις 17 Αυγούστου, τέσσερα αεροπλάνα τύπου C-130, ένα πυροσβεστικό αεροσκάφος και πενήντα άνδρες από την ΕΜΑΚ, το ΕΚΑΒ, και τον ΟΑΣΠ προσγειώθηκαν στην Τουρκία. Η αμοιβαία έκπληξη και αμηχανία, που χαρακτήρισαν τις πρώτες στιγμές της πρωτόγνωρης αυτής τόσο στενής ελληνοτουρκικής ανθρωπιστικής συνεργασίας, ξέσπασαν γρήγορα σε μια αυθόρμητη μαζική κινητοποίηση του ελληνικού κράτους, των διαφόρων φορέων και κυρίως του ελληνικού λαού. Αναπροσαρμόζοντας σταδιακά τη στάση τους προς την Τουρκία και τους Τούρκους, οι Έλληνες άρχισαν να συσσωρεύουν πυρετωδώς ρούχα, τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης για να βοηθήσουν τον “γείτονα”. Και ο γείτονας τους ανταπέδωσε τη βοήθεια και την αλληλεγγύη στο σεισμό του Σεπτεμβρίου στην Αθήνα».

«Μετά τους δύο καταστρεπτικούς σεισμούς στην Τουρκία, η Ελλάδα προσέφερε 5,5 δισεκατομμύρια δραχμές ανθρωπιστικής βοήθειας, μισό μέρος της οποίας προσέφερε το ελληνικό κράτος και το άλλο μισό προσέφεραν ιδιωτικοί φορείς».

«Η αυθόρμητη αυτή κινητοποίηση ονομάστηκε “διπλωματία των σεισμών”, στην πορεία μετονομάζεται σε “διπλωματία πολιτών” και αποκορυφώνεται μετά τις πρώτες βδομάδες του νέου έτους, με αμοιβαίες επισκέψεις ελλήνων και τούρκων καλλιτεχνών, επιχειρηματιών και πολιτικών. Η “διπλωματία των πολιτών” είναι ο σπόρος που βλάστησε και αισιοδοξούμε ότι σταδιακά θα καρποφορήσει. Ένα χαρακτηριστικό και εντυπωσιακό παράδειγμα των καρπών της διπλωματίας αυτής είναι η διαδικασία δημιουργίας κοινής ομάδας διάσωσης της ελληνικής ΕΜΑΚ και της Τουρκικής ΑΚΥΤ, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, που συνεχίζεται με πολύ καλές προοπτικές».

«Ήδη υπάρχει ελληνικός καταυλισμός εκατόν πενήντα πέντε προκατασκευασμένων κατοικιών, στην πόλη Ντέριτζε, που επλήγη από τους σεισμούς. Ο καταυλισμός αυτός βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και, ενώ εμείς είχαμε προτείνει μια άλλη πιο διακριτική ονομασία, οι ίδιοι οι σεισμοπαθείς ονόμασαν τον καταυλισμό “ελ-

ληνική γειτονιά” (yunan mahalesi)».

«Η “διπλωματία” αυτή επέφερε επίσης αισιοδοξία και ανακούφιση στους Έλληνες ομογενείς της Τουρκίας και της Κωνσταντινούπολης καθώς και στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, που εισπράττουν συνήθως πρώτοι τα αποτελέσματα των καλών ή κακών σχέσεων των δύο χωρών».

«Η ανθρωπιστική βοήθεια και όλη αυτή η “διπλωματία των πολιτών” απετέλεσαν εξάλλου και ένα πολύτιμο “εργαλείο” για τους υπουργούς Εξωτερικών των δύο χωρών, τον κ. Γ. Παπανδρέου και τον κ. Ισμαήλ Τζεμ, που τους επέτρεψε να “δικαιολογήσουν” την πολιτική προσέγγισης, στους ακραίους οπαδούς των αντιθέτων απόψεων, που υπάρχουν και στις δύο χώρες, με αποτέλεσμα να χρεώνονται μέχρι τώρα την επιτυχία της σημαντικής βελτίωσης των σχέσεων των δύο χωρών».

«Η “διπλωματία των πολιτών” δύναται άλλωστε να προλειάνει τον δρόμο για τα σοβαρά και λεπτά θέματα που απασχολούν τις δύο χώρες».

«Βέβαια πρέπει να είμαστε προσεχτικοί, γιατί η αισιοδοξία αυτή, ο “μήνας του μέλιτος”, των σχέσεων των δύο χωρών μπορεί εύκολα να αλλάξει και να δημιουργηθούν νέες εντάσεις και προστριβές».

Μιλώντας για την οκτάμηνη εμπειρία του στην Τουρκία και την καθημερινή του επαφή με τις τουρκικές αρχές και με τον λαό, ο κ. Γεωργίου μάς είπε:

«Λόγω της διαφορετικής νοοτροπίας εργασίας αλλά κυρίως της λεπτής θέσης της ελληνικής ανθρωπιστικής βοήθειας στην Τουρκία, η συνεργασία ήταν δύσκολη και επετεύχθη με μεγάλο αγώνα και συνεχή σκέψη. Επί οκτώ μήνες αισθανόμουν πολλές φορές σαν ένας σκoiνοβάτης. Η θέση μας ήταν λεπτή, έπρεπε να παραμείνουμε διακριτικοί, κάνοντας ταυτόχρονα αποτελεσματική δουλειά και προσέχοντας διαρκώς για να μην δημιουργηθούν τα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα».

«Ο δύσκαμπτος, άλλωστε, τουρκικός γραφειοκρατικός μηχανισμός, η δομή της τουρκικής γραφειοκρατικής εξουσίας και η ασυνέπεια ανθρώπων και φορέων σε καθημερινή βάση δυσκόλεψαν περισσότερο το έργο μας. Χωρίς την επιμονή και την υπομονή, ο ελληνικός καταυλισμός στο Ντέριτζε δεν θα είχε επιτευχθεί. Η Ελλάδα και ο ελληνικός λαός προσέφεραν την πιο μεγάλη και την πιο αποτελεσματική ανθρωπιστική βοήθεια που έλαβε η Τουρκία, μετά τους καταστρεπτικούς σεισμούς», είπε ο νομάρχης της Ντούζτζε, απευθυνόμενος σε ξένους διπλωμάτες, τούρκους αξιωματούχους και δημοσιογράφους στην τελετή απονομής των ευχαριστηρίων πλακετών.

Κωνσταντινούπολη, 3.4.2000

Από τη Στάζι στο Μαξίμου

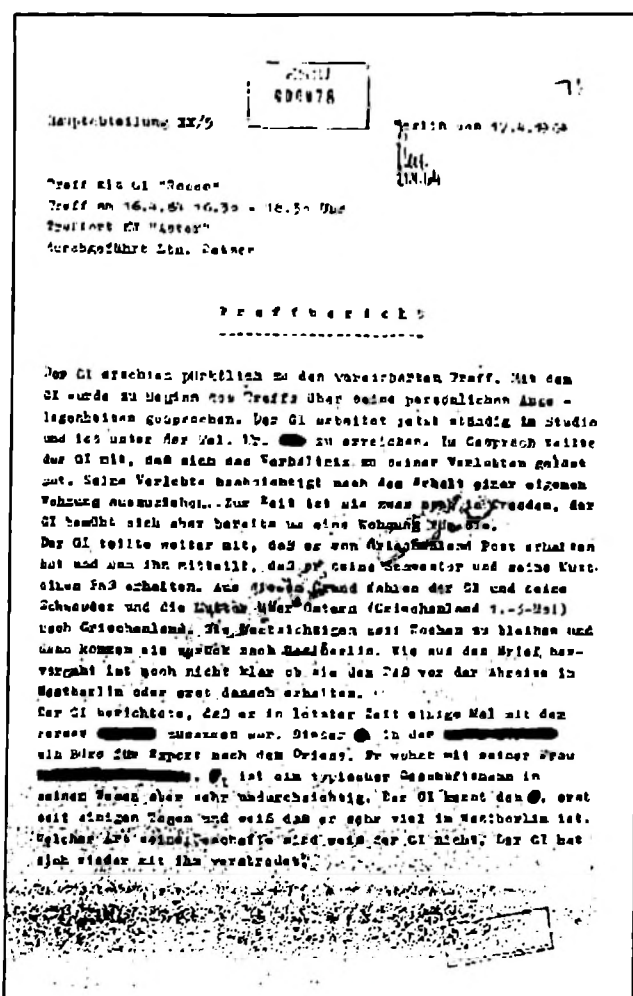
του Ρεπόρτερ

Έχουμε ήδη επισημάνει ότι τα αρχεία της Στάζι, που άρχισε να δημοσιεύει το Αντί από το τ.χ. 705, αποκαλύπτουν σημαντικές αλλά άγνωστες πτυχές γεγονότων

από τα μέσα της δεκαετίας του '60 μέχρι σήμερα, όπως την ασύλληπτη διαφθορά που συνόδευσε εξ αρχής κάθε «επιχειρηματική» δραστηριότητα του Σ. Κόκκαλη, τον υπόγειο πόλεμο των κατασκόπων στην Ελλάδα μέχρι την κατάρρευση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, τη διείσδυση της Στάζι στην πολιτική ζωή της χώρας κ.ά. Θα συνεχίσουμε και σε επόμενα τεύχη. Και τότε θα διαγραφεί όλη η πορεία του Σ. Κόκκαλη από τη Στάζι στο Μαξίμου... Οι εκλογές της Κυριακής έχουν απορροφήσει το ενδιαφέρον όλων. Για ανάπαυλα, δημοσιεύουμε στο σημερινό τεύχος δύο ακόμη αναφορές για τις καταδόσεις του Σ. Κόκκαλη ή Ροκο στη Στάζι.

Ο Σ. Κόκκαλης, παρά τις άριστες οικογενειακές καταβολές, δεν δίστασε να «καρφώνει» φίλους και συμφοιτητές, προκειμένου να «διακριθεί» ως ενεργούμενο της Στάζι και να αποσπάσει προνόμια που θα ήταν χρήσιμα στην μετέπειτα «αυτοδημιούργητη» καριέρα του. Και το έκανε με συνέπεια, όπως εμφανίζεται μέσα από τα έγγραφα που ακολουθούν: Κάθε δέκα ημέρες.

Η πρώτη σελίδα του εγγράφου

ΜΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΕ Ι.Χ....

Μετάφραση της αναφοράς του Ροκο:

Γενική Διεύθυνση XX/5

Βερολίνο 9.4.1964

Συνάντηση με GI Roko

6.4.1964, ώρα 17.00 με 18.30 μ. μ.

Τόπος συνάντησης το Ι.Χ. του GI

Πραγματοποιήθηκε από τον

ανθυπολοχαγό Ντέτσερ

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ

Η συνάντηση κανονίστηκε μετά από τηλεφώνημα του GI. Η KW* δεν ήταν διαθέσιμη εκείνη τη στιγμή της ώρας. Ο GI προσήλθε ακριβώς στην ώρα του στο συμφωνηθέν σημείο. Αρχικά ο GI μίλησε για τις επισκέψεις του στο Πολωνικό Πο-

λιτιστικό Κέντρο. Μέχρι στιγμής ο GI δεν κατάφερε να έρθει σε επαφή με [...]. Επίσης, με τον κύκλο προσώπων, που συναναστρέφεται ο [...], δεν δημιούργησε μέχρι στιγμής επαφές. Ο GI ανέφερε ότι είναι πολύ δύσκολο, επειδή την ώρα της ομαδικής εργασίας δεν βρίσκεται κανένα άτομο έξω από την αίθουσα διαλέξεων και μετά αυτός ο κύκλος προσώπων σκορπίζει γρήγορα. Δύο φορές είχε δει τον ίδιο τον [...], αλλά δεν ήταν πρόσωπα θηλυκού γένους μαζί του.

Ο GI ανέφερε ακόμη ότι συνάντησε ένα μέλος του βουλγαρικού συγκροτήματος [...]. Αυτό το μουσικό συγκρότημα παίζει τώρα στη Δυτική Γερμανία.

Τον Σεπτέμβρη αυτό το συγκρότημα έκανε περιοδεία και είχε παράσταση στο Φρίντριχσταππαλάστ. Όπως είχε αναφέρει τότε ο GI, ο κιθαρίστας αυτού του συγκροτήματος είχε πάει παράνομα στο Δυτικό Βερολίνο. Η πρεσβεία δεν του είχε δώσει έγκριση για ταξίδι στη Δυτική Γερμανία, επειδή θεωρούσαν ότι, λόγω του ότι είχε εκεί συγγενείς, δεν θα γύριζε πίσω.

* KW ήταν η κωδική ονομασία για «στέκια», τόπους συναντήσεων της Στάζι με τους πληροφοριοδότες της.

Στην ως άνω συνάντηση με το μέλος αυτού του συγκροτήματος, εκείνο πληροφόρησε τον GI ότι είχε συναντήσει τον αναφερόμενο κιθαρίστα και εκείνος του είπε ότι φυγαδεύτηκε με ένα Ι.Χ. Αυτό το Ι.Χ. ανήκε σε σουηδούς καλλιτέχνες [...] ή κάπως έτσι, που είχαν προσληφθεί για το ίδιο πρόγραμμα στο Παλάστ. Αυτοί οι καλλιτέχνες έκαναν τη φυγάδευση οι ίδιοι. Αν αυτό το γνωρίζουν κι άλλα πρόσωπα, δεν το ξέρει ο GI.

Ο GI ανέφερε, επίσης, ότι γνώρισε μια ελληνίδα φοιτήτρια, που σπουδάζει στο Πανεπιστήμιο Χούμπολντ. Το όνομά της είναι [...]. Οι γονείς της ζουν επίσης στο δημοκρατικό Βερολίνο. Επισκέπτεται τακτικά το δυτικό τμήμα του Βερολίνου, έχει καλή εμφάνιση και έχει πέραση στους άνδρες. Για τον κύκλο των γνωστών της ο GI δεν γνωρίζει τίποτα. Η στάση της απέναντι στη ΛΔΓ είναι, κατά τη γνώμη του GI, θετική.

Ο GI ταξίδευε συνεχώς μέχρι το Πάσχα και ήταν μόνο για μικρά διαστήματα στο Βερολίνο. Γι' αυτό το λόγο ο GI μπόρεσε μόνον ελάχιστο χρόνο να εργασθεί για τα θέματα που του είχαν ανατεθεί. Ο GI βρίσκεται τώρα πάλι μόνιμα στο Βερολίνο και θα μπορεί να γίνει πάλι συστηματική συνεργασία μαζί του.

Ο GI θα ταξιδέψει το προσεχές διάστημα με τη μητέρα του στην Ελλάδα και θα τακτοποιήσει εκεί την υπόθεση με το διαβατήριό του. Όπως έμαθε εν τω μεταξύ ο GI, η αίτηση που είχε κάνει στην πρεσβεία του Δυτικού Βερολίνου έχει πάει στην Αθήνα και ο GI θα λάβει το αντίστοιχο διαβατήριο.

ΑΝΑΘΕΣΗ (σ.σ. εννοεί τα καθήκοντα που του ανατέθηκαν μέχρι την επόμενη συνάντηση):

Του GI ανατέθηκε να συνεχίσει τις προσπάθειες για επαφή με τον [...]. Πρέπει όμως να εκτιμηθεί ότι με την παρούσα ανάθεση θα είναι δύσκολο για τον GI να δημιουργήσει αυτή την επαφή. Για τον σκοπό της εκπλήρωσης αυτής της εντολής είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν άλλες προϋποθέσεις για να επιτευχθεί η επαφή γρηγορότερα.

Περαιτέρω, ο GI αναλαμβάνει την υποχρέωση να έρθει ξανά σε επαφή με κάποια πρόσωπα, που έχει σταματήσει λόγω της απασχόλησης του GI. Αυτό αφορά κυρίως τους [...], τον [...] και τον [...] και μια σειρά ελλήνων φοιτητών με τους οποίους ο GI είχε δημιουργήσει επαφές.

Στην συνάντηση συζητήθηκε με τον GI η παράνομη δραστηριότητα που υπάρχει στο Βερολίνο. Ο GI δεν γνώριζε τίποτα σχετικά. Σε σχέση με αυτό, του ανατέθηκε η υποχρέωση να προσέχει μονίμως ενδείξεις σε αυτή την κατεύθυνση.

ΜΕΤΡΑ (σ.σ. εννοεί τι πρέπει να κάνουν άλλοι πράκτορες της Στάζι, ύστερα από τις πληροφορίες που τους έδωσε ο Κόκκαλης):

Έλεγχος και εξιχνίαση της αναφερόμενης από τον GI ελληνίδας φοιτήτριας [...].

Ανάλυση της πληροφορίας για την φυγάδευση (σ.σ. εννοεί στη Δύση), που πραγματοποιήθηκε:

Αναθεώρηση του σχεδίου για τον έλεγχο του [...] με σκοπό να συμπληρωθούν τα μέτρα, έτσι ώστε να γίνει δυνατή μια γρηγορότερη πραγματοποίηση. Σε συνάρτηση με αυτό, να γίνει συνομιλία με τον σύντροφο Σβαντς, τμήμα XX/6, αφού ο συν. Σ. καθοδηγεί έναν ελεγμένο IM, που πηγαίνει στα πάρτυ του ΖΙ.

Η επόμενη συνάντηση θα γίνει στις 16.4.1964, ώρα 16:30 στο KW "Aster".

...ΚΑΙ ΣΕ ΔΕΚΑ ΗΜΕΡΕΣ

Μετά από δέκα ημέρες, ο Roko συναντά τον χειριστή του στο στέκι Aster..

Γενική Διεύθυνση XX/5

Βερολίνο 17.4.1964

Συνάντηση με GI "Roko"

Συνάντηση στις 16.4.1964,

ώρα 16.30 με 18.30

Τόπος συνάντησης KW "Aster"

Πραγματοποιήθηκε από τον ανθυπολοχαγό Ντέτσερ

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ

Ο GI εμφανίστηκε ακριβής στην ώρα του στον τόπο συνάντησης. Στην αρχή της συνάντησης μίλησα με τον GI για προσωπικά του θέματα. Ο GI δουλεύει τώρα μόνιμα στο στούντιο και μπορούμε να τον βρούμε στο τηλέφωνο [...]. Στη συζήτηση μου είπε ότι η σχέση με την αρραβωνιαστικιά του διαλύθηκε. Η αρραβωνιαστικιά σκοπεύει να μετακομίσει μόλις βρει ένα δικό της διαμέρισμα. Προς το παρόν κατοικεί ακόμη στη Δρέσδη, αλλά ο GI φροντίζει να της βρει διαμέρισμα. Μου είπε επίσης ότι έλαβε ταχυδρομείο από την Ελλάδα και τον πληροφορούν

BS 10
21.4.64
ausgewertet
21.4.64
Sachl. des 9.4.1964
Hm 64
Rei

Stempelabteilung XX/5
Treff mit GI "Roko"
Treff am 6.4.1964 von 17.00 - 18.30 Uhr
Treffort TSW des GI
durchgeführt Ltn. Detzer

Treffbericht

Der Treff war nach Anruf des GI vereinbart worden. Die SW konnte zu diesem Zeitpunkt nicht benutzt werden. Der GI erzählte zunächst zu den vereinbarten Treff.
Der GI berichtete zunächst über seine Person im Kreis der polnischen Kultur. Bisher ist es dem GI nicht gelungen mit [...] in Verbindung zu kommen. Auch mit dem Personenkreis der mit [...] zusammen ist erhielt er bisher keinen Kontakt. Der GI führte an, daß es sehr schwierig ist, da sich zur Zeit der Urlaub keine Verbindung innerhalb des Lektorenkreises aufhalten und nach dem Ende sich dieser Personenkreis schnell verläuft. [...] selbst hat er zweimal gesehen aber es waren keine weiblichen Personen mit ihm zusammen.
Der GI berichtete weiter, daß er ein Mitglied der bulg. Kapelle [...] getroffen hat. Diese Kapelle spielt jetzt in Westdeutschland.
Im September hatte diese Kapelle ein Gastspiel in Friedrichshagen. Demals berichtete der GI, daß der Gitarrist von diesem Orchester illegal nach Westberlin gegangen ist. Er hatte von der Botschaft keine Genehmigung zur Reise nach Westdeutschland erhalten, weil auf Grund der verwandtschaftlichen Verbindungen angenommen wurde, daß er nicht zurückkehrt.
Bei den oben angeführten Zusammenstößen mit dem Mitglied dieses Orchesters teilte dieser dem GI mit, daß er den genannten Gitarristen getroffen hat und dieser ihn gezeigt hat, daß er mittels eines PKW geschleust wurde. Der PKW gehörte sowjetischen Künstlern [...] oder ähnlich die im selben Programm des Palast engagiert waren. Diese Artisten haben auch die Schleusung selbst durchgeführt. Ob diese auch

Η πρώτη σελίδα του εγγράφου

ότι ο ίδιος, η αδερφή του και η μητέρα του θα λάβουν διαβατήριο. Γι' αυτό το λόγο θα ταξιδέψουν ο ίδιος, η αδερφή του και η μητέρα του το Πάσχα στην Ελλάδα (1-3 Μαΐου). Σκοπεύουν να μείνουν δύο εβδομάδες και μετά θα επιστρέψουν στο Δυτικό Βερολίνο. Όπως προκύπτει από το γράμμα, δεν είναι ακόμη σαφές εάν θα λάβουν το διαβατήριο πριν από την αναχώρησή τους στο Δυτικό Βερολίνο ή μετά.

Ο GI ανέφερε ότι τον τελευταίο καιρό έχει βρεθεί μερικές φορές με τον Πέρση [...]. Αυτός έχει στην [...] ένα γραφείο εξαγωγών προς την Ανατολή. Ζει μαζί με την γυναίκα του. Ο [...] έχει το χαρακτήρα ενός τυπικού επιχειρηματία, αλλά είναι πολύ αδιαφανής.

Ο GI τον γνωρίζει μόνον λίγες ημέρες, αλλά ξέρει ότι βρίσκεται πολύ στο Δυτικό Βερολίνο. Τι είδους δουλειές έχει, δεν γνωρίζει. Συμφώνησαν να συναντηθούν ξανά.

Ο GI ανέφερε επίσης ότι τον τελευταίο καιρό γνώρισε κάποια [...]. Είναι 20 ετών και κατοικεί στη Δρέσδη. Εργάζεται κατά καιρούς στον [...] και διαμένει εδώ και αρκετό καιρό στο Βερολίνο. Φιλοξενείται από την αδερφή της, η οποία είναι παντρεμένη με έναν καλλιτέχνη. Το όνομα της αδερφής είναι [...], τηλ. [...]. Η [...]

συχνάζει στο Βερολίνο σε διάφορα εστιατόρια όπως το Presskafé και το Sofia. Μονίμως κάνει νέες γνωριμίες με άνδρες, δείχνοντας μια προτίμηση στους μεγαλύτερους κυρίους. Έχει καλή εμφάνιση και κυκλοφορεί με πολύ στολισμένο ντύσιμο. Η πολιτική της τοποθέτηση είναι αδιαφανής. Ο [...] αυτό τον καιρό δεν έχει επαφή μαζί της, μπορεί όμως οποιαδήποτε στιγμή να έρθει και πάλι σε επαφή. Ο [...] ανέφερε ότι ο [...] κάνει συχνά παρέα τον τελευταίο καιρό με κάποιον [...], ο οποίος παρακολουθείται από την AG I (σ.σ. το «συνδικαλιστικό» της Στάζι). Ο [...] λέγεται πως είναι στη DEFA (σ.σ. κινηματογραφική εταιρεία της ΛΔΓ) και γυρίζει εκπαιδευτικές ταινίες. Ο [...] πηγαίνει συχνά με τους [...] στη ΛΔΓ και παριστάνει τον σωφέρ. Ο GI δεν ξέρει να πει τι χαρακτήρα έχει η σχέση αυτών των προσώπων.

Για την υποχρέωση του να επισκεφτεί το Πολωνικό Πολιτιστικό κέντρο, ανέφερε ότι στην τελευταία του επίσκεψη δεν είδε τον [...]. Διαπίστωσε όμως ότι ένα πρόσωπο με το μικρό όνομα [...] και που γνωρίζει ο GI εξ όψεως επισκέφθηκε το κέντρο, αλλά δεν βρήκε ευκαιρία να μιλήσει μαζί του. Σύμφωνα με την εκτίμηση του GI, ο αναφερόμενος [...] φαίνεται να επισκέπτεται συχνά το κέντρο και θα προσπαθήσει να τον εκμεταλλευτεί για την διεκπεραίωση της υποχρέωσης που έχει αναλάβει.

Τις άλλες εντολές που του είχαν ανατεθεί στην τελευταία συνάντηση, ο GI δεν τις έχει εκπληρώσει ακόμη. Ο GI το δικαιολογεί αυτό λέγοντας ότι για λόγους χρόνου δεν μπόρεσε να ασχοληθεί. Μιλήσαμε και πάλι με τον GI πολύ αναλυτικά για τις υποχρεώσεις που του έχουν ανατεθεί. Αναγνώρισε τα κύρια βασικά σημεία και υποσχέθηκε να αναπτύξει περισσότερη πρωτοβουλία στην διεκπεραίωση των υποχρεώσεών του.

Δεν του ανατέθηκαν νέες υποχρεώσεις, επειδή δεν έχει εκπληρώσει ακόμη τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει στην προηγούμενη συνάντηση.

ΜΕΤΡΑ:

* Έλεγχος της αναφερόμενης [...]

* Έλεγχος του αναφερόμενου Πέρση και συνεννόηση με τον σύντροφο Αλμπέρτους.

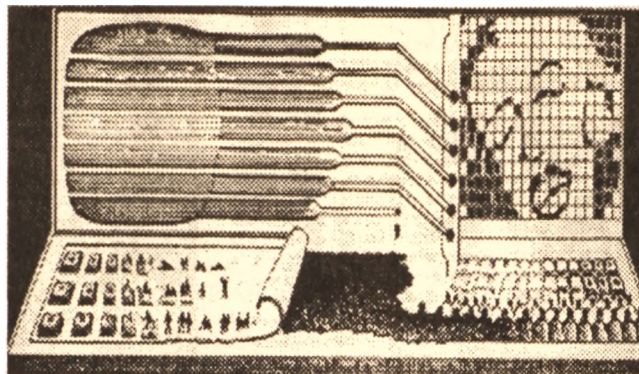
* Να διαπιστωθεί, εάν ο αναφερόμενος [...] ταυτίζεται με τον [...] που έγινε γνωστός από την παρακολούθηση του [...]

* Να επισημανθεί ο [...] στον συν. Βέρνερ της AG I.

Η επόμενη συνάντηση θα γίνει στις 30.4.1964, ώρα 16.30 στο KW Aster.

(Ντέτσερ)

ανθυπολοχαγός, Γενική Διεύθυνση XX/5
Βερολίνο 19.4.1964

ΠΡΟΛΑΒΑΝ ΤΟΝ ΟΡΓΟΥΕΛ

Σημειώνουμε κατ' αρχάς ότι ο Σ. Κόκκαλης συνεχίζει να εμφανίζεται στις αναφορές του Ντέτσερ με την κωδική ονομασία "Roko", αλλά σε αντιδιαστολή με προηγούμενα έγγραφα όπου τον χαρακτηρίζαν "IM Roko" τώρα χαρακτηρίζεται "GI Roko".

Με τον κωδικό "IM" (Inoffizieller Mitarbeiter) χαρακτηρίζονταν, σύμφωνα με την «οδηγία 1/79» της ηγεσίας της Στάζι, όσοι δεν ήταν εγγεγραμμένοι στα μητρώα της υπηρεσίας, αλλά δρούσαν σαν μυστικοί πληροφοριοδότες. Με τον κωδικό GI χαρακτηρίζαν εκείνους τους "IM" που είχαν αποστολή να διεισδύσουν σε «εχθρικούς κύκλους», στους αντιπάλους, δηλαδή, του καθεστώτος. Τα έγγραφα άλλωστε που δημοσιεύουμε σήμερα προέρχονται από την 20η Γενική Διεύθυνση της Στάζι (HA-XX), αποστολή της οποίας ήταν η αντιμετώπιση των «πολιτικών και ιδεολογικών διαφοροποιήσεων» και η αποκάλυψη και

εξουδετέρωση των «εχθρικών πολιτικών ομάδων και οργανώσεων».

Έτσι, ο «χειριστής» του, ο ανθυπολοχαγός Ντέτσερ, έδωσε εντολή στον Σ. Κόκκαλη να εντοπίζει και να καταδίδει, για τα περαιτέρω, όποιους «αντιφρονούντες» γνώριζε ή «νόμιζε».

Στη συνέχεια, αν ο Ντέτσερ αξιολογούσε ως αξιόπιστες τις πληροφορίες που του έδινε ο "Roko", πρότεινε περαιτέρω «μέτρα», την παρακολούθηση δηλαδή των ύποπτων σε άλλο επίπεδο, από πιο έμπειρους πράκτορες. Παράδειγμα τα «μέτρα» που πρότεινε να πάρει η Στάζι μετά τη συνάντησή της 17.4.64:

«Έλεγχος της αναφερόμενης [...], Έλεγχος του αναφερόμενου Πέρση και συνεννόηση με τον σύντροφο Αλμπέρτους.» Κλ.π., κ.λπ.

Ποιος να ξέρει, άραγε, ποιοι ήταν αυτοί οι μικροφουκαράδες, που έπεσαν στα χέρια της Στάζι επειδή τους κατέδωσε ο Σ. Κόκκαλης. Για λόγους αρχής, η ομοσπονδιακή υπηρεσία της Γερμανίας που διαχειρίζεται τα αρχεία (BSiU) έχει σβήσει από τα έγγραφα που δημοσιεύουμε τα ονόματα τρίτων.

Εκείνο που προκύπτει πάντως ανάγλυφα από τις αναφορές του Σ. Κόκκαλη στη Στάζι είναι η ποιότητα του ανδρός. Αλλά και η μικρόνοια και επιμονή των πρακτόρων που κατανάλωναν όλο το χρόνο τους για την «εξιχνίαση» αδιάφορων εν πολλοίς λεπτομερειών της ιδιωτικής ζωής.

Η ιστορία αυτή θυμίζει υπερβολικά όλα εκείνα που ο Όργουελ περιγράφει στο βιβλίο του «1984». Μόνο που όσα αποκαλύπτουμε για την Στάζι, τους καταδότες που χρησιμοποιούσε και τις μεθόδους τους γίνονταν είκοσι χρόνια πριν το μυθιστορηματικό χρόνο. Γινόταν στο 1964...

Τάσος Π. Κοντομήχης

ΤΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ
ΤΗΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ

ΝΕΦΕΛΗ

Τάσος Π. Κοντομήχης

ΤΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ
ΤΗΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΛΕΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Ένας ελληνο-αμερικανός πράκτορας στον κατεχόμενο Έβρο

της Φωτεινής Κωνσταντοπούλου

Σήμερα που η ανθρωπότητα αναζητεί επίμονα μέσα από διεθνείς διασκέψεις την απονομή δικαιοσύνης και την αποκατάσταση της ιστορίας των γεγονότων του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (αναφέρομαι στις Διασκέψεις του Λονδίνου - Δεκέμβριος 1997, Ουάσινγκτον - Ιούλιος και Δεκέμβριος 1998, Στοκχόλμης για θέματα εκπαίδευσης - Ιανουάριος 2000 καθώς και μια επόμενη για τα κλεμμένα έργα τέχνης στη διάρκεια του πολέμου με φιλοξενούσα χώρα την Αυστρία), σήμερα λοιπόν, που πολιτικοί και ιστορικοί αναψηλαφούν τα γεγονότα εκείνης της αβάσταχτης βαρβαρότητας, νέα στοιχεία έρχονται διαρκώς στο φως συμπληρώνοντας το παζλ της Ιστορίας.

Ένα από αυτά τα μισά κομμάτια του χάρτη είναι και ο Έβρος. Η σημασία του Έβρου για τη συνολικότερη έκβαση του πολέμου ήταν τεράστια και για τις δύο πλευρές των εμπολέμων, τους Συμμάχους και τον Άξονα. Η γεωγραφική του θέση στο νοτιο-ανατολικότερο άκρο της περιοχής, που ήλεγχαν τα γερμανικά και βουλγαρικά στρατεύματα, και συνόρευε με μία χώρα που παρέμενε επιτηδείως μεν ουδέτερη αλλ' ουσιαστικά προμήθευε τον Άξονα με πρώτες ύλες, αναδείκνυε την στρατηγική του σημασία στη σκακιέρα στην οποία συναντώντο τα εθνικά συμφέροντα όχι μόνο των γειτονικών κρατών, αλλά και των δυνάμεων κατοχής και των μυστικών υπηρεσιών των Συμμάχων.

Αλέκος Γεωργιάδης: Ο ελληνοαμερικανός ταγματάρχης, σύνδεσμος του αρχηγείου Μέσης Ανατολής με το αντάρτικο του Έβρου, σε τουρκικό έδαφος. Περιμένει τους αντάρτες-συνδέσμους του ΕΛΑΣ για να τον περάσουν στο ελληνικό έδαφος με προορισμό τη συνάντηση στο βουνό με τη διοίκηση του 81ου Συντάγματος ΕΛΑΣ Έβρου.

Η αμφιταλαντευόμενη στάση της Τουρκίας που, απ' τη μια προμήθευε την Γερμανία με χρώμιο και από την άλλη, προσβλέποντας πάντοτε στα δικά της συμφέροντα, εξυπηρετούσε με κατάλληλα για την ίδια ανταλλάγματα τις μυστικές υπηρεσίες των Άγγλων και των Αμερικανών, οι οποίοι μπορούσαν έτσι να δραστηριοποιούνται ανενόχλητοι στα νοτιοανατολικά σύνορα του Άξονα, το μαλακό υπογάστριο του Χίτλερ, θα μας οδηγήσει στο θέμα μας, που είναι ακριβώς ο ρόλος του ΕΑΜ Έβρου στην ομώνυμη περιοχή την κρίσιμη περίοδο από τον Μάρτιο έως τον Ιούλιο του 1944.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Πριν, όμως, περάσουμε στη δράση του ΕΑΜ και τη σύγκρουση των Συμμάχων, Άγγλων και Αμερικανών συγκεκριμένα, για τον έλεγχο της

περιοχής, ας δούμε πώς περνούσε η βοήθεια της Τουρκίας στον Άξονα μέσα από την κοιλάδα του Έβρου.

Σύμφωνα με την περίφημη έκθεση Eizenstat¹, που δόθηκε στη δημοσιότητα τον Ιούνιο του 1998 και ήταν καταπέλτης για την Τουρκία, η τελευταία οκταπλασίασε το αποθεματικό της σε ξένο συνάλλαγμα, από 37 εκατ. δολάρια σε 292 εκατ., διαρκούντος του πολέμου, ενώ ο εθνικός της χρυσός έφτασε τα 77.664 κιλά στην Κεντρική Τράπεζα της Τουρκίας, και τα 136.277 κιλά στις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά. Οι εξαγωγές της Τουρκίας σε πρώτες ύλες προς τη Γερμανία, που ξεκίνησαν τον Οκτώβριο του 1941 με την γνωστή έκτοτε ως Clodius Agreement, από το όνομα του γερμανού εμπορικού εμπειρογνώμονα Dr. Karl Clodius, που ήταν και ο διαπραγματευτής με την Τουρκία, εντάθηκαν την περίοδο 1942-

Η Φωτεινή Κωνσταντοπούλου είναι προϊσταμένη της υπηρεσίας Διπλωματικού και Ιστορικού Αρχείου του υπουργείου Εξωτερικών. Το κείμενο βασίζεται σε ανακοίνωσή της στο Συνέδριο «Ο ελληνικός εμφύλιος: Από τη Βάρκιζα στο Γράμμο», Πάντειο Πανεπιστήμιο, 20-23.10.1999.

1944. Ωστόσο, μέχρι το 1943 καμία αποστολή χρωμίου δεν έγινε προς τη Γερμανία και αυτό γιατί οι υποχρεώσεις της Τουρκίας προς τη Γαλλία και τη Μ. Βρετανία, που απέρρεαν από συμφωνία η οποία είχε υπογραφεί τον Ιανουάριο του 1940² και ακολούθως της Μ. Βρετανίας και ΗΠΑ που επέξέτεινε την ίδια συμφωνία Μ. Βρετανίας-Τουρκίας έως το 1942, εμπόδιζαν την Τουρκία να εξαγάγει χρώμιο στη Γερμανία. Η πρώτη αποστολή έγινε έτσι τον Μάρτιο του 1943 κι ήταν 45.000 τόνοι, που έφτασαν τους 90.000 τόνους μετά τον Μάρτιο του 1943 και μέσα στο 1944. Η ανησυχία των Συμμάχων για το γεγονός ότι η Τουρκία έστελνε το τριπλάσιο των ετήσιων³ αναγκών της Γερμανίας σε χρώμιο ήταν εύλογη. Σύμφωνα με απόρρητη έκθεση του αμερικανού πρεσβευτή Lawrence Steinhardt και του άγγλου πρεσβευτή Sir George Clerk στην Άγκυρα, η αποστολή του 85% του όγκου χρωμίου από την Τουρκία στη Γερμανία θα μπορούσε να εμποδιστεί εάν καταστρεφόταν με σαμποτάζ και εκτίναξη γεφυρών το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο της κοιλάδας του Έβρου. Στη συνδρομή των κυβερνήσεων ΗΠΑ και Μ. Βρετανίας για το ίδιο θέμα προστέθηκε τον Ιανουάριο του 1943 και η Σοβιετική Ένωση⁴. Στο μεταξύ, η Γερμανία προσπάθησε να επιτύχει μέσα στο 1943 τη μεγαλύτερη δυνατή μεταφορά χρωμίου, δρομολογώντας για το σκοπό αυτό 117 σιδηροδρομικές αποστολές και 1.250 φορτηγά αυτοκίνητα⁵. Ταυτόχρονα, γερμανικά εμπορικά πλοία, επωφελούμενα της πλεονεκτικής δυνατότητας που έδινε η Σύμβαση του Montreux (1936) στην Τουρκία ν' ανοίγει τον διάπλου των Στενών εν καιρώ πολέμου και εφόσον η ίδια παρέμενε ουδέτερη όποτε εκείνη έκρινε, κατέπλεαν στα λιμάνια της χώρας να παραλά-

βουν τα πολύτιμα για την πολεμική μηχανή του Άξονα φορτία.

Για τους Συμμάχους δεν υπήρχε λοιπόν καμία αμφιβολία ή δισταγμός ότι έπρεπε να επέμβουν αμέσως στην περιοχή του Έβρου.

Το αποτέλεσμα της δράσης των μυστικών πρακτόρων στην περιοχή ήταν πραγματικά εντυπωσιακό: η συλλογή στρατιωτικών πληροφοριών, οι πράξεις σαμποτάζ-κυριότερη, η ανατίναξη των γεφυρών στα Δίκαια και το Λουτρό, γνωστή ως επιχείρηση Ραεογία II- αλλά και η επαφή με το λαό της περιοχής μπορούσε να γίνει μόνο μέσω του ΕΑΜ Έβρου που, περιέργως, παρά το γεγονός ότι είχε ξεκοπεί από την υπόλοιπη χώρα και βρισκόταν χωρίς καθοδήγηση, παρέμενε ισχυρό και συσπειρωνε μεγάλο μέρος του ντόπιου πληθυσμού και αρκετούς ένοπλους μαχητές στις τάξεις του.

Ο «ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ» ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Όσο εντυπωσιακό, άλλο τόσο δυσχερές παρέμενε, ωστόσο, το έργο επαφής των Συμμάχων με τον Έβρο. Η απόφαση της Τουρκίας να μη δεχθεί το άνοιγμα νέων προξενικών αρχών στην Αδριανούπολη-που ήταν η εγγύτερη μεγάλη πόλη στις υπό κατάληψη από τον Άξονα χώρες- φοβούμενη ότι η ελεύθερη δράση ασφαλώς και μυστικών πρακτόρων με τους οποίους οι Σύμμαχοι θα στελέχωναν τα συγκεκριμένα προξενεία θα έθετε σε κίνδυνο την ουδετερότητά της, οδήγησε τους Συμμάχους στη σκέψη να δράσουν μέσα από τις ήδη λειτουργούσες προξενικές αρχές και, βέβαια, η αρχή αυτή δεν μπορούσε να είναι άλλη από το ελληνικό προξενείο Αδριανουπόλεως. Βέβαια, όπως θα δούμε παρακάτω, το γεγονός αυτό δεν διέφευγε της προσοχής των Τούρκων, οι οποίοι, ακολουθώντας

την γνωστή σε αυτούς συνταγή να μη θέλουν να δυσαρεστήσουν απόλυτα καμία από τις δύο πλευρές έχοντας ως γνώμονα πάντοτε το δικό τους συμφέρον, ήταν διατεθειμένοι να παραβλέψουν την εγκατάσταση ενός νέου προξώπου στη χώρα τους που χρησιμοποιούσε ως προκάλυμμα την ιδιότητα του διπλωματικού υπαλλήλου, προκειμένου να φέρει εις πέρας την αποστολή που του είχε ανατεθεί. Ο άνθρωπος αυτός δεν ήταν άλλος από τον ελληνοαμερικανό αξιωματικό της Ο.Σ.Σ., Αλέκο Γεωργιάδη, που έφτασε ύστερα από συμφωνία της Υπηρεσίας του με τη βασιλική κυβέρνηση Καΐρου στην Αδριανούπολη το καλοκαίρι του 1943. Στον Γεωργιάδη χορηγήθηκε ελληνικό διπλωματικό διαβατήριο και η επίσημη αναγγελία του στις τουρκικές αρχές από την ελληνική πρεσβεία Αγκύρας ήταν εκείνη του γραμματέα του προξενείου Αδριανουπόλεως. Σε έγγραφό του προς τον έλληνα πρεσβευτή στην Άγκυρα Ραφαήλ Ραφαήλ, ο τότε διευθύνων το προξενείο περιγράφει ως εξής το περιεχόμενο της αποστολής του Γεωργιάδη:

«...Ο διορισμός ούτος εγένετο ίνα διευκολυνθεί η εγκατάστα-

Ο Ελληνοαμερικανός Αλέκος Γεωργιάδης, ντυμένος με γερμανική στολή, από τα λάφυρα γερμανικού ρουχισμού.

σις πράκτορας της Ο.Σ.Σ. πλησίον των τουρκικών συνόρων προς Ελλάδα και Βουλγαρία να καταστή δυνατή εκ της επικαίρου εκείνης θέσεως, η οποία άλλως θα ήτο απρόσιτος εις αμερικανικήν υπηρεσίαν, δοθέντος ότι η Τουρκία δεν στέργει την ίδρυσιν νέων προξενείων εν Θράκη, ή συλλογή πληροφοριών περί της εν Νομιώ Έβρου και Βουλγαρία καταστάσεως!...

Το περιεχόμενο της αποστολής του Γεωργιάδη στην Αδριανούπολη ήταν σαφές: η

Αετόπουλα του Έβρου στην Κατοχή.

αποκατάσταση του παλαιού δικτύου πληροφοριών που είχε υποστεί σοβαρές απώλειες από την αναγκαστική διαρροή –όπως αναφέρεται σε έγγραφο της πρεσβείας Αγκύρας προς το υπουργείο Εξωτερικών στο Κάιρο, στις 27 Δεκεμβρίου 1943– του μεγαλύτερου αριθμού των πρακτόρων μας (εννοεί του προξενείου).

Στο ίδιο έγγραφο ο Έλληνας πρεσβευτής διαμαρτύρεται για το ότι ο Γεωργιάδης παραλείπει, όπως προέκυπτε από τις υποχρεώσεις του, να ενημερώνει για τις κινήσεις του τον πρόξενο και, δι' αυτού, την ελληνική πρεσβεία, ερχόμενος, μέσα από επικίνδυνες αποστολές για τον ίδιο και την αξιοπιστία της πρεσβείας έναντι των τουρκικών αρχών, σε επαφή με τους αντάρτες στην περιοχή του Έβρου.

Σε άλλο έγγραφο, του διευθύνοντος το προξενείο Αδριανουπόλεως προς τον Έλληνα πρεσβευτή, ο Γεωργιάδης φέρεται να αποκλείει οριστικά στον μεσολαβήσαντα πλοίαρχο της Διεύθυνσης Ειδικών Υπηρεσιών Πολέμου Β.Ν. Τσαγκάρη: «... την παροχή πληροφοριών στρατιωτικής φύσεως εις

το ελληνικόν προξενείον επί τω λόγω ότι η Ελληνική Υπηρεσία Πληροφοριών Καΐρου, η οποία συγκεντρώνει τας τιαύτας φύσεως πληροφορίας ευρισκομένη εις στενάς σχέσεις προς άλλην παρεμφερή συμμαχικήν υπηρεσίαν, θα επέτρεπε δήθεν να σφετερισθή το έργον της Αμερικανικής Υπηρεσίας».

Είναι σαφές ότι, λέγοντας άλλη συμμαχική υπηρεσία, ο Γεωργιάδης δεν εννοούσε παρά την αντίστοιχη Υπηρεσία της Μ. Βρετανίας⁷. Φαίνεται λοιπόν ότι η σύγκρουση των μυστικών υπηρεσιών των Συμμάχων είχε αρχίσει νωρίτερα από το 1945. Πάντως, η έντονη παρουσία αμερικανών αξιωματικών στον Έβρο την περίοδο αυτή, έπειτα μάλιστα από συμφωνία των Βρετανών και του αρχηγείου της OSS στο Κάιρο, συνιστά άλλη μία ιδιομορφία της αντίστασης στην περιοχή.

Η «απείθεια», ωστόσο, του Γεωργιάδη να συμμορφωθεί τόσο στις συστάσεις της ελληνικής πρεσβείας όσο και της αμερικανικής κυβέρνησης συμβάδιζε με την αυτονόμηση της ηγεσίας του ΕΑΜ Έβρου, που ακολουθούσε τη δική του ανεξάρτητη και ιδιόμορφη πορεία

την ίδια περίοδο. Πράγματι, η αμερικανική κυβέρνηση, παρά την αρχική της απόφαση να «αποσύρει» τον ελληνοαμερικανό αξιωματικό, φέρεται να επισπεύδει την επιστροφή του με υπόμνημά της προς την ελληνική κυβέρνηση Καΐρου στις 12 Ιουλίου του 1944, καθώς πληροφορείται από το Γραφείο της OSS στην Κωνσταντινούπολη ότι οι προσφερθείσες από τον Γεωργιάδη υπηρεσίες, ενώ βρισκόταν στην Αδριανούπολη, όχι μόνο προς την OSS αλλά προς όλες τις μυστικές Υπηρεσίες των Συμμάχων αποδείχθηκαν έως τότε ανεκτίμητες και γι' αυτό η επάνοδός του στο προξενείο κρίνονταν παραπάνω από επείγουσα. Όπως πολύ σωστά σημειώνει η Αγγελική Λαΐου⁸ «... η περιοχή του Έβρου ήταν αποκομμένη από την υπόλοιπη Ελλάδα, εφόσον η επικοινωνία έπρεπε να γίνεται ή από τη θάλασσα ή μέσα από την πολύ επικίνδυνη βουλγαροκρατούμενη Θράκη και Ανατολική Μακεδονία». Αυτός ήταν και ο πραγματικός λόγος για τον οποίο το αντάρτικο αναπτύχθηκε με τρόπο καθ' όλα ιδιότυπο και ανεξάρτητο από οποιαδήποτε κεντρική καθοδήγηση μέχρι τον Φεβρουάριο του 1944. Μάλιστα, η Αγγελική Λαΐου αναφέρει ότι μόνο το έντυπο υλικό έφτανε στον Έβρο από την Καβάλα. Ωστόσο, από έγγραφα που βρέθηκαν στο αρχείο ΥΠΕΞ προκύπτει καθαρά ότι ο Γεωργιάδης προμήθευε τους αντάρτες με χαρτί πολυγράφου το οποίο προοριζόταν για εκτύπωση προκηρύξεων. Άλλωστε για βοήθεια στους αντάρτες κατηγορεί τον Γεωργιάδη και ο Έλληνας πρόξενος, σημειώνοντας χαρακτηριστικά: «... Προτιθέμενος να τοποθετήσει εντός του Νομού Έβρου πράκτορας προς λήψιν πληροφοριών και ίνα εξασφαλίση την συγκατάθεσιν προς τούτο και συνεργασίαν της εκεί ανταρτικής οργανώσεως του ΕΑΜ, περί τα μέσα

Δεκεμβρίου 1943, ο κ. Γεωργιάδης ήλθε εις συμφωνίαν με την οργάνωσιν ταύτην εις την οποίαν αποστέλλει έκτοτε εις αντάλλαγμα τρόφιμα, φάρμακα, είδη ρουχισμού και χρήματα. Η βοήθεια αυτή ως ήτο μοιραίον εγέννησεν απατηλές εντυπώσεις εις τον πληθυσμόν του Νομού Έβρου. Οι μεν ολίγοι γνωρίζοντες ότι η Αμερικανική Υπηρεσία έδρα ανεξαρτήτως της Ελληνικής Προξενικής Αρχής ηρμήνευσαν την πολιτείαν του κ. Γεωργιάδη ως σαφή ένδειξιν των διαθέσεων της Αμερικής έναντι του εσωτερικού προβλήματος της ημετέρας χώρας, η δε μεγάλη μάζα του πληθυσμού αποδίδει την παρεχόμενην εις τους αντάρτας υποστήριξιν εις το προξενείον και επομένως εις πολιτικήν της Ελληνικής Κυβερνήσεως. Αμφότεραι όμως αι ερμηνείαι αυτοί καθ' ην στιγμήν τα πνεύματα εν τω Νομώ είναι εξημιμένα εκ της τελευταίας ανταρτικής ενταύθα δράσεως και δε εκ της εκτελέσεως υπό του ΕΑΜ του Ταγματάρχου Σταθάτου, δεν συντελούν εις τον κατευνασμόν της κοινής γνώμης και εις την επιδιωκόμενην συμφιλίωσιν...».

Το ΕΑΜ Έβρου διένυε την περίοδο εκείνη την πιο κρίσιμη φάση της Ιστορίας του. Η πορεία του σηματοδεύτηκε από την προσωπικότητα του αρχηγού του, του Οδυσσέα, ενός έξυπνου και ικανού μαχητή με ελάχιστη μόρφωση, αλλά πολύ ισχυρή προσωπικότητα και αδίστακτου τιμωρού για όσους όχι απλώς τολμούσαν, αλλ' ο ίδιος υποψιαζόταν ότι μπορούσαν να του εναντιωθούν. Στην αρχή, ο Γεωργιάδης αναφερόταν πολύ θετικά για τον Οδυσσέα, αλλ' όταν ο τελευταίος αποφασίζει να πνίξει τον Έβρο στο αίμα με εκκαθαρίσεις στις οποίες περιλαμβάνονταν δημοφιλείς και γνωστοί αντιστασιακοί, μεταξύ αυτών και του ταγματάρχη Σταθάτου, το ΕΑΜ αποφάσισε να τερμα-

τίσει την ηγεσία του Οδυσσέα κατηγορώντας τον ως εχθρό του κόμματος και του λαού ενώπιον λαϊκού δικαστηρίου το οποίο και αποφάσισε την εκτέλεσή του. Η σιωπηρή υποψία ότι ο Οδυσσέας ήταν γερμανός ή βούλγαρος πράκτορας, που προέβη σε εκκαθαρίσεις για να εξυπηρετήσει τους σκοπούς του Άξονα, ενισχύεται από το γεγονός ότι παρουσιάστηκε στον Έβρο ως κομματική καθοδήγηση στις 23 Απριλίου 1943, αφήνοντας σε όλους να πιστέψουν ότι δεν ήταν άλλος από τον Μήτσο Παρτσαλίδη. Και πράγματι, το «γεγονός» αυτό έφερε σε πολύ δύσκολη θέση αργότερα το λαϊκό δικαστήριο. Ωστόσο, μόνο όταν έφτασε στον Έβρο ο αντικαταστάτης του Οδυσσέα, ο Αθηνόδωρος Κατσαουνίδης από τις Φέρες, ο οποίος και γνώριζε τον Παρτσαλίδη, αποκλύφθηκε ότι ο Οδυσσέας ήταν στην πραγματικότητα κάποιος άλλος και όχι ο Μήτσος Παρτσαλίδης.

Ωστόσο, η ιστορία του ΕΑΜ Έβρου δεν ήταν μόνο αυτό που μόλις περιγράφηκε.

Το ΕΑΜ είχε αρχίσει να οργανώνει τις πρώτες πράξεις σαμποτάζ στην περιοχή από το 1943. Κι έτσι όπως ήταν αποκομμένο από την υπόλοιπη Ελλάδα υφίστατο και τις λιγότερες φθορές στο εσωτερικό του, δεδομένου ότι τα νέα, καλά ή κακά, καθυστερούσαν πολύ να φτάσουν ως εκεί. Έτσι, όταν η αποτυχία του Ρόμμελ στην Αφρική και το σχέδιο Κιβωτός του Νύε δημιουργούσαν αρκετούς πονοκεφάλους στον Χίτλερ, δίνοντας σε όλους την εντύπωση ότι η έκβαση του πολέμου δεν βρισκόταν μακριά κι έπρεπε γι' αυτό όλοι να νοιαστούν για το μεταπολεμικό status quo, στον Έβρο οι αντάρτες του ΕΑΜ δρούσαν ανενόχλητοι και μακριά από τέτοιου είδους μικροπολιτικές τριβές, μιας και δεν υπήρχε άλλη αντάρτικη ομάδα που να

Από αριστερά, ο Αλέκος Γεωργιάδης, της Αμερικανικής Υπηρεσίας Πληροφοριών με έδρα την Αδριανούπολη. Ο Αλέκος είναι ο πρώτος που ήρθε σε επαφή με τους αντάρτες και έφερε την τετραμελή ομάδα των αμερικανών συνδέσμων αξιωματικών. Οι πρώτοι αντάρτες: Θεόδωρος Μήτιας, ή Μοράβος, Φαρφάρας, από το χωριό Θηρέα Έβρου, Βαϊτσας Μπουτζαράνας, ή Τηλέμαχος. Με τα στρατιωτικά στο μέσο ο τούρκος αξιωματικός που βοηθούσε τον Αλέκο να περνά τα σύνορα Τουρκίας-Ελλάδας και τους αντάρτες να έρχονται σε επαφή με τον Αλέκο στην Αδριανούπολη. Δεξιά, του τούρκου αξιωματικού με την τραγιάσκα, ο σύνδεσμος του Αλέκου, Καρακατσάνης.

τους αντιπολιτεύεται. Όχι ότι δεν έγιναν προσπάθειες για τη δημιουργία αντίπαλου στο ΕΑΜ αντάρτικου. Αντίθετα μάλιστα. Προσπάθειες κατέβαλαν τόσο οι Γερμανοί με την οργάνωση Ταγμάτων Ασφαλείας (που απέτυχε), όσο και οι Βρετανοί. Όσο για το επιχείρημα της κυρίας Λαΐου, ότι ακόμα και το ελληνικό προξενείο προσπάθησε κάτι τέτοιο προκειμένου να αντιπαραταχθεί στο ΕΑΜ, τη διαβεβαιώ ότι από τα έγγραφα που έχει στη διάθεσή του το αρχείο ΥΠΕΞ, και είναι πολλά, από πουθενά δεν προκύπτει κάτι τέτοιο. Αντιθέτως, οι σχέσεις προξενείου και ελλήνων ανταρτών δεν ήταν κακές, τουλάχιστον μέχρι να φθάσει εκεί ο Γεωργιάδης και τότε πάλι χάλασαν, εξαιτίας του υπερβολικού ενδιαφέροντος που επέδεικνε η OSS προς τους αντάρτες, δημιουργώντας κατά

τον έλληνα πρόξενο πλαστές και δυσμενείς για τη βασιλική κυβέρνηση Καΐρου εντυπώσεις στο λαό, αφού έτσι γινόταν αντιληπτό ότι οι ΗΠΑ ενίσχυαν το ΕΑΜ, δίνοντάς του προφανώς πολιτική κάλυψη και ενθάρρυνση ακόμα και μετά τον πόλεμο. Αυτός ήταν και ο λόγος που πολλοί αντίπαλοι του ΕΑΜ κατέφυγαν από το φόβο αντιποίνων στα βουνά κι ετοιμάζονταν να διαφύγουν στην Τουρκία. Το ελληνικό προξενείο γνώριζε τις κινήσεις αυτές και πολλαπλασίαζε τις αναφορές του στην κυβέρνηση του Καΐρου, εκφράζοντας ακόμα και την απελπισία του για το χάος που είχε δημιουργήσει η παρουσία του συγκεκριμένου πράκτορα της OSS στην περιοχή.

Για άλλη μια φορά, όμως, ο Γεωργιάδης θα φέρει σε δύσκολη θέση τον πρόξενο. Θα καταφέρει μετά την επανάκαμ-

πή του τον Ιούλιο του 1944 –σε εκείνο το διάστημα μάλιστα δεν χρησιμοποιούσε το γραφείο που του είχε παραχωρηθεί στο προξενείο, αλλά χώρους της τουρκικής αντικατασκοπίας– να πείσει όσους φοβήθηκαν και κατέφυγαν στα βουνά να επιστρέψουν στα σπίτια τους και να πυκνώσουν τις τάξεις του ΕΑΜ για το καλό του τόπου τους. Ο Σεπτέμβρης του 1944 ήταν ο μήνας που το ΕΑΜ Έβρου έγραψε τις πιο λαμπρές σελίδες της ιστορίας του. Έχοντας εφοδιασθεί με τρόφιμα, ρούχα και τέλει εξοπλισμό από τον Γεωργιάδη και διαθέτοντας πάνω από 500 μαχητές, εγκαινιάζει μία σειρά αλυσιδωτών πράξεων-σαμποτάζ υπό τον ταγματάρχη Κέλλη που μέσα σε δέκα μέρες τρελαίνει κυριολεκτικά τους Γερμανούς με καταστροφές και δολιοφθορές σιδηροδρομικών και τηλεγραφικών γραμμών

Από
αριστερά,
με το
μακρύ-
καννο, ο
σύνδεσμος
του
Αλέκου,
Καρακα-
τσάνης,
δίπλα του
ξεσκού-
φωτος
ο Αλέκος,
ανάμεσα
σε τρεις
οπλισμέ-
νους
χωρικούς
που δίνουν
τη μάχη της
σοδειάς.

κατά τις οποίες σκοτώθηκαν πάνω από 150 Γερμανοί και γύρω στους 200 συνελήφθησαν αιχμάλωτοι, ενώ όλος ο εξοπλισμός τους περιήλθε στα χέρια των ανταρτών. Φαίνεται ότι ήταν τόσο ο ενθουσιασμός των ανταρτών που μερικές πράξεις σαμποτάζ οφείλονταν σε πρωτοβουλίες για τις οποίες δεν υπήρχε εντολή της ηγεσίας του, η οποία και αναγκάστηκε να εκτελέσει τρεις για παραδειγματισμό προκειμένου να αποκτήσει ξανά τον έλεγχο της καταστάσεως!

Η αντιστασιακή αυτή έκρηξη του ΕΑΜ Έβρου δεν συνέπεσε απλώς με την επανάκαμψη του Γεωργιάδη στην περιοχή, αλλά ήταν ακριβώς αποτέλεσμα της πολύ συστηματικής δουλειάς που επεδίωξε μόλις ξαναπάτησε το πόδι του στον Έβρο.

Να πώς περιγράφει στις 9 Ιουλίου 1944 σε απόρρητη έκθεσή του ο διευθύνων το προξενείο Γ. Καλούτσης την επιστροφή του Γεωργιάδη:

«Ο κ. Γεωργιάδης το απόγευμα της ημέρας τής ενταύθα αφίξεώς του διεπεραιώθη εις την εν Έβρω γνωστήν νησίδα, επέστρεψε δ' εκείθεν την επομένη,

κομίζων το συγκεντρωθέν εκεί πληροφοριακόν υλικόν. Εξ αυτού όμως ουδέν ανεκοίνωσεν εις το Προξενείο πλην της "Θρακικής Φωνής", οργάνου του ΕΑΜ Έβρου, και του "Αστέρος Έβρου", οργάνου του Κ.Κ.Ε. Έβρου, αντίγραφα των οποίων διεβιβάσθησαν υμίν.

»Τέλος την παρελθούσαν Κυριακήν, 23ην λήγοντος μηνός, μετέβη εις τα ανταρτικά λημέρια Έβρου, οπόθεν επέστρεψε την παρελθούσαν Τετάρτην, 26ην λήγοντος. Απέφυγεν όμως πάλιν επιμελώς ν' ανακοινώση λεπτομερείας σχετικές προς το ταξιδίδιόν του αυτό, ως και τον σκοπόν αυτού. Ανέφερε μόνον υπό τύπον γενικόν τα εξής:

1. Παρά τω Αρχηγείω των Ανταρτών του Ε.Α.Μ. Έβρου ευρίσκονται νυν τρεις Αμερικανοί, σύνδεσμοι της εν Καϊρω Αμερικανικής Υπηρεσίας sabotage.

2. Η τελευταία αυτή υπηρεσία έχει εφοδιάσει το Ε.Α.Μ. Έβρου με περίσσειαν οπλισμού. Ούτω όχι μόνον ολόκληρον το Ανταρτικόν Σώμα Έβρου, υπερβαίνον τους πεντακοσίους (500) άνδρας είναι επαρκώς και αρτίως εξοπλι-

σμένον, αλλ' υπάρχει και απόθεμα εφοδίων, δι' ων εξοπλίζονται αρτίως και οι νεωστί κατατασσόμενοι.

3. Η οργάνωσις του Ε.Α.Μ. Έβρου είναι αρτιοτάτη από πάσης φύσεως.

4. Το Ε.Α.Μ. κατακτά ολοέν και ταχέως έδαφος παρά τω πληθυσμώ Έβρου.

5. Έπεισεν (ο κ. Γεωργιάδης) περί τους τριακοσίους (300) εθνικόφρονες νέους του Έβρου -κρυπτομένους εκ φόβου των ανταρτών και ετοιμούς να διαρρεύσουν εις Μ. Ανατολήν- όπως καταταγώσιν εις τας εκεί ελληνικάς δυνάμεις, έπεισεν αυτούς ότι ο φόβος των είναι αστήρικτος και τους προέτρεψε να επανέλθωσιν εις τα χωρία των.

»Γενικώς ειπείν ο κ. Γεωργιάδης επέστρεψεν εκ Κωνσταντινουπόλεως δριμύτερος, αφήνων άμα να υπονοηθή ότι ο εκεί προϊστάμενός του επικροτεί πλήρως την ακολουθουμένην ενταύθα πολιτείαν του. Εκ δε του Έβρου επανήλθε κατευχαριστημένος εξ όσων είδε και αντελήφθη εκεί...».

Ο Γεωργιάδης θα εγκαταλείψει τον Έβρο με εντολή και ευαρέσκεια της Υπηρεσίας του

για το παραχθέν έργο γύρω στα τέλη Μαΐου του 1944. Η OSS έκρινε ότι το δίκτυο πληροφοριών που ο Γεωργιάδης είχε στήσει ήταν πια άχρηστο και πολύ δαπανηρό κι ότι στο εξής αυτό μπορούσε άριστα να λειτουργεί μέσα από τις τάξεις του ΕΑΜ ώστε να φθάνουν χρήσιμες στρατιωτικές πληροφορίες στα συμμαχικά στρατηγεία της Μ. Ανατολής. Ο Γεωργιάδης, ευχαριστημένος και δικαιωμένος, θα επισκεφθεί τον Μάιο του 1944 τον διευθύνοντα το ελληνικό προξενείο και θα του προτείνει «ν' αγοράσει» το υπ' αυτού προσφερόμενο δίκτυο για τη συντήρηση του οποίου και μόνο χρειαζόνταν 5.000 τουρκικές λίρες το μήνα. Ο διευθύνων το προξενείο θα εκφράσει την οργή του σε σχετικό έγγραφό του προς τον έλληνα πρεσβευτή στην Άγκυρα για την κίνηση αυτή του Γεωργιάδη, που δεν μπορούσε να καταλάβει εάν τον κοροϊδευε, ή αγνοούσε πραγματικά πόσο ο ίδιος είχε δυσχεράνει τον βαθμό επικοινωνίας ή και εμπιστοσύνης του ΕΑΜ προς το ελληνικό προξενείο.

Φοβούμενη ότι παρασύρομαι από το πλήθος των εγγράφων και των πληροφοριών που είναι αδύνατο να χωρέσουν στην περιορισμένη έκταση ενός άρθρου, θα καταλήξω διατυπώνοντας συμπερασματικά τα εξής:

Η περίπτωση Γεωργιάδη αποτελεί τυπική ίσως περίπτωση πράκτορα που ήξερε να κάνει καλά τη δουλειά του. Ο στόχος του ήταν να οργανώσει την Αντίσταση στον Έβρο που είχε μείνει χωρίς καθοδήγηση και εξοπλισμό και να προχωρήσει σε πράξεις δολιοφθοράς, προκειμένου να εμποδίσει την εμπορική επικοινωνία με πρώτες ύλες Τουρκίας-Γερμανίας.

Άλλοι, όπως ο έλληνας πρόξενος -σε απόρρητη έκθεσή του τον Φεβρουάριο του 1944- θα τον κατηγορήσουν ως θερμό θιασώτη του ΕΑΜ που έχει αν-

τονομηθεί και αποσχισθεί από την Υπηρεσία του. Μάλιστα, σε άλλη έκθεσή του, τον Μάιο του 1944 ο ίδιος υπηρεσιακός παράγοντας θα φθάσει να τον νομίσει και πράκτορα των Βουλγάρων, μιας και οι πληροφορίες που έχει λένε ότι ο Γεωργιάδης έφερε σε επαφή τους έλληνες αντάρτες με βούλγαρους αξιωματικούς. Στην πραγματικότητα, ναι μεν συνέβη αυτό, αλλά η δεξιοτεχνία του αξιωματικού της OSS ήταν τέτοια που είχε καταφέρει να επεκτείνει το δίκτυό του και επί βουλγαρικού εδάφους και να έλθει σε επαφή με αξιωματικούς του στρατού, οι οποίοι ήταν αντίθετοι στην πολιτική της χώρας τους και του Άξονα, και ανέλαβαν μια επιτυχή, όπως αποδείχθηκε οργάνωση ενεργειών δολιοφθοράς μέσα στη Βουλγαρία.

Ο Γεωργιάδης κάποια στιγμή βρέθηκε να έχει πρόβλημα και με τους ίδιους τους αντάρτες που παρά λίγο να τον εκτελέσουν, όταν τα αμερικανικά αεροπλάνα έριξαν μεν με αλεξίπτωτα (αρχές Μαΐου 1944) βαρύ οπλισμό γι' αυτούς, χωρίς όμως να τους εφοδιάσουν με τα ουραία τμήματα των όπλων, σφαίρες ή χειροβομβίδες, μετατρέποντας έτσι σε άχρηστο όλον τον εξοπλισμό που τους είχε υποσχεθεί. Στην πραγματικότητα, ο τρόπος μεταφοράς του υλικού με δύο αποστολές -με κόπο τους έπεισε ο Γεωργιάδης ότι τα υπόλοιπα θα έφθαναν με πλοίο από το Κάιρο και ότι απλώς δεν εγνώριζε ακόμα σε ποιο σημείο θα έπιανε το πλοίο- γινόταν βέβαια για λόγους ασφαλείας, από φόβο μήπως «πέσουν» τα εφόδια στα χέρια του εχθρού. Στην περίπτωση εκείνη δεν διακινδύνευσε μόνο ο Γεωργιάδης αλλά δύο ακόμα αμερικανοί ασυρματιστές και ο ταγματάρχης Κέλλης, τον οποίο καθόλου μάλιστα δεν συμπαθούσαν οι αντάρτες γιατί όχι μόνο έκρυβε την ελληνική καταγωγή του,

Κάτοικοι της Νέας Βύσσης Ορεστιάδας. Μέσα στο αμάξι με τραγιάσκα, ο Αλέκος Γεωργιάδης. Με τα γυαλιά και το όπλο στο χέρι ο Ελληνοαμερικανός που έφερε ο Αλέκος από την Αδριανούπολη για να προωθηθεί στη Βουλγαρία για σύνδεση με τους βούλγαρους αντάρτες, προς εξοπλισμό τους. Και, σε συνέχεια, με την βοήθεια των Βουλγάρων, να έρδει σε επαφή με τους ρουμάνους παρτιζάνους.

αλλά έλεγε και από πάνω ότι στην Ελλάδα δεν θα γύριζε ποτέ ακόμα κι αν ήταν να τον κάνουν πρωθυπουργό ή βασιλιά! (έγγραφο με Α.Π. 314 11.5.44).

Αν και τυπικές οι σχέσεις του Γεωργιάδη με τις μυστικές υπηρεσίες της Τουρκίας, φαίνεται ότι και σ' αυτές δεν ήταν λίγα τα προβλήματα που δημιουργήσε, όπως προκύπτει από αμερικανική έκθεση.

Ότι και να ήταν ο Γεωργιάδης, ένα είχε σημασία για την ιστορία του πολέμου στον Έβρο: Ο ρόλος του ήταν καταλυτικός στην πορεία των γεγονότων ακόμα και αν η στάση του κινδυνεύει να κατανοηθεί μονοσήμαντα ότι ξέφευγε από τη «γραμμή» της OSS. Δούλεψε με κέφι και ενθουσιασμό κι αυτό ίσως ξενίζει προκειμένου για τη συμπεριφορά ενός αξιωματικού Ειδικής Υπηρεσίας. Την 1η Μαρτίου του 1944 έγραφε στην Υπηρεσία του:

*Dear Young
I am sorry but my enthusiasm is*

too great dew to new developments among the Antarties. You see I feel good because I played a part in it however small. I hope my enthusiasm will not be in vain.

Ο ρόλος του στην ισχυροποίηση του ΕΑΜ Έβρου δεν ήταν ωστόσο μικρός. Αντίθετα ήταν πολύ μεγάλος. Είχαν ανάγκη οι Σύμμαχοι από ένα γερό ΕΑΜ στην περιοχή κι αυτή ήταν η αποστολή του Γεωργιάδη εκεί. Όταν τα γερμανικά στρατεύματα άρχισαν ν' αποσύρονται απ' τον Έβρο, ο νομός περιήλθε στους αντάρτες, οι οποίοι αποτέλεσαν το 81ο Σύνταγμα του ΕΛΑΣ.

Με την περιγραφή των γεγονότων αυτών προσπάθησα να περιλάβω -παραλείποντας από αδυναμία χώρου άλλα, πάντως όχι δευτερεύοντα- τον αντίλογο των ελληνικών πηγών στη μαρτυρία Γεωργιάδη και το ΕΑΜ Έβρου στο επιστημο-

νικό άρθρο της κ. Αγγελικής Λαΐου που χρησιμοποίησε τα αμερικανικά αρχεία πάνω στο ίδιο θέμα. Και να δώσω ένα μικρό παράδειγμα του πώς μπορεί να αξιολογηθεί καλύτερα η κατάσταση και να στηθεί απ' την αρχή εκείνο το κομμάτι του χάρτη που η εικόνα του έφτανε αποσπασματικά ως εμιάς. Τελικά, η έλλειψη συνεργασίας των Συμμάχων σε συνθήκες πολέμου, η ανεξέλεγκτη δράση των μυστικών υπηρεσιών (σας παραπέμπω εμμέσως στο βιβλίο του Barry Rubin *Istanbul Intrigues. A true life Casablanca*) η ανθρώπινη αδυναμία και η απόλυτη αλαζονεία των πρωταγωνιστών της Ιστορίας, όλα βρίσκουν μια θέση στη μικροκοσμική αυτή μελέτη μιας Ελλάδας στα πρόθυρα του εμφύλιου σπαραγμού.

ΕΠΙΜΥΘΙΟ

Από φακέλους που ταξινομήθηκαν μετά την παρουσίαση του θέματος σχετικά με τη δράση του ΕΑΜ στον Έβρο, επι-

βεβαιώνεται ότι ο ρόλος του Αλέκου Γεωργιάδη και της O.S.S. ήταν κάτι από παραπάνω επικουρικός στην οργάνωση και τη στήριξη της ελληνικής Αντίστασης.

Τα κείμενα έξι εκθέσεων του Γεωργιάδη, όλα με ημερομηνία 9 Σεπτεμβρίου 1944, που έστειλε από την Κωνσταντινούπολη μετά την τελευταία επίσκεψή του στον Έβρο, δείχνουν την αγωνία του για την κακομεταχείριση του ελληνικού πληθυσμού από τους Βούλγαρους: «Οι άνθρωποι το βράδυ κινούνται σαν σκιάς. Η Οχράνα παραμονεύει παντού και σπέρνει τον τρόμο. Τούρκοι και Αρμένιοι σιτίζονται όπως και οι Βούλγαροι, λαμβάνοντας μερίδα 400 γραμμάρια ψωμιού ημερησίως, σε αντίθεση με τους Έλληνες που παίρνουν μόλις 300 γραμμάρια, εξαιρετικά κακής ποιότητας ψωμί». Βιασμοί, λεηλασίες σπιτιών, περιουσιών και οικονομικών εγκαταστάσεων που ανήκουν στους Έλληνες συμπληρώνονται με εξαναγκασμό ομήρων σε αμυντικά έργα. Όσοι Έλληνες κατάφεραν να δραπετεύσουν τυφεκίζονταν μαζί με τις οικογένειές τους. Οι αγρότες για να πάνε στους αγρούς έπρεπε να έχουν ειδική άδεια. Αλλά κι εκεί, όταν τους έβρισκαν οι Βούλγαροι να εργάζονται, τους σκότωναν επί τόπου.

Η ασύστολη δράση του Τσαούς Αντών που συνεργαζόταν με τους Βούλγαρους, έχοντας τις ευλογίες των Βρετανών και του ταγματάρχη Μύλλερ, έκανε τον Γεωργιάδη να φέρεται πιο αποφασισμένος να αποκαλύψει τον ύποπτο ρόλο της Intelligence Service που ήλεγχε ως και το προξενείο Αδριανουπόλεως.

Είναι αδύνατο να χωρέσουν συμπληρωματικά σε μία αναζήτηση όλα αυτά τα στοιχεία.

Συμπερασματικά, ωστόσο, επιχειρείται η περιγραφή από τις πηγές αυτού του ανθρώπου

που έδωσε τη μοίρα του με τον τόπο μας, υπέφερε αν και αξιωματικός άλλου στρατού, ξένης χώρας για τα δεινά του και χάρηκε για τη λευτεριά της πατρίδας μας.

Σύνδεσμος αξιωματικός πληροφοριών του στρατηγείου της Μέσης Ανατολής στον τομέα Έβρου, προικισμένος με οξυδέρκεια και μεγάλη μόρφωση, ήταν ψηλός με οβάλ μυωπικά γυαλιά και ανήσυχα μάτια, μιλούσε λίγο αλλά ήταν ευθύς και τα λόγια του πρόδιδαν αποφασιστικότητα και άνθρωπο με ισχυρή θέληση.

Η ζωή του, ένα μυθιστόρημα. Έφτασε στον Έβρο μ' ένα τζιπ που είχαν κυριολεκτικά γαζώσει οι Βρετανοί όταν ο Γεωργιάδης ζούσε τα Δεκεμβριανά στην Αθήνα. Πότε με στολή αμερικανού αξιωματικού, τη δική του στολή, πότε ντυμένος ζητιάνος πάνω σε ξεσαμάρωτο γαιδούρι και πότε με στολή γερμανού αξιωματικού αλώνιζε από την Πράγα, το Βουκουρέστι και τη νότια Βουλγαρία ως την Παλαιστίνη. Το δίκτυο που είχε στήσει ήταν καταπληκτικό. Οι δολιοφθορές σε βάρος του Άξονα που οργάνωσε με το ΕΑΜ συνέβαλαν ώστε η περιοχή του Έβρου να είναι το πρώτο κομμάτι ελληνικής γης που γνώρισε τη γλυκιά χαρά της ελευθερίας.

Ζώντας μέσα σε βαρύ αίσθημα καχυποψίας απ' όλους για το ποιος πραγματικά ήταν, χρειάστηκαν χρόνια ν' αποδειχθεί ότι ο λοχίας που έφυγε με βαθμό ταγματάρχη απ' τη χώρα μας για να γυρίσει στο Πίτσμπουργκ δεν ξέχασε ποτέ τις ρίζες και την αγάπη που τον έδενε με τον τόπο του. Καρπάθιος στην καταγωγή, έζησε τα τελευταία του χρόνια στην Ελλάδα όπου και πέθανε το 1976.

Αδιασταύρωτες πληροφορίες αναφέρουν ότι μερικοί από τους πράκτορες της O.S.S., με φιλελεύθερη παιδεία και αντίληψη όπως ο Γεωργιάδης, γνώ-

ρισαν δύσκολη ζωή έως και διώξεις στην ζοφερή περίοδο του Μακαρθισμού.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. "U.S. and Allied Wartime and Postwar Relations and Negotiations With Argentina, Portugal, Spain, Sweden, and Turkey on Looted Gold and German External Assets and U.S. Concerns About the Fate of the Wartime Ustasha Treasury". Prepared by William Slany, The Historian Department of State with the Participation of Central Intelligence Agency, Department of State, Department of Commerce, Department of the Treasury, Department of Defense, Federal Reserve System, Department of Justice, National Archives and Records Administration, U.S. Holocaust Memorial Museum, June 1998.
2. Αφορούσε στην απορρόφηση του συνόλου παραγωγής χρωμίου της Τουρκίας. Βλ. σελ. 122 έκθεση Eizenstat.
3. Σύμφωνα με εκτιμήσεις των Συμμάχων, οι ανάγκες αυτές δεν ξεπερνούσαν τους 40 με 45 χιλιάδες τόνους. Βλ. Απόρρητη έκθεση αμερικανικής πρεσβείας στην Άγκυρα "Summary of Goods Exported From Turkey to Europe in 1943", March 6, 1944 RG 59, Lot 55 D 643, Office of Near Eastern Affairs, Subject Files Relating to Economic Affairs, 1947-51, Box 4; "Ferro Alloys and Their Effect on Steel in the German War Industry, 1943 and 1944", June 1944, RG 169, Office of the Administrator, Records Analysis Division, Research Reports and Studies, Box 13. Υποκλαπέντα μηνύματα του πορτογάλου πρεσβευτή στην Τουρκία στο ΥΠΕΞ της χώρας του τον Μάρτιο 1943, αντίγραφο του οποίου είχε στη διάθεσή της η αμερικανική κυβέρνηση, ανέφεραν ότι η

γερμανοτουρκική εμπορική συμφωνία του 1941 προέβλεπε την αποστολή 180 χιλ. τόνων χρωμίου στη Γερμανία, αλλά ουσιαστικά μόνο οι 20 χιλ.

τόνοι παρελήφθησαν, κι αυτό χάρις στη Μ. Βρετανία που είχε πετύχει "some additional advantage" και όχι επειδή είχε μειωθεί η εγχώρια εξόρυξη, όπως τουλάχιστον φάνηκε να ισχυρίζονται οι τουρκικές αρχές στη Γερμανία.

(Τηλεγραφήματα 62 and 66, Μάιος 24 και Μάιος 27, 1943, από την Άγκυρα στη Λισσαβόνα, RG 457, Historic Cryptographic Collection, Pre-World War I Through World War II, Diplomatic Message Translations, Box 369).

4. "Production and Preemption of Chrome in Turkey", pp. 13-17, RG 169, Office of the Administrator, Records Analysis Division, Research Reports and Studies; "Preclusive Operations in the Neutral Countries in World War II", March 20, 1947, ibid., Historical Monographs Prepared Outside the Division, Box 5; Hull Memoirs, vol. II, pp. 1371-1372.
5. Βλ. τηλεγράφημα αμερικανού πρεσβευτή με αρ. 1716 από την Άγκυρα (18.10.1943) και με αρ. 1216 (22.11.1943) Foreign Relations 1943 vol. IV p.p. 1146 και 1167.
6. Office of Strategic Services (OSS).
7. Για την οποία ο Γεωργιάδης, σύμφωνα με έκθεση του έλληνα πρεσβευτή στην Άγκυρα (23.2.1944), έτρεφε άσπονδο μίσος.
8. Αγγελική Λαΐου «Αντάρτες και συμμαχικές αποστολές στον γερμανοκρατούμενο Έβρο: η μαρτυρία του Αλέκου Γεωργιάδη». Πρακτικά του Α' Διεθνούς Ιστορικού Συνεδρίου Σύγχρονης Ιστορίας. Η Ελλάδα 1936-44. Δικτατορία-Κατοχή-Αντίσταση. Μορφωτικό Ινστιτούτο ΑΤΕ. Αθήνα 1989.

ΔΩΣΑΜΕ

Ξέρετε τι λένε οι πασόκοι στα χωριά; «Ο Συνασπισμός έχει εξασφαλίσει την είσοδό του στη Βουλή, οπότε γιατί να τον ψηφίσετε; Ενώ εμείς κινδυνεύουμε. Ψηφίστε μας». Σαν επιχείρημα του καραγκιόζη μου φαίνεται αυτό: κορώνα χάνεις, γράμματα κερδίζω. Για να μην έχετε αγωνία για το αποτέλεσμα των εκλογών, σας λέω πως κάποιο κόμμα προηγείται ήδη 3%. Οπότε δεν χρειάζεται καμμία ψήφο δική μας. Ποιό προηγείται; Πάρτε με τηλέφωνο να σας το πω.

ΜΑΖΕΨΤΕ ΤΟΝ

Το ανατριχιαστικό ύφος Λαλιώτη προκαλεί αισθήματα αποστροφής. Βρίζει, φωνάζει, απειλεί. Ο κ. Λαλιώτης ντροπιάζει τη λεγόμενη "γενιά Πολυτεχνείου", προκαλώντας άλλοτε θλίψη και άλλοτε οργή. Και αποδεικνύει την ουσιαστική έκπτωση του πολιτικού λόγου στη μεταπολιτευτική Ελλάδα. Ποτέ κανείς δεν θα σκεφτόταν στο παρελθόν να αποκαλέσει τον πολιτικό του αντίπαλο "ψευταράκο" ή "Τζέκιλ και Χάιντ". Προκειμένου να κρατήσουν τις καρέκλες τους δεν υπολο-

γίζουν τίποτα πλέον. Τα παραμύθια περί δήθεν "εκσυγχρονισμού" καταρρέουν αυτές τις τελευταίες μαύρες μέρες.

ΨΙΤ, ΓΚΑΡΣΟΝ

Ο κ. Σημίτης μπήκε στην εβδομάδα των εκπώσεων. Μοιράζει δεκαχίλιαρα δεξιά και αριστερά και μάλλον θυμίζει τον φουκαρά τον Ράλλη, που λίγο πριν το '81 έδωσε αύξηση 10%. Ευχαρι-

στούμε για το φιλοδώρημα, αλλά μας λείπουν πολύ περισσότερα. Μας λείπουν 99 για να τις κάνουμε εκατό που έλεγε και ο Φέρμας.

ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΛΙΑΣ

Ο κ. Πρετεντέρης λέει πως υπάρχουν κάποιοι αριστεροί που χοροπηδάνε δίπλα στον Καραμανλή και του ζητάνε να ρίξει τον Σημίτη, για να κάνουν μετε-

κλογικό πλιάτσικο. Εκ στόματος κοράκου κρα βεβαίως. Θα δούμε ποιό θα χοροπηδάνε δίπλα στην όποια εξουσία από τη Δευτέρα. Τα σάλια τους έχουν ήδη αρχίσει να τρέχουν.

ΣΕ ΘΕΣΗ ΜΑΧΗΣ

Στην Ιλεάνα Τούντα έκαναν πάρτυ οι πρώην αριστεροί που ψηφίζουν Σημίτη και Τσουκάτο. Μετεκλογικώς άκουσα πως θα μαζευτούν στη Σφενδόνα, όπου θα γίνει και η συνεδρίαση του εκτάκτου συνεδρίου του ΠΑΣΟΚ.

ΠΕΣ ΜΟΥ ΤΟΝ ΦΙΛΟ ΣΟΥ

Ποιος φωστήρας της επικοινωνίας, ήθελα να ξέρω, είπε στους πασόκους να βγάλουν σποτ με δηλώσεις του Μπλερ και του Σρέντερ, που μας συμβουλεύουν να ψηφίσουμε ΠΑΣΟΚ και Σημίτη; Νομίζουν πως αυτά τα άτομα είναι τα πλέον δημοφιλή στην Ελλάδα; Δεν ξέρουν πως οι Έλληνες μόλις βλέπουν άγγλο ή γερμανό πρωθυπουργό βρίζουν και αλλάζουν κανάλι; Τόσο πολύ έχουν χάσει την επαφή με τον κόσμο;

ΑΙΣΧΟΣ

Έμαθα πως ο κ. Σημίτης παρέστη για πρώτη του φορά στην επέτειο της 25ης Μαρτίου. Κατ' αρχήν δεν μπορώ να το πιστέψω. Είναι δυνατόν ο πρωθυπουργός μας να έχει πέσει θύμα του εθνικισμού; Το αποκλείω. Θα τον είχε κάνει ο κ. Διόδωρος του Βήματος φύλλα και φτερά. Αλλά πάλι, εκλογές είναι, μπορεί να αναγκάστηκε από τους διαφημιστές. Τέτοιες ακρότητες όμως έχουν εκλογικό κόστος. Θα τον μαυρίσει μέχρι και ο κ. Μουζέλης.

ΕΛΑΣΤΟΘΕΙΟ

Σας γράφω κάπως βιαστικά, διότι πάω στο χωριό μου να ψηφίσω. Συνέβη το εξής που με αναστάτωσε: έχω δύο ανηψάκια που σπουδάζουν στο εξωτερικό. Το ένα στη Δανία Θεατρολογία-ήμαρτον μέρες που είναι και το άλλο στο Παρίσι Μπέκετ. Ξαφνικά λοιπόν, ο θεός μου, που είναι ΠΑΣΟΚ, με πήρε τηλέφωνο να τους ειδοποιήσω λέει, νά πάρουν το δωρεάν αεροπλάνο του ΠΑΣΟΚ από την Κοπεγχάγη και το Παρίσι και να έρθουν να ψηφίσουν.

Ο θεός Αγησίλαος είναι και λίγο αφέλης. Θυμάμαι στη χούντα που έβριζε τους μακρυμάλληδες και χαιρόταν που ο Παπαδόπουλος του είχε χαρίσει τα δάνεια. Μετά που ήρθε η αλλαγή πήγε με τον Αντρέα, διότι έλεγε αυτός θα τους βάλει όλους στη θέση τους. Εκεί κόλλησε. Πήρε και κάτι δανειάκια, κάτι ψιλοδουλειές, ήρθε και ο τουρισμός και κονόμησε.

Εντάξει θείε του είπα, θα το κανονίσω. Τους πήρα τηλέφωνο και τους είπα τα καθέκαστα. Χάρηκαν και τα παιδιά με τα τζάμπα του Μαντέλη, διότι λεφτά δεν είχαν να έρθουν και θα χάνανε και τις εκλογές. Ο ένας είναι μέλος του ΚΚΕ και ο άλλος, απ' όσο ξέρω, με τον Μπέκετ τό'χει ρίξει στον Συνασπισμό. Αυτά δεν τα λέμε στο θείο γιατί θα το πάρει κατάκαρδα. Μέχρι και μένα με νομίζει κολλητό του Σημίτη, έτσι σεμνός που είμαι και κρυψίνους.

Απ' όλα αυτά τα εκλογικά τον θείο Αγησίλαο λυπάμαι, που κοιτάζει σαν χαμένος τα debate. Και που θα σκέφτεται απορρημένος πάλι από Δευτέρα όλα εκείνα τα χαμένα χρόνια.

ΕΠΙσημαίνουμε

Ο χώρος της Ριζαρείου απειλείται ξανά

Το «οικόπεδο»* της Ριζαρείου, το «τερπνότατον, προς διασκέδασιν των μαθητών (της Σχολής) περιβόλιον» του Ριζάρη ήδη από το 1844, είναι ένας από τους ελάχιστους πνεύμονες πρασίνου, 18 περίπου στρεμμάτων, στο πολύπαθο κέντρο των Αθηνών.

Ο χώρος έχει παλιά ιστορία: κινδύνευσε για πρώτη φορά στις αρχές του 1974, οπότε το Δ.Σ. της Σχολής τον είχε διαπραγματευθεί για να κτισθεί εκεί ένα πολυώροφο μεγαθήριο-ξενοδοχείο δυναμικότητας 1.500 κλινών και άλλα τινά. Ήδη τότε υπήρξαν φωνές διαμαρτυρίας μεταξύ των οποίων και εκείνες του πατέρα μου και του καθηγητή της Φιλοσοφίας και παλαιού Ριζαρείτη Ι.Ν. Θεοδωρακόπουλου, ο οποίος και έγραψε δριμεία επιστολή στο *Βήμα* της 6ης Φεβρουαρίου. Ανακοινώσεις διαμαρτυρίας εξέδωσαν επίσης τότε η Κοσμητεία Τοπίου και η Ακαδημία Αθηνών.

Η κατεδάφιση των κτιρίων της Σχολής, η οποία είχε ήδη αρχίσει, σταμάτησε με εντολή του χουντικού (!) υπουργού Πολιτισμού και το πράσινο σώθηκε. Το 1979 ο χώρος περιήλθε στην ιδιοκτησία του Δημοσίου. Κινδύνευσε άλλη μία φορά το 1981, αλλά σώθηκε με ομόφωνη απόφαση του Δήμου Αθηναίων και έκτοτε ήταν ένας συμπαθητικά διαμορφωμένος και περιποιημένος κήπος, έως ότου, και μετά από εμφανή έλλειψη περιποίησης, ενέσκηψαν τα έργα του ΜΕΤΡΟ...

Εάν ο χώρος τσιμεντοποιηθεί, τότε, από την οδό Ρηγίλλης μέχρι το ΧΙΛΤΟΝ, σε μία έκταση όπου μέχρι πρότινος υπήρχαν δύο κήποι (του Αγ. Νικολάου, με τρεις προσβάσεις, από πλ. Ρηγίλλης, από οδ. Ρηγίλλης και από Β. Κωνσταντίνου και της Ριζαρείου με πολλές προσβάσεις) **ανοιχτοί στο κοινό επί 24ώρου βάσεως**, τώρα δεν θα υπάρχει πια τίποτε, διότι:

α) Ο χώρος του Λυκείου θα είναι αρχαιολογικός χώρος.

β) Το κουτσουρεμένο υπόλοιπο του άλσους του Αγ. Νικολάου περιλήφθηκε στον χώρο του Βυζαντινού Μουσείου.

γ) Ο χώρος της Ριζαρείου θα τσιμεντοποιηθεί για να γίνει το Μουσείο της κ. Ε. Γουλανδρή και ό,τι τυχόν περισσέψει είναι αυτονόητο ότι θα ανήκει στον χώρο του Μουσείου, όπως ακριβώς επρόκειτο να γίνει και... προ Αριστοτέλους στη Ρηγίλλης.

Συμπέρασμα: περίπου 50 στρέμματα πρασίνου είτε κατεστραμμένα είτε απρόσιτα στο κοινό.

Εμείς οι παλιοί κάτοικοι της περιοχής την οποία πονάμε και αγαπάμε, αγωνιζόμαστε για να σώσουμε αυτά που τόσα χρόνια έδιναν ανάσα και χαρά όχι μόνο σε μας, αλλά και σε πολλούς άλλους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής και σε περαστικούς.

Είναι πραγματικά θλιβερό, ένα Μουσείο, που αναμφισβήτητα όλοι το θέλουμε, να γίνει με θεμέλια τους στεναγμούς των κομμένων δέντρων, ενώ μπορεί κάλλιστα να γίνει αλλού (έστω και σε λιγότερο "good address") και να χειροκροτήσουν όλοι.

Δέσποινα Παπακωνσταντίνου-Διαμαντούρου

(Από την Επιτροπή Αγώνα για την Σωτηρία του Άλσους της Ριζαρείου)

* Εφιστώ την προσοχή στο εξής: «πάρκινγκ» είχε χαρακτηριστεί το άλσος του Αγ. Νικολάου, του οποίου η ύπαρξη δίπλα στο υφιστάμενο πάρκινγκ της Στρατιωτικής Λέσχης και των βουλευτών κ.λπ. της Ν. Δημοκρατίας είχε τεχνιέντως αποκρυβεί και ως πάρκινγκ πέρασε στον πολύ, ανίδεο φυσικά, κόσμο. «Οικόπεδο» αποκαλείται τώρα το τερπνότατον περιβόλιον της Ριζαρείου...

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• **Παρακολουθήστε:** την ημερίδα έρευνας και προβληματισμού αφιερωμένη στο «Γυναικείο Λόγο» που οργανώνεται από την Πανελλήνια Πολιτιστική

Κίνηση στις 14 Απριλίου, 5-9 . 3 0 μ . μ .

στην Αίθουσα Τέχνης

«Κίνηση» (Αιόλου 9 & Πανδρόσου, 1ος όροφος).

• **Δείτε** εκθέσεις ζωγραφικής: παρηγορούν, καλλιεργούν και δίνουν διέξοδο σε όσους νιώθουν έντονο εκλογικό άγχος.

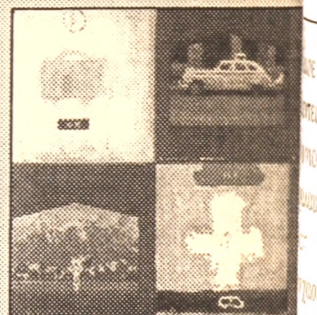
Η τέχνη, λοιπόν, ως παυσίλυπον και αγχολυτικό; Γιατί όχι;

— Κώστας Παπανικολάου, Γκαλερί Ζουμπουλάκη (πλατεία Κολωνακίου 20) ως τις 22 Απριλίου.

— Άννα Μανέτα, Επίκεντρο (Αρμοδίου 10, Βαρβάκειος πλατεία) ως τις 16 Απριλίου.

— Αριστείδης Βλάσσης, Χώρος Τέχνης Περιπλάνηση (Δούσμανη 5, Γλυφάδα) ως τις 12 Απριλίου.

• **Απολαύστε:** την «Φωτοζωή» της Ιωάννας Ράλλη. Έκθεση φωτογραφίας στην αίθουσα τέχνης «Νέες Μορφές» (Βαλαωρίτου 9) και συγχρόνως το ομότιτλο βιβλίο (εκδ. Ολκός) που συγκροτείται από τις φωτογραφίες της καθώς και κείμενα της ποιήτριας Κατερίνας Αγγελάκη-Ρουκ.

8ο ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΝΕΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΣΤΩΝ ΛΑΡΙΣΑΣ

Μια σειρά από μη προβλέψιμες δυσκολίες ήρθαν να προστεθούν στις προβλέψιμες, έτσι ώστε η φετινή διοργάνωση να δείχνει λίγο «κουρασμένη» σε σχέση με τις αμέσως προηγούμενες χρονιές. Κάτι η γιορτή του Ευαγγελισμού (που στην επαρχία –ευτυχώς– εξακολουθεί να μετράει, κάτι το ντέρμπι των «αιωνίων» (Ολυμπιακού-ΠΑΟ), κάτι η προεκλογική ομιλία του Σημίτη στη μεγάλη πλατεία της πόλης, πού, λοιπόν, καρδιά και πού κόσμος για να τιμήσει... «νέους κινηματογραφιστές»!

Όλα αυτά ήρθαν και κάθισαν σαν κερασιά πάνω στην αίσθηση μιας... μπαγιάτικης τούρτας. Η τυποποίηση, οι (καρμπόν) επαναλήψεις και η «εκ των ενόντων» διαχείριση δεν αποτελούν προωθητικές μηχανές ενός (νεαρού ακόμα) φεστιβάλ, έστω και στην περιφέρεια. Άλλωστε στην περιφέρεια ανήκει και αυτό της Δράμας. Και με δυσκολότερα, μάλιστα, προβλήματα υποδομής (π.χ. ξενοδοχεία, μικρότερη πληθυσμιακή στέρνα για την άντληση θεατών, κ.λπ.). Αυτό δεν σημαίνει ότι οι διοργανωτές του λαρισινού φεστιβάλ δεν αγαπάνε τη διοργάνωσή τους. Δεν θα είχε νόημα κάτι τέτοιο, ούτε αυτοί έδειξαν τέτοια

σημάδια. Οποσδήποτε, όμως, η «αγάπη» από μόνη της δεν είναι μαγικό μαντζούνι που θεραπεύει «πάσαν νόσον...». Αν οι τοπικές αρχές θέλουν αυτό το φεστιβάλ να περάσει στην απέναντι όχθη από αυτή του ερασιτεχνισμού, να γίνουν πιο γενναιόδωρες. Οι οργανωτικές δομές να επανεξετάσουν τις λειτουργικές επάρκειές τους «άνω κάτω και πλαγίως». Η κατά τ' άλλα συμπαθέστατη κ. Βίκυ Κουλιανού (και αιωνίως τρακαρισμένη) δεν ήταν, νομίζουμε, η καλύτερη επιλογή παρουσιάστριας. Όμορφα κορίτσια έχει και η Λάρισα που δεν θα σκεφτόντουσαν να παρουσιάσουν τη γιορτή με μαύρες μπότες ιππασίας, ούτε να μας αιφνιδιάσουν με το... γαλλομαθέστατο Κοντάκ (ναι, αν δεν καταλάβατε, επρόκειτο για την «κατά κόσμον» Kodak! Αλλά και αυτός ο καταγιγισμός βραβείων τείνει να εξισωθεί με την κατάργησή τους. Τώρα, πάντως, δίνει την εντύπωση διανεμητικού λογαριασμού. Παραβλέπουμε τις διαδικασίες κρίσης...

Τέλος, τι να πούμε για το μεταμεσονύκτιο σώου; Πού να χωρέσει το φεστιβάλ ανάμεσα σε Γκουσγκούνη και Σαπουντζάκη;

Εκεί, όμως, που δεν μπορεί να είναι κα-

νείς μεμφίμοιρος, είναι στην επιλογή των ταινιών από τον διεθνή χώρο. Εκεί η Στέλλα Μπελέση μας αιφνιδιάζει ευχάριστα κάθε χρόνο. Σημαντικός αριθμός από τις επιλογές της ήταν εξαιρετος. Ταινίες όπως το *Μπετόν* (Μπγιόρν Τένικε), *Ψάρι* (Σάρα Σιούτ), *Μπέμπελ Ντολ* (Μπράιαν Κερκ), *Πρόσεχε* (Στεφάν Σον), *Ένα πιάτο ζάχαρη* (Χίλντε βαν Μίγκεμ), *Ανοιχτή αποσκευή* (Σαβιέ Ρεμπόλο), *Ίδιο μέρος ίδια ώρα* (Φάμπιο Ρόσι, Βέρθερ Γκερμοντάρι), *Το γέλιο του δήμιου* (Έλσα Σαμπρόλ), *Ο γάμος της Φανύ* (Ολιβιέ Μπρυνέ), *Ατμάμαξα* (Οντέτ Λοτάν), *Ρουλέτα* (Ρομπέρτο Σαντιάγκο) θα αποτελούσαν επιλογές οποιουδήποτε μεγάλου φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους. Μπράβο της.

Δεν πιστεύουμε, εντούτοις, ότι η αντίστοιχη επιλογή της από το φετινό ελληνικό μενού ήταν η καλύτερη. Πού ήταν, π.χ. οι ταινίες του Παπαγεωργίου, του Λεοντάρη ή της Παπαδόδημα κοντά, βέβαια, σ' αυτές του Μπαφαλούκα και του Γαλανάκη.

Τέλος πάντων, εμείς αισιοδοξούμε γιατί μας διακατέχει η... αντίστροφη αρχή: κάθε πέρσι και... χειρότερα.

Δημήτρης Χαρίτος

B O M B I Δ I A

πολιτιστικής

A Φ Α Σ I A Σ

- Χαίρε μάνα του Καλεντερίδη, που ο γιος σου πήγε με τον Χαλαμπίδη.
- Χαίρε Ζουράρι και μεγάλη σου η χάρη: «Ηταναντία εις ταυτό αγαγούσα» (Ήγουν ΚΚΕ και Ορθοδοξία).
- Πάνω στη σύγχυση χάσαμε και τον κ. Καραγκούννη των μικρομετόχων.
- Ο κ. Λαλιώτης έστειλε τριαντάφυλλα στον Καραμανλή.
- Guns and Roses.
- Το καλό να λέγεται: Η Μαριλένα Κασσιμάτη, επιμελήτρια της Εθνικής Πινακοθήκης, έσθησε υποδειγματικά την έκθεση «Μόναχο-Αθήνα».
- Από τις λίγες φορές που

- επιστημοσύνη και θεαματικότητα συμβαδίζουν.
- Να πάμε!
- Το είπε πάλι ο Μεγάλος! (ο Ευάγγελος, ντε!):
- ΕΝΟΧΗ η ψήφος προς τον ΣΥΝ.
- Τι κάθεστε; Καταργήστε την (τη ψήφο!).
- Το ίδιο έκαναν και στο Μεξικό και στον Άγιο Δομήνικο.
- Το επόμενο (γκριζο) σποτάκι του ΠΑΣΟΚ με αποδέκτη τον ΣΥΝ:
- ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ ΝΑ ΜΗΝ ΥΠΑΡΧΕΤΕ.
- Η πεμπτουσία της Δημοκρατίας!
- Εσχάτως πάντως βλέπω κουρασμένο τον κ. Βενιζέλο (ιδιαίτερα μετά την πέμπτη τηλεοπτική κοκορομαχία

στην ίδια μέρα).

- Αφήστε τα αυτά. Εγώ δεν σας διέκοψα!
- Υπουργέ μου, μήπως πρέπει λίγο να ξεκουραστείς;
- Εξάλλου αγόρασες για 14 δισ. και τη Συλλογή Κωστάκη που θα φτάσει τα 22 δισ. ως την αποπληρωμή της.
- Και να σκεφθεί κανείς πως κάποτε ο Κωστάκης την πρόσφερε στη Μελίνα ΔΩΡΕΑΝ!
- Havana Club για την ενίσχυση της κουβανικής οικονομίας κι όχι Μπακάρντι. Αυτή την έκκληση κάνει ο σύντροφος Κώστας Μαραματάκης απ' τα Χανιά, προσωπικός φίλος του Κάστρου.
- Είναι που και ο ερίτιμος κ. Σάλλας στο συνέδριο των μικρομετόχων της Τράπεζας Χίος δήλωσε σ' όσους τον ρωτούσαν πότε θ' ανέβει η Σοφοκλέους.
- «Να ρωτήσετε τη φλυτζανού της γειτονιάς σας!»

- Τη ρωτήσαμε και μας είπε ότι της είπατε πως θ' ανέβαινε τα Χριστούγεννα στις 7.500 μονάδες.
- Μάγος ήσασταν;
- Ρε παιδιά, ο Κούγιας τι έγινε; Κι ο Γκλέτσος;
- Για τον Βούγια ξέρω: μεταδημοτεύει!
- Απ' την άλλη, ξεχωρίζει τόσο σε χυδαιότητα η επικοινωνιακή τακτική Λαλιώτη, ώστε τα κατάφερε. Μας έκανε συμπαθή τον Άρη.
- Επίσης Λαλιώτης και Βενιζέλος προσφέρουν 15 στρέμ. από το πάρκο Ριζάρη το «ευμορφότατον περιβόλιον», σύμφωνα με τη διαθήκη του δωρητή, για να χτισθεί το Μουσείο Γουλανδρή.
- Οι Κιμπίρηδες!
- Αλλά αυτή είναι η κουλτούρα τους: τσιμέντο, αποψίλωση και του τελευταίου πράσινου πνεύμονα και κυρίως... έργα!

Μανωλάκης ο Βομβιστής

Με ένα κεφάλι, άκρως νεανικό, πάρτι στο καφέ «Δωμάτιο με δέα» το Φεστιβάλ Ντοκυμανταίρ Θεσσαλονίκης γιόρτασε τη λήξη της δεύτερης διοργάνωσής του που πραγματοποιήθηκε από τις 24 μέχρι τις 31 Μαρτίου.

Εικόνες 21ου Αιώνα (Δεύτερη διοργάνωση)

του Δημήτρη Χαρίτου

Βέβαια, με μόλις δύο διοργανώσεις, είναι νωρίς ακόμα να μιλήσει κανείς για θεσμό, εντούτοις όπως έδειξε και το φετινό αποτέλεσμα τα θεμέλια μπήκαν καλά. Άλλωστε οι προϋποθέσεις υπάρχουν: γνώση, υποδομή και (υποψήφιο) κοινό. Τα 40 χρόνια του «μεγάλου» Φεστιβάλ έχουν δημιουργήσει σημαντικό απόθεμα αξιοζήλευτα ενημερων θεατών, από όπου σιγά σιγά θα τροφοδοτηθεί και το νεοπαγές. Το ντοκυμανταίρ (το άλλο μισό του κινηματογράφου, όπως λέγεται) ξεπετάχτηκε, είναι αλήθεια, απροσδόκητα εδώ και δύο χρόνια στο προσκήνιο της οργανωμένης παρουσίας, διεκδικώντας τη δίκαιη μερίδα του στον, ούτως ή άλλως, εντυπωσιακά μεγεθυμένο ελληνικό χώρο του οπτικοακουστικού. Με μία παραγωγή καθηλωμένη, από πάντοτε, σε μικρούς αριθμούς, με υποτυπώδεις (έως ανύπαρκτους) πόρους και με κατ' εξαίρεση ποιοτικά αποτελέσματα, η διοργάνωση της Θεσσαλονίκης

(όπως και αυτή της Καλαμάτας) στάθηκε ο χρήσιμος «προβολέας» επικαιροποίησης αυτού του σπουδαίου κινηματογραφικού είδους, του οποίου την ύπαρξη αρνείται πεισματικά (εν μέρει δικαιολογημένα) τόσο η διανομή όσο και η αίθουσα.

Μέσα, λοιπόν, σε μία εβδομάδα για να γυρίσουμε στο «ζητούμενο», προβλήθηκαν ογδόντα ταινίες-ντοκυμανταίρ (ελληνικές και ξένες) συνολικής διάρκειας προβολής 4.806 λεπτά της ώρας ή ογδόντα(!) ώρες. Από το ικανοποιητικό δείγμα που προλάβουμε σε έναν 10ωρο καθημερινό μααραθώνιο, λίγες ήταν οι φορές που το υλικό μάς φάνηκε αδιάφορο. Η αλήθεια είναι ότι η συνύπαρξη των ελληνικών συμμετοχών με τις διεθνείς παραγωγές, σε όλες τις θεματικές ζώνες του προγράμματος, συχνά ήταν άνιση –και αναμενόμενη–, τουλάχιστον στις πρόσφατες εγχώριες δημιουργίες. Βέβαια, να σπεύσουμε να ξεχωρίσουμε την εξαιρετική δουλειά του Στέλιου Χαραλαμπίδου *Είδαν τα μάτια μας γιορτές*, για

τη θαυμάσια φωτογραφία του Ν. Βαρβαρίγου, το εντυπωσιακό ρεπεράζ και το γεμάτο αίσθημα θέμα της, το πραγματικά στοχαστικό πορτραίτο *Μ' αρέσουν οι καρδιές σαν τη δική μου* - Μάρκος Βαμβακάρης του Γιώργου Ζέρβα, τις συγκλονιστικές καταθέσεις μνήμης Ελλήνων από το Αϊβαλί και Τουρκοκρατικών από το Ρέθυμνο στο Ταξίδι της Μαρίας Μαυρίκου, το –όπως πάντα– λυρικό δοκίμιο της Λουκίας Ρικάκη πάνω στα αίτια και το περιεχόμενο της εφηβικής αμφισβήτησης *Πλαστογραφημένες προσδοκίες* και το *Πέρα από τα συρματοπλέγματα* –δηλαδή, τη διχοτομημένη Λευκωσία– της Λυδίας Καρρά. Ένα από τα καλύτερα που έχουμε δει για την Κύπρο. Πέρα από αυτά, εντυπωσιακό ήταν το υλικό που περιείχε η δουλειά του Τάσου Ψαρρά *Η Θεσσαλονίκη στον 20ό αιώνα*.

Απέναντι σ' αυτές τις, για διαφορετικούς λόγους, αξιόλογες ελληνικές προσπάθειες, στάθηκαν τα μεγάλα μεγέθη διεθνών παραγωγών. Εμπνευσμένες δημιουργίες, οξυδερκή βλέμματα των ανθρωπίνων δρώντων από πλήθος γωνίες τους, όπως το *Μετά λύπης, σας πληροφορούμε* της Μπάρμπαρα Σόνεμπορν από τις ΗΠΑ, το *Χαμένοι γιοι* του Γερμανού Φρέντερικ φον Κρουσένστιέρνα, το Καναδέζικο *Ζυγκλόν πορτρέτ* της Ελίντα Σογκι, *Ο κόμπος* (Αλ. Σολτζενίτσιν) του Αλ. Σοκούροφ, *Μόνη* του Ντμίτρι Καμπάκοφ, *Πάθος για το Θεό* του Νταν Αλέξ, *Η Λάλε και η Λαντάν* του Ιρανού Μοχαμάντ Τζαφάρ, *Το στήσιμο μιας αυτοκρατορίας* του Γιοζντε Πούτερ, και βέβαια τα δύο κορυφαία –κατά τη γνώμη μας– ντοκυμαντέρ αυτής της διοργάνωσης *Ζωή δίχως θάνατο* του Καναδού Φρανκ Κόουλ και το *Μεγάλο ταξίδι* του Ολλανδού Γιόχαν βαν ντερ Κόικεν. Αν σ' αυτά προσθέσουμε και την τελευταία δουλειά του μεγάλου γάλλου ντοκυμενταρίστα Κρισ Μαρκέρ *Μια μέρα το Αντρέι Αρσένεβιτς* (αναφέρεται στο τέλος του Ταρκόφσκι), τότε έχουμε μια συγκλονιστική τριλογία με κοινό (το μέγιστο) θέμα που είναι η σχέση: ζωή-θάνατος.

Το αφιέρωμα στην πολύχρονη τηλεοπτική εκπομπή *Παρασκήνιο* των Παπαστάθη Χατζόπουλου (με δείγμα δουλειάς πρόσωπα της ελληνικής λογοτεχνίας), μας υπενθύμισε το κύρος και τη μοναδικότητά της αλλά και την πολύτιμη παρακαταθήκη που αποτελεί το μέχρι σήμερα έργο της.

Εάν την έχει ανάγκη –τότε χρειάζεται λίγη περισσότερη δημοσιότητα η όλη εκδήλωση. Η προσπάθεια, έτσι κι αλλιώς, είναι πολύ αξιόλογη και χρήσιμη.

Είδαν τα μάτια μας γιορτές, του Στ. Χαραλαμπίδου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ 510 ΤΟΜΟΙ

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα, αλλά και διεθνώς, μια σειρά Αρχαίων Συγγραφέων δημιουργεί ένα μοναδικό προηγούμενο. Παραβλέποντας τις τρέχουσες εκδοτικές «λογικές» της εμπορικότητας, αγνοώντας τη συστηματική χειραγώγηση του κοινού προς τις εύκολες «επιτυχίες», προσπερνώντας την αδιαφορία των υπευθύνων, υποτίθεται, φορέων ή την πολεμική κάποιων κύκλων που θέλουν να μονοπωλούν την αρμοδιότητα χωρίς να διακόπτουν τον λήθαργό τους, οι Εκδόσεις «Κάκτος» δίνουν με συνέπεια και επίγνωση της ευθύνης τους τη σειρά της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας «Οι Έλληνες», τη μόνη που εκδίδει, όπως ακριβώς υποσχέθηκε με την έναρξή της, σχεδόν μια δεκαετία τώρα, ΟΛΑ τα έργα ΟΛΩΝ των κλασικών συγγραφέων.

Πολλές και γνωστές οι δυσκολίες που πρέπει να ξεπεράσει ένα τέτοιο έργο. Μήπως όμως είναι η ώρα να ξεπεράσει και ο αναγνώστης την παραπλάνηση; Ο αναγνώστης που πληροφορείται, επί παραδείγματι, από σχετικό κατάλογο ότι η σειρά των Αρχαίων Συγγραφέων των Εκδόσεων Ζαχαρόπουλου είναι «η πιο ολοκληρωμένη», όταν σε 127 τόμους παρουσιάζονται επιλογές έργων. Ή, επίσης, ο αναγνώστης που μαθαίνει από τον κατάλογο του «Παπύρου» ότι οι εκδόσεις αυτές κυκλοφορούν τα Άπαντα των Αρχαίων Συγγραφέων, όταν δεν πρόκειται παρά για επιλογές πάλι, μερικές φορές ανολοκλήρωτες όσον αφορά τα ίδια τα παρουσιαζόμενα κείμενα, και μάλιστα με εκδοτικά και μεταφραστικά δεδομένα περασμένων δεκαετιών.

Η Αρχαία Ελληνική Γραμματεία υπήρξε η ιδρυτική πράξη του παγκόσμιου πολιτισμού, και, αιώνες τώρα, η ανθρωπότητα προοδεύει χάρη στη μαθητεία της στα κλασικά κείμενα. Η έκδοση και μελέτη των κειμένων αυτών δεν σημαίνει απλώς γνωριμία ενός πολιτιστικού παρελθόντος. Είναι πρωτίστως η συνείδηση του ότι η αρχαία ελληνική σκέψη περιέχει αυτό που καμιά νεότερη, τεχνολογική ή άλλη, εξέλιξη δεν μπορεί να ανταγωνιστεί: την αρετή, τον άνθρωπο ως υπόδειγμα για τον άνθρωπο.

Αυτό το παγκόσμιο ελληνικό κληροδότημα αποτελεί ιδίως για τον σημερινό Έλληνα πηγή και όρο της ύπαρξής του.

Ας αξιολογηθεί η συνεισφορά καθενός αντικειμενικά, και κάθε πρόταση ας κριθεί ως συντελεστής πραγματικότητας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

Πανεπιστημίου 46, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 38.40.524, 38.44.458, Fax: 33.03.098
info@kaktos.com

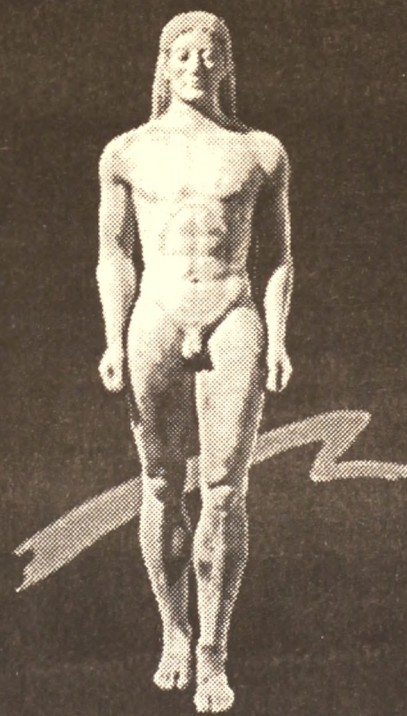
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ
η σειρά

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

*Η μεγαλύτερη και εγκυρότερη σειρά
σε όλο τον κόσμο*

*Η μεγαλύτερη
και εγκυρότερη σειρά
σε όλο τον κόσμο*

Πανεπιστημίου 46, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 38.40.524 - 38.44.458, Fax: 33.03.098

Στο προηγούμενο σημείωμά μας η συζήτηση περιστράφηκε γύρω από τις ιδιότητες του ματιού, που αντικρίζει (θεάται) το αρχιτεκτόνημα ή την πόλη από απόσταση, με τον τρόπο που κανείς θα απολάμβανε το τοπίο. Ένα άμεσο παράγωγο των ιδιοτήτων του ματιού, που ολοένα και περισσότερο απασχολεί την αρχιτεκτονική πρακτική, είναι το ζήτημα της ασφάλειας. Σε έναν κόσμο –ακόμα και στην περιορισμένη κλίμακα της Ελλάδας– με συνεχώς αυξανόμενους δείκτες εγκληματικότητας, η σύγχρονη αρχιτεκτονική μετεωρίζεται ανάμεσα στην αποδοχή του αόρατου, άρα περισσότερο επίφοβου, κινδύνου και στην ανέμελη περιφρόνησή του.

Το βλέμμα και η βία στην ελληνική αρχιτεκτονική-Β'

του Δημήτρη Φιλιππίδη

Η ανάγκη επίδειξης, που οδηγεί σε παραλογισμούς σπατάλης, με τις εκατοντάδες άχρηστα τετραγωνικά μέτρα και την αχαλίνωτη εξωτερική και εσωτερική (ιδίως) διακόσμηση, αντιστρατεύεται έτσι την απαίτηση της ασφάλειας. Έτσι, τίθεται ζήτημα πού και πώς θα οριστεί το σύνορο ανάμεσα στον ασφαλή ιδιωτικό χώρο και στον ασαφή (άρα επίφοβο) δημόσιο χώρο. Είναι άραγε όριο οι τοίχοι του σπιτιού, συμπλη-

ρωμένοι με «τεχνητά μάτια», όπως με συστήματα συναγερμού, κάμερες, εξώφυλλα ασφαλείας; Ή είναι όριο η περιφράξη με τεχνητά εμπόδια-φραγμούς (σκυλιά, ψηλό φράκτη και αδιαπέραστη βλάστηση);

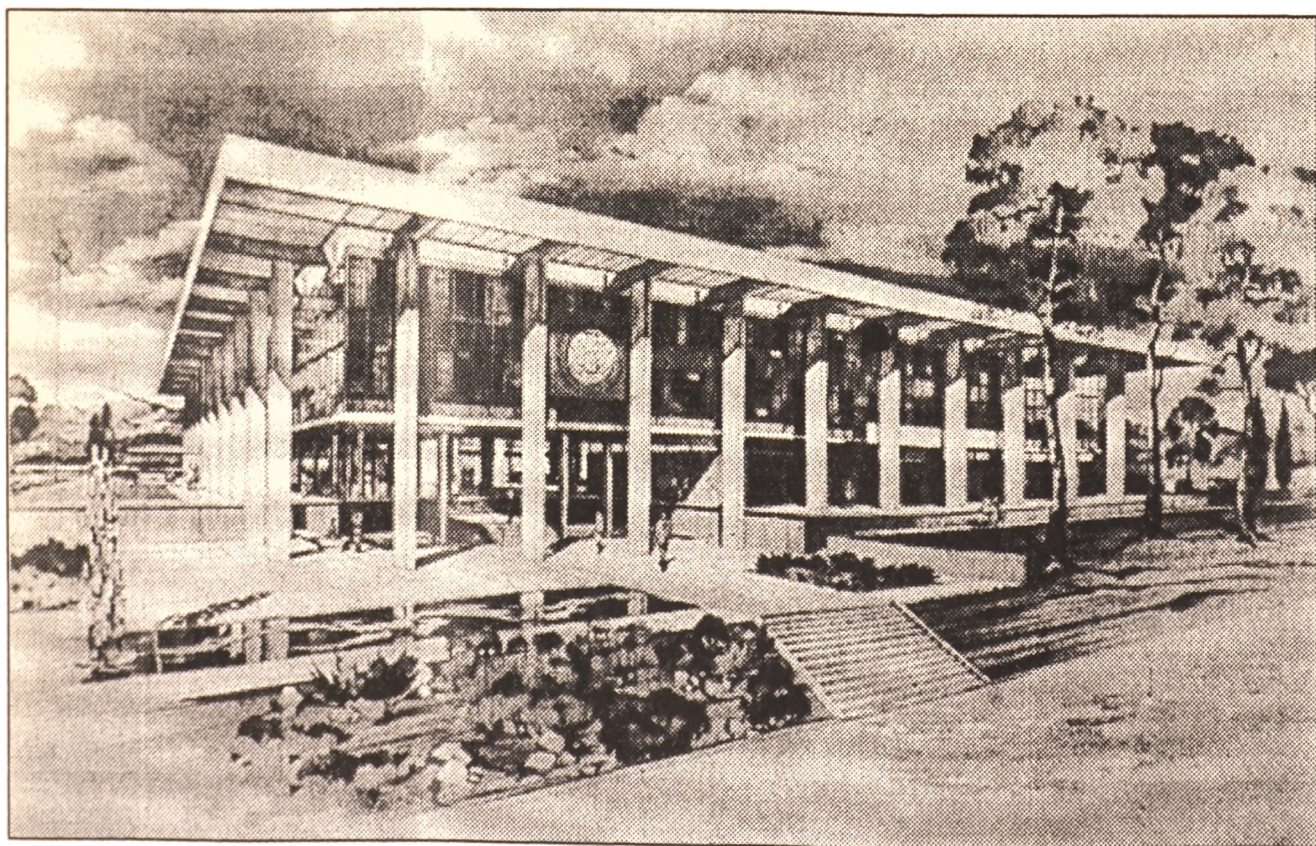
Με δεδομένο ότι η ασφάλεια των περιοχών υψηλών εισοδημάτων αποτελεί ύψιστο μέλημα σε συνδυασμό με τον αποκλεισμό όλων των ανεπιθύμητων διερχομένων, η αρχιτεκτονική καλείται να παίξει έναν σχιζοφρενικό ρόλο ανάμεσα σε κλειστή (αμυ-

ντική) και σε ανοιχτή έκφραση. Το πρόβλημα εμφανίζεται εντονότερα σε δημόσια κτίρια. Παρουσιάστηκε πρώτα στην Αμερικανική Πρεσβεία, όπου η αρχική «φιλική» και «δημοκρατική» του έκφραση (εικ. 1) μεταβλήθηκε σε κυριολεκτικά φρουριακή για να αντιμετωπιστούν οι κίνδυνοι από τις συχνές φοιτητικές πορείες στην αρχή της Μεταπολίτευσης.

Αν η διεθνής τρομοκρατία αντιμετώπιζε, όπως στην περίπτωση του προξενείου του Ισραήλ, και η ανάλογή της ντόπια μεθωρακισμένες Μερσεντές και προσωπικές φρουρές, κάτι ανάλογο θα έπρεπε να εκδηλωθεί στην αντίστοιχη αρχιτεκτονική. Δεν είναι έτσι τυχαίο ότι η βίλα Βαρδινογιάννη στην Πολιτεία, για παράδειγμα, δημοσιεύτηκε μόνο σε ξένο «υψηλής στάθμης» περιοδικό και ποτέ στην Ελλάδα, ή ότι πολλές ανάλογες δημοσιεύσεις σε περιοδικά ευρείας κυκλοφορίας αποφεύγουν συχνά να βάζουν ονόματα ιδιοκτητών ή τις περισσότερες φορές, διευθύνσεις. Τα σπίτια αυτά είναι «κάπου στην Αττική» ή «μέσα στη φύση της Εύβοιας», ώστε να μην μπορούν εύκολα να ανιχνευτούν. Αλλά αυτή η συνήθεια είναι πάλι αντιφατική, γιατί από τη μια μεριά επιζητείται η προβολή μέσα από τη δημοσίευση ενώ η αοριστία της θέσης εκφράζει την ανάγκη προστασίας από αδιάκριτους ή επικίνδυνους εισβολείς.

Η απαίτηση της ασφάλειας στην πράξη εκφράζεται με τη διαμόρφωση κλειστών, αμυντικών όγκων. Μαζί με την εμφάνιση των ιδιωτικών εταιριών προστασίας που περιφρουρούν τα προάστια υψηλών εισοδημάτων υπάρχουν λοιπόν και οι κλειστές στο δρόμο όψεις πίσω από ψηλούς, απροσπέλαστους φράχτες. Η θέα προς τα μέσα για τους απρόσκλητους επισκέπτες-εισβολείς έχει αποκλειστεί ενώ η επιλεκτική θέα προς τα έξω για τους ιδιοκτήτες μπορεί ακόμα να ισχύει, εφόσον κρίνεται ασφαλής. Δεν είναι πια μόνο το μάτι που βλέπει, αλλά η αίσθηση της ασφάλειας που κυριαρχεί.

Η έννοια της ασφάλειας δεν σχετίζεται μόνο με την απειλή διείσδυσης στον ιδιωτικό χώρο αλλά και με την επέμβαση στην ιδιοκτησία, όπως για παράδειγμα με βανδαλισμούς και γκράφιτι. Η μέριμνα ενάντια στην «ταλαιπωρία» της βάσης κτιρίων από όχι μόνο τυχαίες ανθρώπινες επεμβάσεις (χτυπήματα, χαράγματα, ακρωτηριασμούς) εκφράζουν ήδη από τον προηγούμενο αιώνα οι αδρόι («ρούστικο») δόμοι για παράδειγμα στο «Ιλίου Μέλαθρον». Με την ίδια λογική, τα μοντέρνα κτίρια του

Αμερικάνικη Πρεσβεία, Αθήνα.

Το εργοστάσιο Φιξ όπως φαίνεται από την οδό Καλλιρρόης.
Ένα στάδιο πριν την έκθεση Τσαρούχη.

’30 συνεχίζουν την παράδοση, προβλέποντας επενδύσεις με πλάκες ανθεκτικού μαρμάρου στη βάση τους.

Η βία όμως αυτή είναι αμελητέα μπροστά σε εκείνη που ασκείται μαζικά ενάντια στα νεοκλασικά χτίσματα ήδη από την προπολεμική περίοδο. Μπορεί βέβαια η κατεδάφιση τους να οφείλεται άμεσα στη σπέκουλα, αλλά δεν παύει να είναι μια πράξη εκδίκησης ενάντια στην τυραννία του αιώνιου κλασικισμού, σύμβολου της προγονοπληξίας. Αλλωστε τέτοια ήταν τα σπίτια που θυσιάστηκαν για να στηθούν οδοφράγματα στα Δεκεμβριανά του ’44. Οι επιδόσεις αυτές συνεχίστηκαν μεταπολεμικά με μεγαλύτερη ορμή και διάρκεσαν άλλες δύο δεκαετίες. Στην περίπτωση αυτή μάλιστα έχει ενδιαφέρον ότι οι αρχαιολόγοι, ως θεσμοφύλακες του αρχαίου πολιτισμού, ζητούσαν ως περίπου την τελευταία στιγμή την κατεδάφιση της νεοκλασικής Πλάκας ώστε να αναδυθεί ο ερειπιώνας

της αρχαίας πόλης. Αλλωστε αυτό δεν είχε δοκιμαστεί στις αρχές του ’30, όταν η Αμερικανική Σχολή Αρχαιολογίας αγόρασε, και μετά κατεδάφισε, την άλλοτε συνοικία της Βλασταρούς για να ανασκάψει την αρχαία Αγορά;

Στο γενικό αυτό κλίμα, που γνωρίζει απόλυτη κοινωνική συναίνεση παρά τις ελάχιστες φωνές διαμαρτυρίας, έρχεται πιο πρόσφατα να προστεθεί η κατεδάφιση παλιότερων κτισμάτων για τη δημιουργία ελεύθερων χώρων στην ασφυκτικά χτισμένη πόλη. Αν παλιότερα η βία εκφραζόταν λοιπόν με την αυθαίρετη κατάληψη δημόσιων χώρων, τώρα σήμανε η ώρα της αντίστροφης πορείας. Όμως δεν είχε εγκαταλειφθεί οριστικά η παλιότερη πρακτική κατεδάφισης παλιών κτισμάτων –εκείνων που δεν συγκαταλέγονταν (ακόμα) στα «διατηρητέα». Η υπόθεση του εργοστασίου Φιξ στη λεωφόρο Συγγρού αποτελεί κατ’ εξοχήν ορόσημο αυτής της επιβολής

τυφλής βίας στην αρχιτεκτονική της πόλης (εικ. 2).

Τα σχετικά ηπιότερα γκράφιτι είναι, με τον τρόπο τους, πράξη επιβολής του ξένου, ανώνυμου στοιχείου πάνω στον ιδιωτικό χώρο. Σε αυτή την περίπτωση, δεν πρόκειται απλά και μόνο για προσπάθεια «ένταξης» των κενών και εγκαταλειμμένων κελυφών στη ζωή της πόλης, αλλά για κατάφορη επέμβαση με στόχο την αμφισβήτηση της ιδιοκτησίας, του ατομικού ελέγχου πάνω στον ιδιωτικό χώρο.

Η βία, με όλες τις επιμέρους εκφράσεις της, επιβάλλει νέους τρόπους συμπεριφοράς στην αρχιτεκτονική. Με τον ίδιο τρόπο που οι δημόσιοι θάλαμοι ανελκυστήρων κατασκευάζονται από ανοξείδωτο χάλυβα –για να μην χαράζονται και να καθαρίζονται εύκολα από τα διάφορα spray– σε μεγαλύτερη κλίμακα παρατηρείται ανάλογη συμπεριφορά, αντιφατική στη βάση της. Είτε η αρχιτεκτονική γίνεται φρουριακή (στα πιο προσιτά της τμήματα) είτε ελέγχεται άγρυπνα από προσωπικό ασφαλείας ενώ η ίδια διατηρεί τον εύθραυστο, ευάλωτο χαρακτήρα της. Υπάρχει και τρίτη παραλλαγή: να απλουστευτεί, να απογυμνωθεί (ώστε να μην προκαλεί) ή να γίνει εύκολη η διείσδυση σε αυτήν χωρίς περιττές καταστροφές. Εκεί κάπου συναντώνται ο μινιμαλισμός με την κατάθεση των τιμαλφών σε θυρίδα τραπέζης.

Η αρχιτεκτονική γίνεται απρόσιτη (στερημένη από κοινωνικό χαρακτήρα), φυλάγεται ως πολύτιμο πια «δοχείο» σύμφωνα με τους όρους του Α. Κωνσταντινίδη πίσω από ειδικά συστήματα ασφαλείας και η ζωή αναγκαστικά ακολουθεί διαφορετικά σχήματα, ελλειπτικά, κάπου αλλού. Η κατάλυση των ορίων ανάμεσα σε ιδιωτικό και δημόσιο σημαίνει τελικά τη διάλυση της αίσθησης της αυτοτελούς ιδιοκτησίας, που προστατεύεται σθεναρά από το Σύνταγμα. Το λόγο πια έχουν οι κρυφές κάμερες, η ειδική αίθουσα ελέγχου με οθόνες (monitor), το προσωπικό που επιτηρεί όλη την έκταση της ιδιοκτησίας.

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

Το Αντί κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μian ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία.

Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί για να εξασφαλίσετε τη συνεχή –και αντικειμενική– ενημέρωσή σας.

Με τη συνδρομή σας βοηθάτε και το περιοδικό που εξοικονομεί τεύχη για τη διανομή του στα περίπτερα.

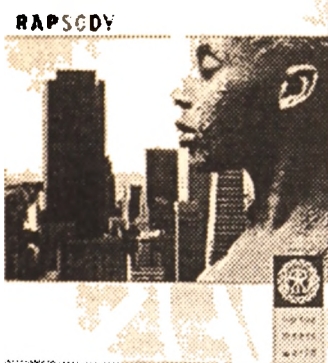
Έναν συνδυασμό ακουσμάτων αποτελεί η σημερινή δισκοπαρουσίαση της στήλης, όπου το hip hop δοκιμάζει το ζευγάρωμα με τις εθνικές μουσικές παραδόσεις, μια νέα γυναικεία φωνή κινείται εκτός της πεπατημένης της εγχώριας δισκοπαραγωγής και μια σκωτσέζικη μπάντα παίζει rock 'n' roll με ιδεολογία.

Ενατενίσεις

του Βασίλη Ρούβαλη

RAPSODY

Hip Hop Meets World

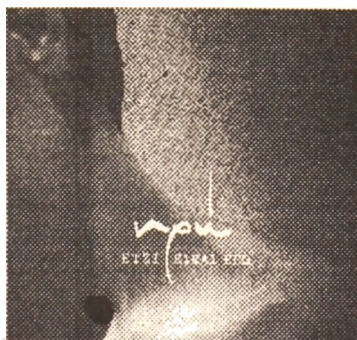

Ο ενθουσιασμός της ανακάλυψης από το δυτικό κοινό των εθνικών μουσικών έφτασε να χαρακτηριστεί κοσμογονία πριν από μερικά χρόνια. Η μουσική παράδοση λαών που ανέτρεχε πίσω στους αιώνες, αλλά παρέμενε στα στενά γεωγραφικά όριά τους, έγινε πόλος έλξης για μουσικολόγους και άλλους ερευνητές. Όμως, ακόμη, αποτέλεσε σταθερή πηγή για δημιουργούς που είχαν εξαντλήσει τα περιθώρια των δυτικών φορμών. Κάπως έτσι συνέβη να αναπτυχθεί το ιδιόλεκτο της έθνικ μουσικής, που τόση συζήτηση χωράει αλλά και έχει προκαλέσει. Εν προκειμένω, ύστερα από διάφορους πειραματισμούς παραδοσιακών μουσικών με ρυθμούς της ποπ, της τζαζ, του ροκ, ήρθε η στιγμή να «δέσει» δισκογραφικά το πάλαι ποτέ ακμαίο hip hop με παραδοσιακά στοιχεία από όλο τον κόσμο. Έτσι, τα μπιτ και η αφηγηματική φόρμα του αμερικάνικου hip hop φλερτάρουν με μουσικές φράσεις από την Αφρική, την Ασία και την «ξεχασμένη» Ευρώπη σε δεκατρείς απόπειρες-προτάσεις. Κι αν σε τούτη την περίπτωση η διάθεση των εμπνευστών αυτής της συλλογής είναι αθώα, το αποτέλεσμα

είναι τουλάχιστον ανεπαρκές ή έστω επιδερμικό. Η παρέμβαση ηλεκτρονικών «στολιδιών» και η ελλιπής γνώση του αντικειμένου (βάθος και σημειολογία των μουσικών παραδόσεων που απευθύνθηκαν) απέφερε ένα άνισο δημιούργημα στο οποίο η φόρμα του hip hop εμπλουτίζεται τρόπον τινί με νέα στοιχεία, αλλά δεν δημιουργείται ένα ιδίωμα καινού και αυτόνομο για να προσελκύσει τον γνώστη ακροατή. Η παραγωγή βέβαια είναι άψογη και ο ενθουσιασμός των υπευθύνων εμφανής. Λέγεται όμως ότι η γνώση εμπεριέχει πάντα τη σύνεση κι η ημιμάθεια την αφέλεια.

ΗΡΩ

Έτσι Είμαι Εγώ

Η Ηρώ Λεχουρίτη είναι μια νέα τραγουδοποιός που κάνει μια αξιόλογη δισκογραφική απόπειρα με τον προκείμενο δίσκο. Το *Έτσι είμαι εγώ* κυκλοφόρησε σε μια εποχή όπου τα ελαφρολαϊκά δίνουν το στίγμα της σύγχρονης ελληνικής δισκογραφίας. Η Ηρώ γράφει η ίδια τη μουσική και τους στίχους των τραγουδιών που τραγουδάει με τη ζωντάνια και τη δροσιά της νεανικότητας. Ερωτικές μπαλάντες, τραγούδια με συναισθηματικές αναφορές και απόλυτη αίσθηση της υγιούς ευρωπαϊκής ποπ που τόσο μα

τόσο αγνοείται από νεαρούς συνθέτες και νεανικό ακροατήριο τελικά. Θα μπορούσε η Ηρώ να προσεγγίσει τους Everything But The Girl αν αποτολμούσε να διανύσει ένα τέτοιο μέγεθος. Είναι η αμεσότητα και η διάθεση που τη χαρακτηρίζουν ώστε να τη φέρνουν στον κατάλογο των σημαντικών ελπίδων της νεότερης γενιάς δημιουργών. Η παραγωγή είναι αξιοσημείωτα πολύ καλή και η ερμηνεία της Ηρώς επιβλητική. Εκτός των άλλων κομματιών, το «Τίποτα» ξεχωρίζει αμέσως με το μπρίο και την ορμητικότητα ενός καλοκαιρινού σινγκλ - άλλωστε είναι ήδη μια μεγάλη ραδιοφωνική επιτυχία τον τελευταίο καιρό.

PRIMAL SCREAM

Extremator

Οι Primal Scream καθερώθησαν πριν από περίπου δέκα χρόνια με το άλμπουμ *Screamadelica*. Και ήταν η τωρινή κυκλοφορία μια καλή ευκαι-

ρία επανεκτίμησης αυτής της σκωτσέζικης μπάντας που θα μπορούσε να επαναπαυτεί στις δάφνες της τότε επιτυχίας του και να την αναμασά. Αλλά φαίνεται ότι ο Μπόμπι Γκιλέσπι και η παρέα του έχουν αρκετά και καλά να πουν στο rock 'n' roll της νέας χιλιετίας. Ο νέος δίσκος των Primal Scream είναι μια γροθιά στο σύγχρονο κατεστημένο της γλυκανάλατης ροκ δισκογραφίας. Θα μπορούσε κανείς να τους χαρακτηρίσει εν θερμώ ριζοσπάστες ή δονκιχωτικούς ήρωες (!) στα βρετανικά μουσικά πράγματα. Πολύ απλά συμβαίνει να κάνουν τον αντίλογο στην καθεστηκυία τάξη μιλώντας για τους στρατιωτικούς εξοπλισμούς, για τη διεθνή πολιτική κατάσταση, την ξυραφένια παγκόσμια τάξη που έχει επιβληθεί. Ο τρόπος τους εξαιρετικός. Ηλεκτρικές καθαριστικές εκκενώσεις τύπου Stooges, Can, Public Image Ltd, μίξαρίσματα με την πένα των Chemical Brothers και του Bernard Sumner των New Order, οσμές από σόουλ, τζαζ, μπλουζ αλλά και ρυθμοί ασφυκτικοί και στίχοι ακραίοι, ευθυτενείς. Οι Primal Scream έκαναν την έκπληξη για τον κόσμο του rock'n'roll, αν πια υπάρχει κάτι τέτοιο. Με δυο λόγια, ένα σπουδαίο αντι-μανιφέστο με άλλα σίγουρα και αποδοτικά.

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Για την ιστορία του Ρομαντισμού

Isaiah Berlin,
Οι ρίζες του Ρομαντισμού,
μτφρ. Γ. Παπαδημητρίου
εκδόσεις Scripta, Αθήνα 2000

Τα κείμενα που συνιστούν το βιβλίο του Isaiah Berlin *Οι ρίζες του Ρομαντισμού* αποτέλεσαν κάποτε αυτούσιες διαλέξεις, που δόθηκαν στην Ουάσιγκτον το 1965 και εκδόθηκαν τριάντα χρόνια μετά, υπό την επιμέλεια του Henry Hardy.

Στο προκείμενο έργο, ο Berlin κατ' αρχάς αναζητεί επίμονα έναν ορισμό του Ρομαντισμού. Σ' αυτή του την προσπάθεια τονίζει την απόγνωση του μελετητή Lovejoy για τα ετερόκλητα στοιχεία που συνιστούν την έννοια Ρομαντισμός. Αναφέρει ο Isaiah Berlin: «Ρομαντισμός είναι το πρωτόγονο και το ανεπιτήδευτο, είναι η νιότη και ο συναρπαστικός τρόπος με τον οποίον αντιλαμβάνεται τη ζωή ο φυσικός άνθρωπος· είναι όμως και ωχρότητα, αρρώστια, πυρετός, παρακμή, η *maladie du siècle*..., ο ίδιος ο Θάνατος». Και συνεχίζει με έναν μακρύ κατάλογο αντιθέσεων και αντιφάσεων που ενέχει ο Ρομαντισμός ως κίνημα και ως έννοια. «Τι κοινό», αναρωτιέται ο Berlin μαζί με τον Lovejoy, «υπάρχει ανάμεσα στον πρωτογονισμό και την όλη εκκεντρικότητα των οπαδών του Nerval και του Gautier. Θα μπορούσαμε ίσως να πούμε», καταλήγει, «ότι και τα δύο στοιχεία διακρίνονται από μια διάθεση επαναστατικότητας απέναντι σε κάποιο πολιτισμό», τονίζει όμως ότι κάθε επανάσταση δεν έχει ρομαντικές ρίζες.

Αφού εξαντλήσει την ιστορία του Ρομαντισμού μέσω των κατ' αυτόν ποικίλων εκπροσώπων του (από τους Kant, Schiller και Herder, ως τους ασυγκράτητους ρομαντικούς Schlegel, Schleiermacher, Schelling και τους επιγόνους τους Schopenhauer, Nietzsche και Schtirner, μέχρι και τον Sartre), αναφέρεται στους ρομαντικούς ως σε «μια ομάδα ανθρώπων, οι οποίοι είχαν ως βασικό καθήκον να καταστρέψουν τη συνήθη συγκαταβατικότητα της ζωής... τον φιλισταϊσμό, τον κοινό νου και να εξυψώσουν τους ανθρώπους στο επίπεδο μιας απίστευτα παθιασμένης εκφραστικότητας». Συνάγει από την επιθετικότητά τους εναντίον του ορθολογισμού και κάθε «έννοια εκλογίκευσης πως «κατέστη έτσι σαφές ότι τα ανθρώπινα ιδεώδη είναι ασυμβίβαστα μεταξύ τους». Συμπεραίνει ότι αυτή η σύγκρουση καταλήγει σε κάποιες μορφής κοινωνικό συμβιβασμό και ότι «επακό-

λουθα του Ρομαντισμού είναι ο φιλελευθερισμός, η ανοχή, η αξιοπρέπεια και η εκτίμηση των ατελειών της ζωής· μια αυξημένη ορθολογική αυτεπίγνωση. Πράγματα, δηλαδή, που δεν ήταν διόλου στις προθέσεις των ρομαντικών». Επισημαίνει ότι, επιδιώκοντας έναν σκοπό, πέτυχαν σχεδόν τον αντίθετο, γιατί οι ρομαντικοί είναι εκείνοι που υπογράμμισαν, κατά τον πλέον σαφή τρόπο, τον απρόβλεπτο χαρακτήρα κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας. Αυτή η θεώρηση καταλήγει σήμερα σε μια αποθέωση της ανοχής στη μεταμοντέρνα κατάσταση, θα τολμούσαμε να προσθέσουμε.

Η εναντίωσή μας δεν βρίσκεται σ' όλα τα παραπάνω, αλλά στην υποτιθέμενη καταγωγή του Ρομαντισμού, την οποία φαίνεται να αναγνωρίζει στον Hume και τον Montesquieu (χωρίς όμως το μεγάλο πλήγμα απέναντι στον ορθολογισμό που διαβλέπει στον κατ' εξοχήν Ρομαντισμό) και τη βρίσκει διατυπωμένη πια στον Johann Georg Hamman, έναν πιετιστικής καταγωγής γερμανό συγγραφέα. Στο κεφάλαιο αυτό απορρίπτει τον Rousseau ως έναν από τους πατέρες του Ρομαντισμού, πράγμα το οποίο δεν θεωρούμε ακριβές, γιατί βλέπουμε να συνυπάρχει στον Rousseau έντονο το ρομαντικό στοιχείο με την ιδιότητά του του διαφωτιστή. Κι εδώ περνάμε στο μεγάλο ερώτημα που τίθεται από το βιβλίο του Berlin. Στρέφεται, άραγε, ο Ρομαντισμός κατ' εξοχήν εναντίον του Διαφωτισμού;

Αμέσως μετά μιλάει για τρεις «μετριοπαθείς», όπως τους ονομάζει εκπροσώπους του κινήματος, τους Kant, Schiller και Fichte. Μα κι αν ακόμα θεωρήσουμε τον Kant ρομαντικό, που νομίζουμε ότι είναι απλούστευση του προβλήματος, θα διαβλέπαμε στο έργο του έστω και την παραμικρή εναντίωση στο Διαφωτισμό, έργο του κατ' εξοχήν θεωρητικού του Διαφωτισμού, του φιλοσόφου του γνωστικού υποκειμένου και του ορθολογισμού.

Το πρόβλημα, κοντολογίς, που θεωρούμε ότι τίθεται από το βιβλίο του Berlin είναι τούτο: μήπως έχει υπερεκτιμηθεί ο ρόλος της αντιπαράθεσης στο Διαφωτισμό κατά τη γέννηση και κατά τη μετέπειτα ανάπτυξη του Ρομαντισμού; Μήπως ο Ρομαντισμός είναι μεν αντίθετος στα κλασικά γράμματα και τον επακολουθήσαντα κλασικισμό, αλλά κατά κάποιον τρόπο είναι κι αυτός παιδί του Διαφωτισμού; Μήπως απότοκο του Διαφωτισμού δεν είναι το γνωστικό υποκείμενο, το οποίο άπαξ και απέκτησε πρωτεύοντα ρόλο ήταν εύκολο να μετατραπεί σε βουλητικό (υποκείμενο), με όλες

Την ονειρική ματιά δυο κοριτσιών που περιπλανιούνται στα τοπία της παρατεταμένης εφηβείας αναλαμβάνει να περιγράψει η Δήμητρα Κολλιάκου στο βιβλίο της *Το Μαγείο* (εκδ. Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1999). Την εύθραυστη ατμόσφαιρα την διαπερνά ο θάνατος συγγενικών και φιλικών προσώπων, που συνιστά την επώδυνη δοκιμασία για την ενηλικίωσή τους. Το Μαγείο είναι ο πλασματικός τόπος που δημιουργείται από τη φαντασία τους· είναι το μαγικό σημείο όπου ο χρόνος και ο θάνατος καταλύονται και αποκαθίσταται η ενότητα της ζωής μέσα από την παρέμβαση του ονείρου.

Υπό ορισμένες προϋποθέσεις η θεωρητική ανάλυση των **Ulbrich Beck και Erdman Ziegler** στο βιβλίο τους *Μια ζωή δική μας* (μετάφραση-επιμέλεια: **Λένα Σακαλή**, εκδ. Νήσος, 2000) θα μπορούσε να αξιοποιηθεί από τον σύγχρονο άνθρωπο· αν, δηλαδή, θεωρήσουμε ότι η έννοια της εξατομίκευσης που προτείνει είναι η μόνη στάση που μπορεί κανείς να επιλέξει στην κοινωνία της παγκοσμιοποίησης. Η πίεση να ζούμε μια ζωή που εκφεύγει του ελέγχου μας είναι, όντως, ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σήμερα και οι προτάσεις, όποιες σοβαρές προτάσεις, για μια διέξοδο είναι σεβαστές. Το βιβλίο πλαισιώνεται με πολύ

ενδιαφέρουσες ατομικές περιπτώσεις που έκαναν πράξη την έννοια της εξατομίκευσης, «κατασκευάζοντας» τη δική τους ζωή και ένα πλούσιο φωτογραφικό υλικό του **Tim Rautert**, που επιβεβαιώνει του λόγου το αληθές.

Φύση· αντικείμενο διαφορετικών προσεγγίσεων από την καρτεσιανή αντίληψη, που θέλει τον άνθρωπο και κτήτορα του φυσικού κόσμου ως την άποψη του **James Lovelock**, που θέλει τον άνθρωπο αναπόσπαστο μέρος της Γης, που ενώνει όλα τα έμβια όντα, τον αέρα, τη θάλασσα σε έναν ενιαίο «υπερ-οργανισμό», η Οικολογία θέτει σειρά από ερωτήματα και κυμαίνεται σε μια μεγάλη ποικιλία ερμηνευτικών προσεγγίσεων. Η έκδοση *Η Φύση στην Οικολογία* (επιμ. **Μιχάλης Μοδινός, Ηλίας Ευθυμιόπουλος**, εκδ. Στοχαστής, 1999) είναι ένας συλλογικός τόμος διαρθρωμένος σε τρεις καθοριστικές ενότητες: 1. Θεωρητικά ζητήματα, 2. Προστασία και Διαχείριση και 3. Όψεις της Φύσης. Ενδιαφέρουσα δουλειά, αν μάλιστα λάβει κανείς υπόψη του ότι θα έχει συνέχεια. Όσο για την πράξη, θα φανεί όταν, όσοι από τους οικολόγους «πολιτεύονται», υποχρεωθούν να δώσουν απαντήσεις στα πραγματικά προβλήματα.

Χρήσιμη συμβολή στη γνώση ειδικών προβλημάτων και προβληματισμού τοπικών

τις συνέπειες του Ρομαντισμού, ενάντια στην τρέχουσα οργάνωση της κοινωνίας;

Αυτά είναι τα ερωτήματα που μας γεννά το βιβλίο του **Isaiah Berlin**, χωρίς να παύει να παραμένει απολαυστικά και λόγω του περιεχομένου του, που

αναδεικνύει την τεράστια παιδεία του συγγραφέα, και λόγω της προφορικότητας του λόγου των διαλέξεων που η μετάφραση του **Γ. Παπαδημητρίου** έχει διατηρήσει σ' όλη της τη γλαφυρότητα.

Έφη Κασίμη

Για τον Μακρυγιάννη

Γιάννης Μακρυγιάννης, Μακρυγιάννη, Οράματα; Σύνθεση κειμένου: Μαρία Λάζου εκδ. Δωδώνη, Αθήνα, 1999

Ο λόγος του ρουμελιώτη αγωνιστή του '21 λειδορήθηκε και αμφισβητήθηκε από τους λόγιους την εποχή (1907) που ο **Γιάννης Βλαχογιάννης** έκανε την πρώτη μεταγραφή του κειμένου. Ένας απλός αλλά ψυχωμένος χωριάτης που πήρε τα όπλα ήταν ο στρατηγός **Μακρυγιάννης**, που πολέμησε για τα ιδανικά της πατρίδας, της ελευθερίας, της ειρήνης. Κι όταν διαπίστωσε ότι ο αγώνας δεν αρκούσε για να αποφέρει την πραγμάτωσή αυτών των ιδανικών αντιτάχθηκε στη ματαιοδοξία, τη μικρότητα, την πολιτική και κοινωνική χαμέρπεια στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος. Ήδη από τα χρόνια της Επανάστασης (1829) έγραφε τα απομνημονεύματά του με τα λίγα που γνώριζε από γραφή κι ανάγνωση. Ύστερα από διάφορες περιπέτειες των χειρογράφων –χάθηκαν, βρέθηκαν σχεδόν τυχαία, ξαναχάθηκαν– ακολούθησε η αποκατάσταση. Αν και αγράμματος ο **Μακρυγιάννης**, η λογοτεχνική φλέβα που τον διακρίνει είναι αναμφισβήτητη και θα-

λερή, με γλώσσα εύζηλη και ύφος ρωμαλέο. Εκτός των *Απομνημονευμάτων*, και απαραδέκτως πώς, ήλθαν στο φως της δημοσιότητας τα *Οράματα και θάματα* μόλις πρόσφατα (1983), ένα άλλο κείμενο του **Μακρυγιάννη** που ταλαιπωρήθηκε και σχεδόν περιφρονήθηκε από τη δεκαετία του '30, το οποίο τελικά φέρεται από τη φιλολογική έρευνα να είναι συνέχεια και συμπλήρωμα του πρώτου. Είναι τα *Οράματα και θάματα*, ένα κείμενο με αρκετά **αναπάντητα ερωτήματα και χάσματα στην αποκατάστασή του** που φαίνεται πως θα απασχολήσει για πολύ ακόμη τους μελετητές του **Μακρυγιάννη**. Η παρούσα έκδοση αποτέλεσε αφορμή για όλα τα παραπάνω καθώς πρόκειται για μια σκηνική παρουσίαση του κειμένου από τη θεατρική ομάδα «Τέχνημα» κατά την προηγούμενη θεατρική περίοδο. Η σύνθεση του κειμένου και η σκηνοθεσία είναι της **Μαρίας Λάζου**, ενώ το παρόν πρόγραμμα –έκδοση περιλαμβάνει, εκτός του έργου, αποσπάσματα δοκιμίων ή άρθρων σχετικά με το έργο του **Μακρυγιάννη**, ιστορικές αναφορές, ποιήματα αφιερωμένα σ' αυτόν. Μια προσεγμένη προσπάθεια από τους ιθύνοντες του θεατρικού σχήματος που αξίζει συγχαρητήρια

Βασίλης Ρούβαλης

Η γοητεία της ήττας

Olivier Rolin, Μερόη, μτφρ. Έφη Γιαννοπούλου, εκδ. Άγρα, Αθήνα 1999

Ο χρόνος φαίνεται να έχει σταματήσει στη σουδανέζικη *Μερόη*. Και ο αφηγητής, που θεωρεί πως όλα είναι πια συντελεσμένα, δεν περιμένει πλέον τίποτα. Γεμίζει τον κενό του χρόνου με μάταιη δραστηριότητα κι αναπολεί τα περασμένα, της δικής του αλλά και της ευρύτερης ανθρώπινης ιστορίας, χωρίς εξάρσεις νοσταλγικής διάθεσης.

Για τον μπλαζέ αφηγητή της *Μερόης*, όλα κείνται πια στο παρελθόν και το παρόν υπάρχει μόνο μέσ' από το αναμύσημα και τη βουλιμική δύναμη της μνήμης ν' ανασυνθέτει. Συνοδοιπόρος στο ανώφελο αυτό ταξίδι προς τα πίσω είναι ο αρχαιολόγος **Βόλλεντερ**, ένας εκκεντρικός ερευνητής που μελετά με ψυχαναγκαστική ζέση τη μεσαιωνική κοπτική χριστιανοσύνη της σουδανέζικης *Μερόης*, μια παράδοση χριστιανοσύνη που αναπτύχθηκε αθόρυβα μέσα σε κλίμα βυζαντινοπρε-

πύς μεγαλοπρέπειας κι έσβησε ήρεμα, σα να μην είχε υπάρξει ποτέ, ερήμην του υπόλοιπου χριστιανικού κόσμου μα και της ανθρωπότητας ολόκληρης.

Η αφήγηση ξετυλίγεται με νοχελική ηδυπάθεια, σα να παρακολουθεί και ν' αναπαράγει με τον τρόπο της τους αργούς ρυθμούς της αφρικάνικης ηπείρου, όπου όλα θαμπώνουν κι εξατμίζονται κάτω από τον καυτό ήλιο που καταυγάζει εφιαλτικά το τοπίο.

Η *Μερόη* είναι ο τόπος που αινιγματικά συντίθεται από τα εκτοπλάσματα του παρελθόντος και τον τρελό χορό τους μες στις σκιές της συνεχώς ανακυκλούμενης ιστορίας. Μιας ιστορίας που κάνει ολότελα αισθητή την παρουσία της και διαποτίζει τη μοίρα των συγχρόνων που, όμοια με τον αφηγητή, πιστεύουν πως είναι επιφορτισμένοι ν' αναπαράξουν μέσ' από τη ζωή τους το πεπρωμένο του στοιχειωμένου τούτου τόπου.

Όλα διαγράφονται οδυνηρά και άσκοπα στη *Μερόη*. Κι όμως, για οτιδήποτε μεγάλο και σπουδαίο, έστω κι αν αναδρομικά αποδεικνύεται ανώφελο, απαιτήθηκε πάντα μια σταυρική θυσία ενός

αθώου για να επισφραγίσει πανηγυρικά όχι μια νίκη, αλλά μια ήττα.

Το φαινόμενο της ήττας, ως φρικαλέας απαξίωσης ενός τιτάνιου ανθρώπινου αγώνα, που τελικά εκμηδενίζεται και διαλύεται σε κόκκους ιστορικής σκόνης, απασχολεί βασανιστικά τον αφηγητή. Η ήττα, ως εξουθένωση και κατάργηση της ανθρώπινης προσπάθειας είτε τυχαία είτε από την αναγκαιότητα αφηρημένων νομοτελειών, δεν παύει ν' αποτελεί ένα σκανδαλιστικό για τη λογική φαινόμενο και μια πρόκληση.

Παρά την ποικιλία ωστόσο και τη μεγάλη συχνό-

τητα της ήττας, ο άνθρωπος επιμένει να επιχειρεί εκ νέου και, μάλιστα, ακόμα κι όταν έχει πλήρη συνείδηση της ματαιότητας του εγχειρήματος, για να απολαύσει μάλλον το ταξίδι και όχι τόσο τον αβέβαιο κι αμφισβητούμενης αξίας προορισμό.

Η ιστορία που επαναλαμβάνεται κάθε φορά ως τραγωδία, η ήττα ως αναπόδραστη μοίρα και αναπόφευκτη κατάρα της ανθρώπινης κατάστασης, συνυφαίνονται μαγικά στη Μερσό, όπου το αδιέξοδο διαγράφεται εξ αρχής προβλέψιμο όσο ποτέ, κι όμως καθόλου ασυνήθιστο ή απευκαταίο.

Νίκη Κώτσιου

Το τέλος των εκθεσιακών χώρων;

Nicholas Serota,

Εμπειρία ή Ερμηνεία:

Το Δίλημμα των Μουσείων Μοντέρνας Τέχνης,

Μιφρ. Ανδρέας Παππάς, Εκδ. Άγρα

Οι εκδόσεις Άγρα εμπλουτίζουν την ελληνική εικαστική βιβλιογραφία με ένα πραγματικά εξαιρετικό δοκίμιο γύρω από την ιστορική εξέλιξη και τη διαμόρφωση του σημερινού χαρακτήρα του μουσείου μοντέρνας τέχνης. Συγγραφέας του είναι ο Nicholas Serota, πρώην διευθυντής της Whitechappel Art Gallery του Λονδίνου και σήμερα διευθυντής της Tate Gallery. Ασφαλώς αυτή την εποχή στην Ελλάδα μια τέτοια άποψη έρχεται εξαιρετικά επίκαιρη να πάρει θέση στον προβληματισμό για τα τεκταινόμενα στα νέα μουσεία που απέκτησαν (;) Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Σίγουρα όμως μια μεθοδική ιστορική προσέγγιση στο θέμα, όπως αυτή που κάνει ο Serota, είναι η πιο ενδεδειγμένη. Ένας χαρακτηριστικός σταθμός στην εξέλιξη του χαρακτήρα του μουσείου συνέβη όταν στα μέσα του 19ου αιώνα, ο Charles Eastlake ανέλαβε τη National Gallery του Λονδίνου και άνοιξε τον δρόμο για τη μετατροπή του Μουσείου-Θησαυροφυλακίου σε Μουσείο-ιστορική επιτομή. Την ίδια εποχή υιοθετήθηκε και η αρχή της παρουσίας κατά σχολές με χρονολογική σειρά καθώς και η τοποθέτηση όλων των έργων σε ύψος λίγο πάνω από το μάτι του θεατή, κάτι που ίσχυσε περίπου μέχρι τη δεκαετία του '80 (αυτό δεν αφορά φυσικά την κατάσταση -όλων- των μουσείων στην Ελλάδα). Από τη δεκαετία του '20 και την επίδραση του Alfred Parr στη λειτουργία του Μουσείου Μοντέρνας τέχνης της Νέας Υόρκης ξεκινάει η παρουσίαση των έργων κατά κινήματα και όχι κατά σχολές όπως συνέβαινε μέχρι τότε.

Ως τα τέλη της δεκαετίας του '50 το αμερικανικό μουσείο συντηρεί ένα κόμπλεξ απέναντι στην δια την αμερικανική τέχνη και προμηθεύεται έργα κυρίως από το Παρίσι. Το 1984 πάλι στο Νιόμα, ο William Rubin προσπαθεί να αποδείξει ότι η πρωτοπορία του 20ού αιώνα διαμορφώθηκε

κατ' ουσίαν σε δύο πόλεις, το Παρίσι (πρώτα) και τη Νέα Υόρκη (στη συνέχεια) αφήνοντας -μεταξύ άλλων- απ' έξω τη γερμανική τέχνη, τον Φουτουρισμό και τη Ρωσική Πρωτοπορία.

Ασφαλώς καθοριστική παρουσία για τη μορφή του μουσείου μοντέρνας τέχνης, τόσο αρχιτεκτονικά όσο και οργανωτικά στάθηκε η έλευση του Κέντρου Pompidou το 1977 στο Παρίσι. Στη θέση του μουσείου-μνημείου, ο Pontus Hulten πρότεινε το «ανοιχτό μουσείο», το οποίο περιέγραφε ως «όχι αντι-μουσείο αλλά χώρο όπου κυριαρχεί η φυσική επαφή μεταξύ καλλιτεχνών και κοινού ως προς την ανάπτυξη των πιο σύγχρονων στοιχείων δημιουργικότητας». Εδώ γίνεται μια προσπάθεια να ιδωθεί το ίδιο το κοινό ως δημιουργός, αν και κάτι τέτοιο δεν ξεφεύγει από το επίπεδο των καλών προθέσεων. Όπως έγραφε ο Thomas Krens αναφορικά με το Μουσείο Guggenheim (της Νέας Υόρκης), «νομίζω ότι η λογική της εγκυκλοπαιδείας έχει νόημα μόνο σ' έναν κόσμο που δεν κινείται».

Έργα δημιουργούνται μέσα στον χώρο έκθεσης και ερωτήματα ανακύπτουν γύρω από το αν ο ρόλος του επιμελητή περιορίζεται σε ένα είδος σκηνοθεσίας. Ο συγγραφέας Nicholas Serota καταλήγει ότι σήμερα το μουσείο-εγκυκλοπαιδεία ή μουσείο-λεξικό δεν είναι ούτε εφικτό, ούτε και επιθυμητό. Και μάλλον έχει δίκιο. Σε μια εποχή όπου το κοινό φαίνεται (;) έτοιμο για μια απούλοποίηση της σχέσης του με την τέχνη και κατ' επέκταση την απούλοποίηση του ίδιου του έργου τέχνης μέσα από τη χρήση νέων τεχνολογιών, η λειτουργία ενός μουσείου σύγχρονης τέχνης συνολικά μοιάζει σχεδόν απαρχαιωμένη. Η ίδια η αποκαθίλωση του ιερατικού ρόλου του έργου τέχνης και του καλλιτέχνη αμφισβητεί έναν χώρο όπου ο επισκέπτης πρέπει να εισέλθει με δέος και να «θαυμάσει». Έτσι ή αλλιώς, περιπτώσεις όπως αυτή της έναρξης του νέου Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης στην Αθήνα στο βιασμένο κτίριο του Φιξ με μια παραδοσιακή έκθεση για τον Γιάννη Τσαρούχη μόνον για μια καινούργια αντίληψη δεν προΐδεάζουν...

Θανάσης Μουτσόπουλος

οικολογικών ομάδων στο βιβλίο *Ευρύτερη Ευρυτανία: για την ενότητα του ορεινού χώρου* (εκδ. Οικολογική Ομάδα Καρπενησίου, 2000) παρουσιάζει τα Πρακτικά ημερίδας που πραγματοποιήθηκε στις 17.1.99 στο Καρπενήσι. Παρατηρούμε, βέβαια, ότι οι προσκεκλημένοι «μεγάλοι» υπουργείων και νομαρχιών «λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων» απουσίασαν μεγαλοπρεπώς...

Ψηφιδωτό μιας πολυεδρικής πραγματικότητας αλλά συγχρόνως και ανατομία μιας ερωτικής ιστορίας, το μυθιστόρημα του **Βασίλη Αλεξάκη Η καρδιά της Μαργαρίτας** (εκδ. Εξάντας, 1999) κατορθώνει να αποδώσει τη βαθυστόχαστη ενδοσκοπήση του αφηγητή-σκηνοθέτη και παράλληλα να δημιουργήσει ένα πλαίσιο ανθρώπινων τύπων που κινούνται με τη χάρη και τις ιδιομορφίες του χαρακτήρα τους.

Ωραία χειρονομία εκ μέρους του περιοδικού της Θεσσαλονίκης *Ο παρατηρητής* (τχ. 32, χειμώνας '99) να αφιερώσει το τεύχος του σ' έναν από τους αντιπροσωπευτικότερους θεσσαλονικείς ποιητές της μεταπολεμικής περιόδου, τον **Γ.Ξ. Στογιαννίδη** (1912-1994). Ερωτικός ποιητής, όταν «Πετούν πετροχελιδона έξω από τα παράθυρα», ο Γιώργος Στογιαννίδης

Ο δημόσιος λόγος

εξέφρασε με τη λυρική του ποίηση ένα ευφρόσυνο τραγούδι. Το αφιερωματικό τεύχος συνοδεύεται από ένα *Ανθολόγιο Ποιημάτων* του Γ.Ξ. Στογιαννίδη 1949-1971, που επιμελήθηκε ο ποιητής **Πρόδρομος Χ. Μάρκογλου**.

Αφιέρωμα στον ποιητή **Μιχάλη Κατσαρό** (1919-1998), στον ποιητή του *Κατά Σαδδουκαίων* που γονιμοποίησε μια ολόκληρη γενιά νέων και όχι μόνο ποιητών στα δύσκολα χρόνια της χούντας των συνταγματαρχών, παρουσιάζει το ενδιαφέρον περιοδικό «για το λόγο και τα εικαστικά» *Νέο επίπεδο* (τχ. 31, Φεβρ. 2000), με κείμενα του Κατσαρού και ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις της προσωπικότητας και του έργου του ποιητή. Στο ίδιο τεύχος βρίσκουμε σελίδες αφιερωμένες στη ζωγράφο **Κούλα Μαραγκοπούλου**, καθώς και αφιέρωμα στον ποιητή **Γιάννη Υφαντή**. Συναντήσεις διόλου τυχαίες μέσα σ' ένα μόνο τεύχος.

«**Β**λέπει τον κόσμο να βουλιάζει και βουλιάζει κι αυτός μαζί του· ναυαγός και, ταυτόχρονα, θεατής του ναυαγίου, καθισμένος αναπαυτικά σ' αυτή την ζουνιστή πολυθρόνα του μυαλού του»: **Αργύρης Χιόνης**, *Τότε που η σιωπή τραγούδησε και άλλα ασημένια περιστατικά* (εκδ. Νεφέλη, 2000).

ο χαρτοκόπτης

Νιλ Πόσταμαν,
Διασκέδαση μέχρι θανάτου. Ο δημόσιος λόγος στην εποχή του θεάματος,
Μτφρ. Φ. Ρουγκούνη-Α. Τζαμουράνη,
Εκδόσεις Δρομέας 1999

Το βιβλίο *Διασκέδαση μέχρι θανάτου* είναι το πρώτο σε μια σειρά δοκιμίων γύρω από το χώρο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης που πρόκειται να κυκλοφορήσουν. Στα έντεκα κεφάλαια του βιβλίου ο Νιλ Πόστμαν εξετάζει τις αλλαγές σε όλες τις εκφάνσεις του δημοσίου λόγου που έλαβαν χώρα στην Αμερική με την εδραίωση της τηλεοπτικής επικοινωνίας. Η μετάβαση από τον πολιτισμό του εντύπου στον πολιτισμό της εικόνας μετέβαλαν άρδην την επικοινωνιακή πολιτική, μετατρέποντας τη γνωστική διαδικασία σε μια τηλεοπτικοποιήσιμη, ψυχαγωγικού χαρακτήρα πρακτική. Σημαντικά πεδία δημόσιας επικοινωνίας –ειδησεογραφική ενημέρωση, πολιτικός λό-

γος, εκπαιδευτικές δραστηριότητες, θρησκευτικό κήρυγμα– οικειοποιήθηκαν τους τηλεοπτικούς κώδικες σε βαθμό αλλοίωσης του διακριτού χαρακτήρα τους. Ο «πολιτισμός ως παρωδία» αναλύεται προσεγγίζοντας όψεις της εικονοποιημένης πραγματικότητας και της παθητικοποίησης του ατόμου. Δύο είναι οι τρόποι, αναφέρει ο Πόστμαν, με τους οποίους μπορεί να συρρικνωθεί ένας πολιτισμός: σύμφωνα με τον πρώτο, τον οργανωτικό, ο πολιτισμός γίνεται φυλακή· σύμφωνα με τον δεύτερο, τον χαζλεϊκό, ο πολιτισμός γίνεται παρωδία. Ο Πόστμαν, αντιπαράβαλλοντας τις θέσεις του Όργουελ με αυτές του Χάξλεϊ, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ιστορία έχει δικαιώσει τον Χάξλεϊ.

Απέναντι στην ουτοπιστική απαίτηση μιας στρατηγικής αναβάθμισης του τηλεοπτικού μέσου, ο Πόστμαν εισάγει τη ρεαλιστική πρόταση μιας αναδιοργάνωσης του εκπαιδευτικού συστήματος προσανατολισμένης στην απομυθοποίηση του πολιτισμού της εικόνας. **Σωτήρης Ντάλης**

Σύγκλιση ποίησης και ζωγραφικής

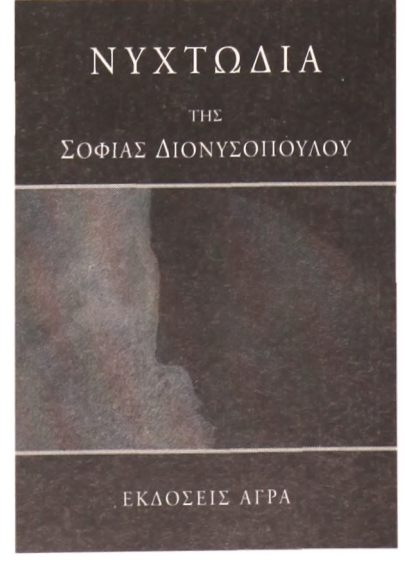
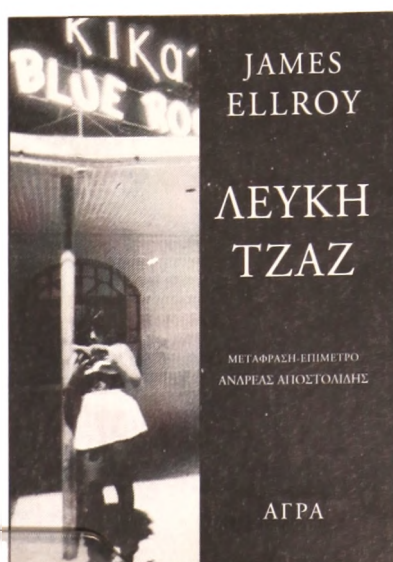
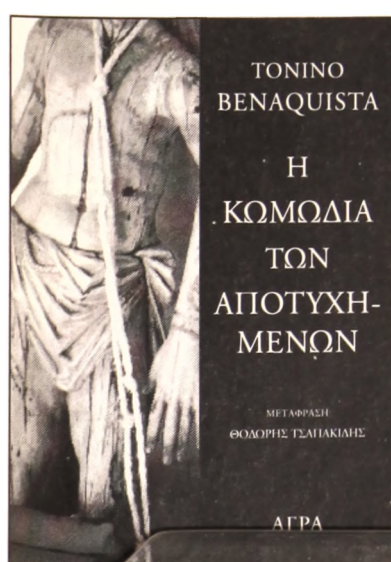
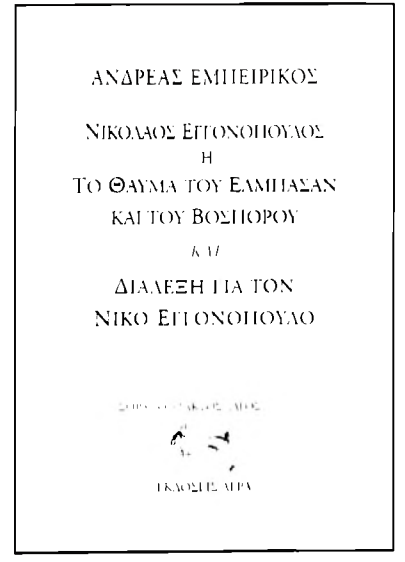
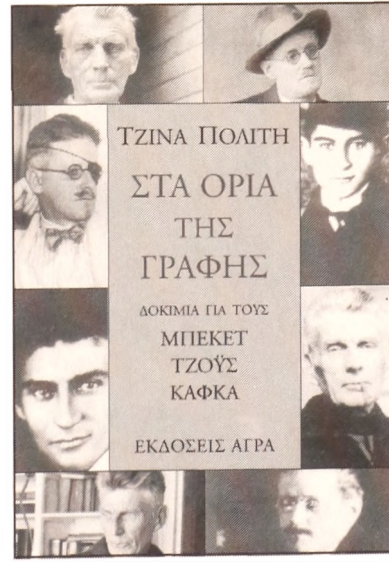
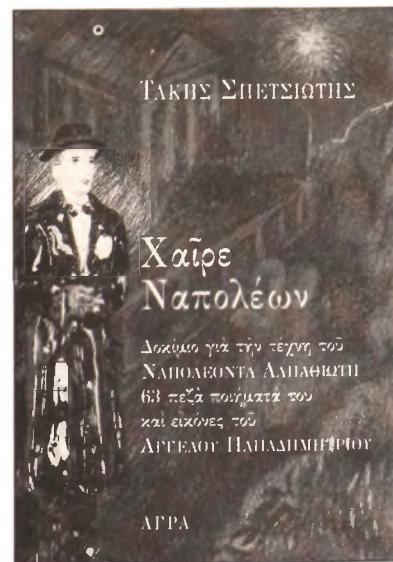
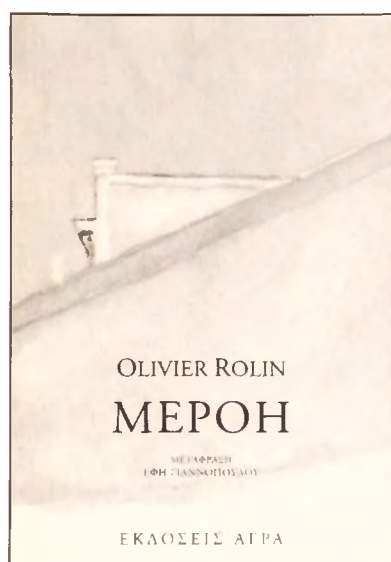
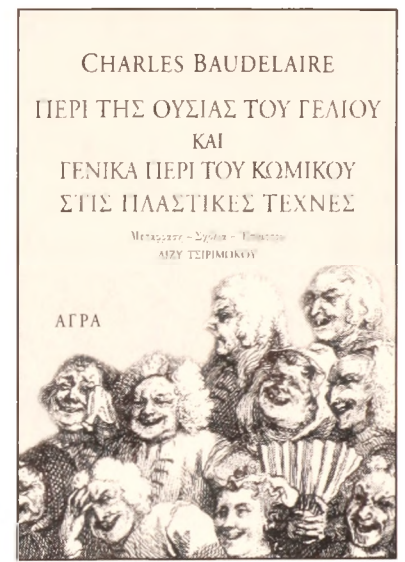
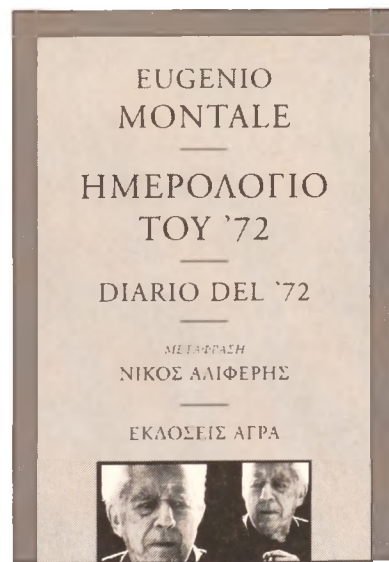
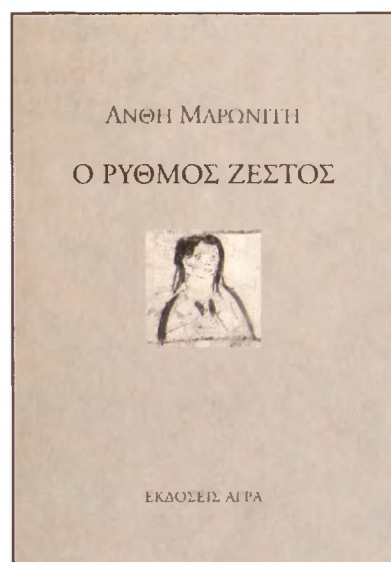
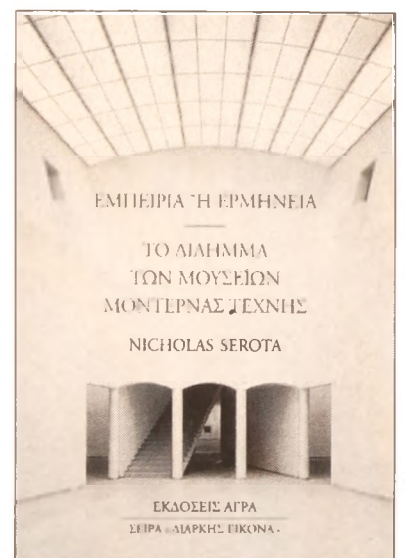
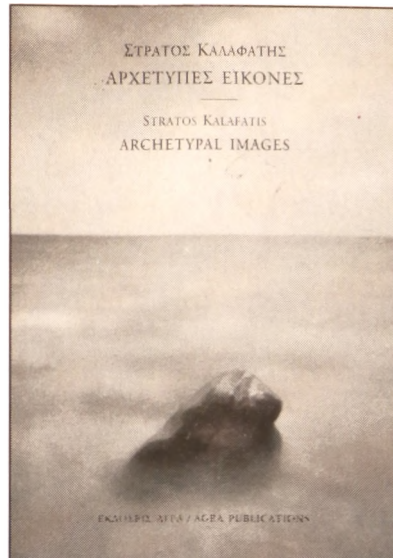
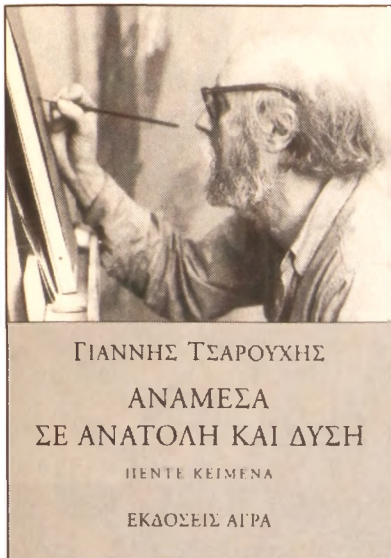
Γιάννης Κοντός,
Πρόκες Στα Σύννεφα
Ανθολόγηση - 20 χαρακτηριστικά: Γιάν. Ψυχοπαίδης,
εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1999

Η ποίηση του Γιάννη Κοντού ακροπατεί στην καθημερινότητα μιας ελάχιστα αγγιγμένης αίσθησης που απορρέει από την εμπειρία του γύρω περιβάλλοντος, συνήθως σκληρού και φθοροποιού για κάποιον ποιητή. Ο Κοντός, όμως, τιθασεύει τους ακιςμούς με την πραγματικότητα των εικόνων που βιώνει σήμερα αντλώντας απ' αυτήν την επεξεργαζόμενη ουσία της για τη διατύπωση του επεκτεινόμενου ποιητικού κόσμου του. Ήδη από τις πρώτες συλλογές του είχε προσδώσει καίριο χαρακτήρα στα μικρά, καθημερινά μα και τόσο απτά στοιχεία αυτής της ζεύξης, χρησιμοποιώντας αυτό το πλαίσιο της εικονοποιητικής διατύπωσης μέχρι την προπέρσινη τελευταία έκδοση *Ο αθλητής του τίποτα*. Ο βραβευμένος με το κρατικό βραβείο ποίησης το 1998 (με τούτη τη συγκεκριμένη συλλογή) έχει διανύσει μια διαδρομή περίπου τριάντα χρόνων εξελισσόμενης εκφραστικής μανιέρας. Πρόσωπα και πράγματα σε παράθεση, σκέψη και δράση σε αντιπαράβολή, τα είδωλα εκτινάσσονται ή υποχωρούν αναλόγως των θέσεων όπου τοποθετούνται στον τύποις καμβά που ο Κοντός στήνει προσεκτικά. Η ποίησή του τρέφει και τρέφεται με εικόνες, δημιουργεί στιγμιότυπα και παρεισδύει στους μυχούς του ημίφωτος: «Πλένεσαι / και τα νερά που

τρέχουν / ποτίζουν τις μηλιές / του κάτω κόσμου» (από τη συλλογή *Τα Οστά*, 1982). Κι όμως, ένας ζωγράφος συγκλίνει σ' αυτόν τον μικρόκοσμο· ο Γιάννης Ψυχοπαίδης εισχωρεί στις ποιητικές απεικονίσεις του Γιάννη Κοντού, προσορμίζεται, διακρίνει και ξεχωρίζει τα δεδομένα, κι εμπνέεται αναμφίβολα για τα δικά του εκφραστικά ταξίδια. Η παρούσα έκδοση παρουσιάζει ξεχωριστό ενδιαφέρον για αυτόν ακριβώς τον λόγο. Η συνάντησή τους, ζωγραφικής και ποίησης, είναι αναμφισβήτητη αισθησιακή και για να μη μετακυλήσει σε ευκαιριακή ή άνομη συνουσία απαιτείται οι δρώντες να αφήνουν τη φαντασία και τις εκρήξεις της να έρχονται στα όρια του διπλού που απαρτίζουν. Για όλες αυτές τις συνθήκες η συνάντηση του Κοντού με τον Ψυχοπαίδη είναι ελκυστική: τα είκοσι χαρακτηριστικά του δεύτερου απευθύνονται στα ανθολογούμενα ποιήματα του πρώτου. Αλληλοσυμπληρώνονται, συνδιαλέγονται, αποσπασματοποιούνται ή και συμπλέκονται άμεσα και εν τέλει καταλυτικά. Ο αναγνώστης έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει μια σφαιρική αντίληψη του ποιητικού μύθου του Γιάννη Κοντού, να επικοινωνήσει με τις ειδοποιούς θέσεις του σχετικά με την απουσία, το ημιτέλες, τη φθορά και την υπαρξιακή προσδοκία. Θέσεις που χαρακτηρίζουν το όλον της γραφής του σε κάθε περίπτωση ευρηματικά. Η έκδοση είναι ιδιαίτερα προσεγμένη και έχει το χάρισμα της εισόδου για μνημένους και μη στον στοχασμό του ποιητή και τον σχολιασμό αυτού από τον ανθολόγο του. **Βασίλης Ρούβαλης**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

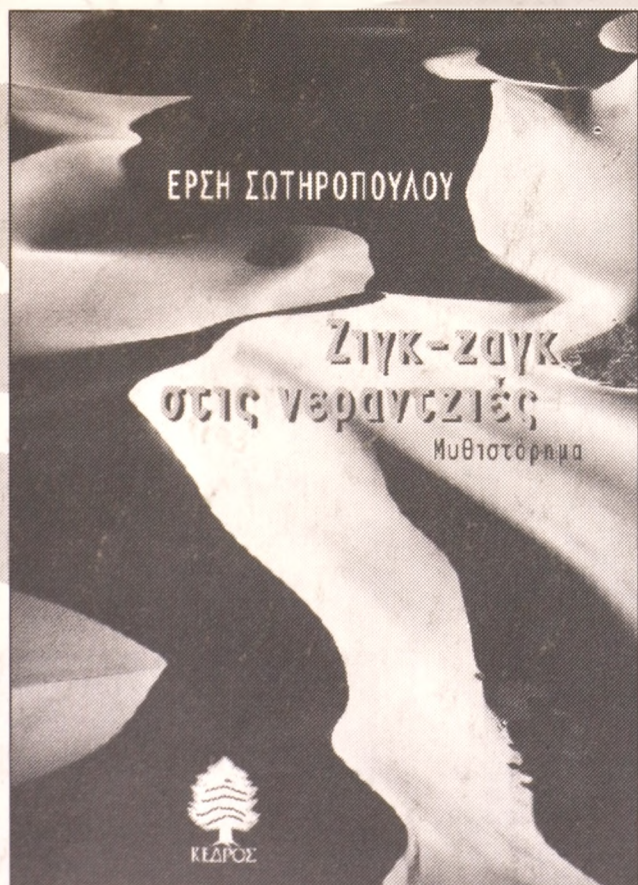
Ο Σταύρος, ο Σεραφείμ, η Κασσάνδρα, ο παπα-Ταξιάρχης, η Ειρήνη, ο Ανδρέας, η Ραχήλ, ο Αυγέρης, η Καλλίτσα και η Βίκυ.

Πρόσωπα ανάμεσα στο χθες και στο σήμερα, τα οποία καθώς μπερδεύονται οι δεκαετίες είναι φορές που ενώνονται στα διηγήματα με νήματα αόρατα.

Πρόσωπα που η Στέλλα Βογιατζόγλου δεν περνά ανάμεσά τους, όπως συνέβη με τους πολλούς, αλλά ακολουθώντας τους και με τη μνήμη, τους ακούει, τους κατανοεί και ξέρει να κρατά το καλύτερο από τις εξομολογήσεις τους.

Η γνώση και ο έρωτας παντρεύονται στην καρδιά του Αιγαίου με φόντο το χρόνο, για να συνδέσουν το χθες με το σήμερα και να μας οδηγήσουν όλους σε μία νέα εποχή.

Μία ομάδα Αμερικανών αρχαιολόγων, μία βιολόγος που μελετά ένα παράξενο είδος σαύρας, ένας ελληνο-αυστραλός πολυεκατομμυριούχος κι ένας τέως προγραμματιστής υπολογιστών θα βρεθούν στο ίδιο νησί για να πάρουν μέρος σε μία φρενιτιώδη μάχη ανάμεσα στον ιδεαλισμό και την απάτη.

Η Νίνα που επαναστατεί, η Λία που πεθαίνει, ο Σωτήρης που ερωτεύεται, ο Σιντ που ακροβατεί, το μαύρο πουλί που μιλάει. Τα πρόσωπα κινούνται ακτινωτά, αποκλίνουν σε διαφορετικές κατευθύνσεις. Όμως ανεπαίσθητα μπλέκονται.

Μέσα από την λυσσασμένη αναζήτηση της αγάπης, την διάφευση, την αποδοχή και την προδοσία, τα κομματάκια του παζλ παίρνουν την θέση τους. Τα όρια σβήνουν, οι ιστορίες γίνονται μία ιστορία συγχρονιστική, ανεπανάληπτη μέσα στην καθημερινότητά της.

Ένας κόσμος αστείος και οδυνηρός, βίαιος και τρυφερός, περπατάει “ζιγκ-ζαγκ στις νεραντζιές” και χαιρετάει τον αιώνα.

